चित्रहरु

तस्विर ३.२ : गुगल नक्शा (बांके क्षेत्र) 12

तस्विर ३.१ : गुगल नक्शा (कालिन्जोर क्षेत्र) 12

तस्विर ३.४ : गुगल नक्शा (घाट टोल क्षेत्र) 13

तस्विर ३.३ : गुगल नक्शा (रेलवे क्षेत्र) 13

तस्विर ३.५ : गुगल नक्शा (१२ नंटोल . क्षेत्र) 14

तस्विर ३.६ : जिओलोजिकल नक्सा 17

तस्विर ३.७ : माटोको प्रकार 18

तस्विर ३.८ : भू उपयोगिता 19

तस्विर ३.९ : इकोलोजिकल नक्शा 19

तालिकाहरु

तालिका न३.१.: प्रस्तावको प्रमुख विशेषताहरु 5

तालिका ३२.: संकलनतथा उत्खनन् क्षेत्र र परिमाण/ 9

तालिका ३३.: संकलनउत्खनन् गरिने परिमाणको आंकलन/ 10

तालिका ३आवश्यक मेसिन तथा औजारहरु ४. 11

तालिका ३जनसंख्यको विवरण ५. 14

तालिका ३वनस्पतीका प्रकार ६. 20

तालिका ३जीव प्रकार ७. 20

तलिका नं ६१.: वातावरण ब्यवस्थापन योजना (उत्खनन्को समयमा) 28

तालिका नअनुगमन र न्यूनिकरणको खर्चको विवरण ६.२. 32

तालिका नविशेषज्ञ अनुगमन टोली ६.३. 33

Nepal Environment and Engineering Consultancy Services Pvt. Ltd. NEECOS Kathmandu, Nepal

४. प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने प्रभाव 21

४सकारात्मक प्रभाव १. 21

४नकारात्मक प्रभाव २. 22

अध्याय पाँच 25

५प्रस्तावक कार्यान्वयनका विकल्पहरु 25

५१. प्रस्ताव कार्यान्वयन नगर्ने 25

५२. प्रस्तावकका विकल्पहरु 26

अध्याय छ 27

६वातावरणीय व्यवस्थापन योजना 27

६१. वातावरणीय व्यवस्थापनका लागि जिम्मेबार निकायहरु 27

६२. अनुगमन र न्यूनिकरणको खर्चको विवरण 32

६३. बातावरणीय ब्यवस्थापन योजना कार्यान्वयनका लागि जिम्मेबार निकायहरुको संगठनात्मक स्वरुप 33

६४. अनुगमन तथा वातावरणीय ब्यवस्थापन योजना र समय तालिका 35

अध्याय छ 37

७निष्कर्ष एवं सुझावहरु 37

७१. नगरपालिकाको प्रतिवद्धता 37

बिषयसूची

अध्याय एक 1

१. प्रतिवेदन तयार गर्ने संस्थाको नाम र ठेगाना 1

१.१ प्रस्तावकको नाम र ठेगाना 1

१.२ प्रतिवेदन तयार गर्ने संस्थाको नाम र ठेगाना 1

अध्याय दुई 2

२. प्रस्तावकको सारंश 2

२.१ प्रस्तावको पृष्ठभूमि 2

२.२ प्रस्तावको उद्देश्य 3

२.३ प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको औचित्य 3

२वातावरणीय प्रभाव ४. 3

२सारांस तथा सुझावहरु ५. 4

अध्याय तिन 5

३. प्रस्तावको सामान्य विवरण 5

३.१ प्रस्तावको किसिम 5

३प्रस्तावको २. प्रमुख विशेषताहरु 5

३ २.संकलन\उत्खनन् र ढुवानी (कार्य र विधि) 7

३ ३.प्रस्ताव क्षेत्रमा ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवाको दिगो उत्खनन्\संकलन 7

३ ४.संकलन\उत्खनन् गरिने परिमाणको आंकलन 8

३.५ प्रताव कार्यान्वयन हुँदा निष्कासन हुने बस्तुहरु 10

३.६ प्रताव कार्यान्वयन हुँदा प्रयोग हुने ऊर्जा 10

३.७ प्रताव कार्यान्वयन हुँदा जनशक्ति 10

अध्याय चार 21

ईश्वरपुर नगर कार्यपालिकाको मिति
२०७८।६।२३ गतेको बैठकबाट स्वी

ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही

बाँके खोलाबाट ढुङ्गा, गिट्टी र बालुवा संकलन तथा उत्खनन् कार्यका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

प्रस्तावक :
ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही

२०७७

अध्याय एक

१. प्रतिवेदन तयार गर्ने संस्थाको नाम र ठेगाना

यो प्रतिवेदन सर्लाही जिल्लाको ईश्वरपुर नगरपालिका वडा नं १२ र १३ मा पर्ने बांके खोलाको विभिन्न बगर क्षेत्रबाट ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवाको दिगो एवं वातावरणमैत्री संकलन तथा उत्खनन् कार्यको लागि तयार हो । वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ७(५) अनुसार, यो प्रतिवेदन बनाइेको हो। प्रतिवेदनको नमुना वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को अनुसुची ११ मा राखिएको छ ।

१.१ प्रस्तावकको नाम र ठेगाना

ईश्वरपुर नगरपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही
२ नं. प्रदेश, नेपाल
फोन नं.– ०४६-५७५२०५
Website: http//www.ishworpurmun.gov.np/

१.२ प्रतिवेदन तयार गर्ने संस्थाको नाम र ठेगाना

नेपाल इन्भाइरोमेन्ट एण्ड इन्जिनिरिङ्ग कन्सल्टेन्सी सर्भिसेस प्रा.लि.

शान्तिनगर, काठमाडौं – ३१, नेपाल

फोन नं.–०१४१०७७४७,९८५१०८८५११

इमेल: necos_nepal@hotmail.com, sanpaf67@gmail.com

सडक निमार्णको गतिलाई हेर्दा सर्लाही जिल्लामा निमार्ण सामाग्रीको माग बढिरहेको छ । ईश्वरपुर नगरपालिकाले यी सामाग्रीको दिगो एवं वातावरणमैत्री संकलन \ उत्खनन् गर्ने योजना बनाएको छ जसले गर्दा स्थानीय रुपमै निमार्ण सामाग्री उपलब्ध हुनेछ साथै प्रकोप न्यूनिकरण पनि हुनेछ । यसबाट नगरपालिकालाई राजश्व संकलन गर्नमा सघाउ पुग्ने र नगरपालिकाको आय श्रोतमा बृद्धि हुने देखिन्छ ।

२.२ प्रस्तावको उद्देश्य

ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा जस्ता प्राकृतिक श्रोतहरुको संकलन\उत्खनन् कार्यका निम्न उद्देश्यहरु रहेका छन् ;

- पानीको कारणले हुने प्रकोपहरु जस्तै बाढी, भू-क्षय तथा नदी किनार कटान आदि न्यून गर्ने ।
- ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको संकलन तथा उत्खनन् कार्यलाई दिगो एवं वातावरण मैत्री बनाउने ।
- रोजगारीका अवसरहरुको श्रृजना गरी राष्ट्रिय आय बृद्धि गर्न सघाउ पुयाउने ।
- स्थानीय श्रोतको सदुपयोग गर्ने ।
- स्थानीय श्रोत संकलन र सदुपयोगको बैधानिक पद्धति कायम गर्ने ।
- स्थानीय बासीहरुलाई रोजगारमा प्राथमिकता दिने ।
- प्रभावित क्षेत्रबाट प्राप्त हुने आम्दानीबाट बिकास निर्माणका कार्यहरु संचालन गर्ने ।
- जनताको आवश्यक्ता तथा वावतावरणमा सन्तुलन हुने ।

२.३ प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको औचित्य

नदिनाला सतहबाट दैनिक १०० घनमिटर भन्दा बढी ३०० घनमिटर सम्म सामाग्रीको निकाल्न वातावरण संरक्षण ऐन, (२०७६) को दफा ३ र वातावरण संरक्षण नियमावली (२०७७) को अनुसूची २, नियम ३ संग सम्बन्धित ग (७) ,अनुसार प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण अनिवार्य रहेको छ ।

२.४ वातावरणीय प्रभाव

सकारात्मक प्रभाव

मुख्यतः प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा नदीले थुपारेको ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा जस्ता नदीजन्य पदार्थले नदीको सतह बढाउने, नदीले धार फेर्ने र प्रकोप निम्त्याउने जस्ता विपत्तिहरुको रोकथाम हुन्छ

। यसको अलवा प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट सम्बन्धित निकायको करको दायरा बढेर राजश्व श्रोतमा वृद्धि हुन गई स्थानीयस्तरमा सेवा प्रवाह गर्न सहज हुनेछ । आयोजना कार्यान्वयनले स्थानीयबासीलाई रोजगारीको अवसर सिर्जना गर्छ । प्रस्ताव कार्यान्वयन हुँदा स्थानीय श्रमशक्ति खपत हुनेछ । यसबाट स्थानीयबासीले आफ्नो दैनिक आवश्यकताका वस्तुहरुको परिपूर्ति गरी आफ्नो जीवनस्तरमा परिवर्तन ल्याउने छन् ।

नकारात्मक प्रभाव

प्रस्तावित क्षेत्रबाट तोकिएको परिमाण भन्दा बढी र अव्यवस्थित रुपमा ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा संकलन\उत्खनन् गर्नाले नदीले आफ्नो प्राकृतिक वहाव परिवर्तन गरी नदी किनार कटान र वाढी निम्त्याउन सक्नेछ । त्यस्तै ढुवानीको क्रममा ढुवानी साधनको चाप बढ्नाले बाटो जीर्ण हुनुका साथै धुलो धुवाँको कारणले स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पर्न सक्छ । साथै पुल नजिकै जथाभावी ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा संकलन/उत्खनन् कार्य गरेमा पुल भासिन सक्दछ । यस बाहेक प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा अन्य कुनै नकारात्मक प्रभाव पर्ने छैनन् ।

२.५ सारांस तथा सुझावहरु

खेरजाने नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् तथा संकलनले एकातर्फ विकास निर्माणमा आवश्यक पर्ने निर्माण सामाग्री उपलब्ध गराउनका साथै अर्को तर्प नदी नियन्त्रण, रोजगारीको अवसर सृजना, स्थानीय निकायलाई आयश्रोतको अवसर जस्ता लाभ पनि पु¥याउँदै आएको छ । अझ बढी यो प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट हुन नकारात्मक असरहरु पनि नगन्य छन् । यसबाट हुने नकारात्मक प्रभावहरु दिइएका न्यूनिकरणका उपायहरुबाट कम गर्न सकिन्छ । त्यसैले परियोजनाको प्रकृति, अवस्थिति पहिचान गरिएका सम्भावित नकारात्मक असरहरुलाई मध्यनजर गर्दा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण अध्ययनले निर्देशन गरे अनुरुपका न्यूनिकरण तथा अभिबृद्धिका उपायहरु अवलम्बन गरी वार्षिक ८२३५० घ.मि. ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा उत्खनन् गर्ने गरी परियोजना सञ्चालन गर्न उपयुक्त देखिन्छ । ती उपायको प्रकृति हेरी अधिकांशलाई ठेकेदारसँगको सम्झौतामा बुदागत रुपमा समावेश गरी कार्यान्वयनका क्रममा विशेष अनुगमन मार्फत पूर्ण कार्यान्वयन गराउनु उपयुक्त हुन्छ । यस प्रस्तावको सन्दर्भमा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण नै पर्याप्त देखिन्छ ।

Nepal Environment and Engineering Consultancy

अध्याय तिन

३. प्रस्तावको सामान्य विवरण

३ १.प्रस्तावको किसिम

यो प्रस्ताव सर्लाही जिल्लाको ईश्वरपुर नगरपालिका वडा नं. १२ र १३ मा पर्ने बांके खोलाको विभिन्न बगर क्षेत्रबाट ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवाको दिगो एवं वातावरणमैत्री संकलन तथा उत्खनन् कार्यको लागि हो ।

३.२ प्रस्तावको प्रमुख विशेषताहरु

तालिका न.३.१: प्रस्तावको प्रमुख विशेषताहरु

१.	**प्रस्तावको नामः** सर्लाही जिल्लाको ईश्वरपुर नगरपालिका वडा नं. १२ र १३ मा पर्ने बांके खोलाको विभिन्न बगर क्षेत्रबाट दिगो र वातावरण मैत्री रुपले ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा (नदीजन्य पदार्थ) उत्खनन् तथा संकलन् गर्ने कार्यको प्रारम्भिक वातावरण परीक्षण अध्ययन ।	
२.	**प्रस्तावको अवस्थितिः**	
	प्रदेश नंः	२
	जिल्ला	सर्लाही
	नगरपालिका	ईश्वरपुर नगरपालिका
३.	**भौगोलिक \ हावापानी प्रकृति एवं विवरणः**	
	नदीको नाम र प्रकारः	बांके खोला (खहरे खोला)
	भूवनोट (Terrain)	तराई
	माटो (Soil)	उर्बरा
	उचाई (समुद्र सतह माथिको)	९६ देखि २३१ मि.
	हावापानी (Climate)	उष्ण
४.	**संकलन\उत्खनन् कार्य, स्थल र प्रकृयाः**	

३.२ संकलन\उत्खनन् र ढुवानी (कार्य र विधि)

निर्दिष्ट क्षेत्रबाट ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको संकलन\उत्खनन् कार्य हात र हाते औजारहरु जस्तै कुटो, कोदालो, गैति, साबेल आदिबाट गरिने छ । पानी भएको क्षेत्रबाट कुनैपनि हालतमा नदीजन्य पदार्थ संकलन गरिने छैन । उत्खनन् संकलन गर्ने आदेश दिनु पुर्व उत्खनन् संकलन गरिने क्षेत्रको रेखाकंन गरी परिमाण एकिन गरिने र यसो गर्दा स्थानीय बासीन्दा, जनप्रतिधिहरुलाई अनिवार्य सहभागी गराइने छ । उत्खनन् संकलन कार्य गर्नु पुर्व स्थानीयहरुलाई उत्खनन् संकलन गरिने क्षेत्र, परिमाण र उत्खनन् विधी र वातावरणीय संवेदनसीलताका बारेमा अनिवार्य सचेतना अभिमुखीकरण गरिने छ । उत्खनन् तथा संकलन गर्न बालबालिकालाई लगाइने छैन ।

नदीको प्राकृतिक बहावमा प्रतिकुल असर पर्ने र बहाव मार्ग परिवर्तन हुने गरि संकलन\उत्खनन् गर्न दिईने छैन । पानी भएको क्षेत्रमा नदीजन्य पदार्थ संकलन\उत्खनन् कार्य गर्न दिइने छैन । संकलन\उत्खनन् कार्य दिनको सूर्योदय देखि सूर्यास्तसम्म मात्र हुनेछ छ । बर्षाको समयमा संकलन\उत्खनन् कार्य गरिने छैन । अन्य समयमा ढुवानी कार्य गर्न ४०० घ.फु. सम्मको ट्रिप्पर तथा १२० घ.फु. सम्मको ट्रयाक्टरको प्रयोग गरिने छ । अन्य यान्त्रीक उपकरणर एक्साभेटर, ब्याकहो, लोडर लाई नदी प्रवेश रोक लगाइने छ । नदी, घाट वरीपरी स्थानीय नागरीकहरुको नदी संरक्षण तथा रेखदेख समिति गठन गरी उक्त समितिलाई पहिलो वाहकको रुपमा जिम्मा दिइने छ । वर्षाद्धा आउने वाढी पहिरोवाट नदीको वहाव परिवर्तन वा आधिक निर्दीष्ट सामाग्री जम्मा हुन गई निकाल्नु पर्ने अवस्थामा उचित कारण खोली उत्खनन्कर्ताले सम्बन्धित निकाय समक्ष प्रस्ताव पेश गर्नु पर्ने र सम्बन्धित निकायका प्राविधिकबाट स्थलगत निरिक्षण गर्दा व्योहोरा सत्य ठहरिए ति निकायका प्रमुख, प्रमुख प्राविधिक र १ जना स्वतन्त्र वातावरणवीद समेतको प्राविधिक वोर्ड गठन गर्ने र त्यसको निर्णय अनुसार अवधी, परिमाण तथा विधी निर्धारण गरी आशिंक रुपमा यान्त्रीक उपकरण जस्तै एक्साभेटर, ब्याकहो, टिपर आदि प्रयोग गर्ने व्यवस्था मिलाउन सकिने छ । राष्ट्रिय प्राथिमकता प्राप्त आयोजनाको हकमा आयोजनाबाट माग भए अनुसार जिल्ला अनुगमन समिति समेत सिफारिसमा यान्त्रिक उपकरणहरूको प्रयोग गरी उत्खनन गर्न सकिने छ ।

३.३ प्रस्ताव क्षेत्रमा ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवाको दिगो उत्खनन्\संकलन

प्रस्तावित क्षेत्रमा बर्षेनि आउने बाढीले बगाएर ल्याएको ढुङ्गा, गिटी, बालुवा थुप्रिएर रहन्छन र यी बागाएर ल्याएका नदीजन्य पदार्थलाई उत्खनन् र ढुवानी गर्दा नदीले आफ्नो बाहाव परिवर्तन गर्दैन र नदीको आफ्नो गन्तब्य यथा स्थितिमा रहन्छ त्यसैले प्रस्तावित क्षेत्रमा ढुङ्गा, गिट्टी

अध्याय दुई

२. प्रस्तावकको सारंश

सर्लाही जिल्लाको ईश्वरपुर नगरपालिका क्षेत्रमा पर्ने बांके खोलाको तोकिएको बगर क्षेत्रबाट ढुंगा, गिट्टी तथा वालुवा (नदीजन्य पदार्थ) को दिगो रुपमा संकलन तथा उत्खनन् कार्य गर्दा त्यस क्षेत्रमा पर्न जाने प्रभावहरुको मूल्यांकन गर्न यस प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार गरिएको हो । यस अध्ययनको मुख्य उद्देश्य नदी नियन्त्रण गर्नका लागि नदीले थुपारेको ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा उत्खनन्ले स्थानीय वातावरणमा पर्न जाने प्रभावहरुको पहिचान गरी सकारात्मक प्रभावहरुलाई प्रोत्साहित गर्ने तथा नकारात्मक प्रभावहरुलाई न्यूनिकरण गर्ने गरी उचित परामर्श पेशर्नु हो । साथै निर्णयकर्ताहरुलाई मूल्याङ्कन सहित निर्णयका लागि परामर्श दिनु हो ।

नेपाल सरकारको वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसार कुनै पनि नदी नदीबाट ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा निकाली निकासी गर्नु पूर्व उक्त प्रस्तावको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण अथवा वातावरण प्रभाव मूल्यांकन गर्नु पर्ने हुन्छ । यस प्रस्तावमा अधिकतम दैनिक १०० देखि ३०० घनमिटर सम्म मात्र नदीले थुपारेको ढुङ्गा, गिट्टी र बालुवा निकालिने र नदी क्षेत्र संरक्षित राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा तिनका मध्यवर्ती क्षेत्र तथा उच्च हिमाली क्षेत्रमा नपर्ने हुँदा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गरिएको छ ।

यो अध्ययन प्रतिवेदन नेपाल सरकारको वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसार तयार पारिएको छ । प्रदेश ५ सरकारबाट जारी गरिएको ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन, संकलन,व्यवस्थित गर्ने कार्यविधि, २०७५ लाई प्रमुख आधार बनाइएको छ ।

२.१ प्रस्तावको पृष्ठभूमि

सर्लाही जिल्लाको ईश्वरपुर नगरपालिका भएर बग्ने बांके खोलाले वर्षाको समयमा प्रस्तावित बगर क्षेत्रमा ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा तथा नदीजन्य पदार्थ थुपार्ने गर्दछ । यी नदीजन्य पदार्थको दिगो एवं वातावरणमैत्री संकलन तथा प्रयोगले स्थानीय ढुवानीकर्ता, संकलनकर्ता तथा निर्माण क्षेत्रमा काम गर्ने ज्यामी मजदूरहरुको जीवन स्तरमा बृद्धी हुनुको साथै घर तथा बाटो निर्माणको सामाग्रीको (ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको) उपलब्धतामा बृद्धि हुनेछ । यी सामाग्री नदीको बगरमा थुपारिँदा नदीको बहाव फेरिन जाने तथा प्रकोप निम्तिने सम्भावना हुन्छ । साथसाथै यी थुपारिएका सामाग्री निमार्ण कार्यमा ज्यादै उपयोगी हुन्छन् । जनसंख्या वृद्धि, शहरीकरण र

तथा बालुवा निकाल्दा बर्षेनि नदीले बगाएर ल्याएका नदीजन्य पदार्थहरु मात्र निकाल्नु पर्नेछ, यसबाट नदीको नदीजन्य पदार्थको उत्खनन्\संकलन दिगो रुपमा गर्न सकिन्छ ।

उत्खनन् कार्यलाई वातावरण मैत्री र दिगो बनाउनको लागि समष्टिमा तपशिल वमोजिमका नियमहरु पालना गर्नु जरुरी देखिन्छ ।

- खोलाको सतह भन्दा गहिरो हुने गरी नदीजन्य पदार्थ निकाल्न नदिने ।
- अधिकतम १ मि. गहिराई सम्म मात्र उत्दखनन् गर्ने ।
- खोलाको धार नै परिवर्तन हुने गरी श्रोत संकलन नगर्ने ।
- खोलाको पानीको सतहभन्दा गहिरो हुने गरी नदी किनारबाट श्रोत उत्खनन् नगर्ने ।

३.४ संकलन\उत्खनन् गरिने परिमाणको आंकलन

प्रस्तावित क्षेत्रमा स्थलगत अध्ययन गरेर निम्न परिमाणको ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवाको संकलन\उत्खनन् गरिने परिमाणको आंकलन गरिएको छ । यसरी घनमिटर निकाल्दा क्षेत्रफलमा औसत गहिराई लाई गुणन गरेर निकालिएको हो ।

तालिका ३.२: संकलन/तथा उत्खनन् क्षेत्र र परिमाण

क्र.स.	संकलनरउत्खनन् स्थल	क्षेत्रफल (वर्ग.मि.)	औसत गहिराई (मि.)	मौजुदा परिमाण (घ.मि.)	उत्खन्न गर्न सकिने परिमाण (घ.मि.)	समुद्री उचाई	आक्षंशरदेशान्तर	नदीजन्य पदार्थ
१.	कालिन्जोर क्षेत्र इश्वरपुर न.पा. १२	२०,४००	१.५	३०,६००	२०,४००	२३१	२७°३'५७.५८" उ ८५°४६'३२.७६"पू	ढुङ्गाः५० % गिट्टीः ४० % बालुवाः १० %
२.	बांके क्षेत्र, इश्वरपुर न.पा. १३	१७५००	१.५	२६२५०	१७५००	१५५	२७° १'१४.३८" उ ८५°४४'३५.५५" पू	ढुङ्गाः ४० % गिट्टीः ४० % बालुवाः २० %
३.	रेलवे क्षेत्र, इश्वरपुर न.पा. १३	११०००	१.५	१६५००	११०००	१३६	२७° ०'१९.५६" उ ८५°४४'२०.९२"पू	ढुङ्गा ३० % गिट्टी ४० % बालुवा ३० %
४.	घाट टोल क्षेत्र, इश्वरपुर न.पा. १३	१४७००	१.५	२२०५०	१४७००	११८	२६°५९'७.३५" उ ८५°४४'२.९"पू	ढुङ्गा २० % गिट्टी ४० % बालुवा ४० %
५.	१२ नं. टोल क्षेत्र, इश्वरपुर न.पा. १३	१८७५०	१.५	२८१२५	१८७५०	९६	२६°५७'५६.९७" उ ८५°४३'४२.९८"पू	ढुङ्गा १० % गिट्टी ३० % बालुवा ६० %

स्रोत:स्थगत अध्ययन र GIS

३.८ आवश्यक जग्गा

उत्खनन/संकलन कार्य खोलाको बगरबाट हुने हुदा कसैको निजी जग्गा अधिग्रहन गर्नु पर्ने देखिदैन । सबै क्षेत्र गरी जम्मा ८.२३५ हे. बगरको जग्गा उपभोग हुनेछ ।

३.९ आवश्यक मेसिनरी तथा औजारहरु

प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा आवश्यक पर्ने गाडी तथा औजारहरु तलको तालिकामा दिईएको छ ।

तालिका ३.४ आवश्यक मेसिन तथा औजारहरु

मसिन तथा औजारहरु	परिमाण	जिम्मेवार निकाय
ट्राक्टर	८ (१ प्रति साईट)	ठेक्का लिने ठेकदार
साबेल	१८० (१० प्रति साईट)	ठेक्का लिने ठेकदार
गैति	१८० (१० प्रति साईट)	ठेक्का लिने ठेकदार
कोदालो	४०(५ प्रति साईट)	ठेक्का लिने ठेकदार
कुटो	४० (५ प्रति साईट)	ठेक्का लिने ठेकदार

३.१० प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रको विस्तृत विवरण

(क) प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रको नक्सा

प्रस्ताव क्षेत्र सर्लाही जिल्लाको ईश्वरपुर नगरपालिका वडा नं. १२ र १३ स्थित बांके खोलाको विभिन्न बगर क्षेत्रमा पर्दछ । संकलन\उत्खनन् क्षेत्रलाई गुगल नक्सा नक्साड्कन गरि देखाईएको छ ।

Nepal Environment and Engineering Consultancy Services NEECS Kathmandu Nepal

	संकलन\उत्खनन् क्षेत्र	बांके खोला स्थित : १. कालिन्जोर क्षेत्र, इश्वरपुर न.पा. १२ २. बांके क्षेत्र, इश्वरपुर न.पा. १३ ३. रेलवे क्षेत्र, इश्वरपुर न.पा. १३ ४. घाट टोल क्षेत्र, इश्वरपुर न.पा. १३ ५. १२ नं. टोल क्षेत्र, इश्वरपुर न.पा. १३
	संकलन\उत्खनन् विधि	हाते औजर प्रयोग गरेर आसपासका बस्ती तथा स्थानीय मजदुरहरुबाट उत्खनन् गरिने छ ।
	संकलन\उत्खनन् कार्यमा प्रयोग हुने सामाग्री वा मेशीनरी	संकलन\उत्खनन् कार्यका लागि हाते औजार जस्तैः गल, गैति, कोदालो, खन्ती, बेल्चा, आदि प्रयोग गरेर गरिने छ ।
	दैनिक\वार्षिक संकलन\उत्खनन्को परिमाण	दैनिक २९९.५ घ.मि., वार्षिक ८२३५० घ.मि.
	संकलन\उत्खनन् गरिने अबधि	प्रत्येक वर्ष आश्विन १ देखि जेष्ठ मसान्त सम्म उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्न पाइने छ । बाँकी अवधि आषाढ, श्रावण र भाद (वर्षायाम) महिनामा उत्खनन् कार्य बन्द रहने छ ।
	संकलन्\उत्खनन् स्थलका संख्या	५ (पाच)
	संकलन\उत्खनन् गरिने सामाग्रीहरु:	ढुङ्गा, गिट्टी, र बालुवा
	प्रस्तावत अन्तगतका कार्यहरुः	संकलन, उत्खनन् तथा ढुवानी र प्रभाव न्यूनिकरणहरुको कार्यान्वयन
	प्रभावित नगरपालिका \ वडा	ईश्वरपुर नगरपालिका, वडा नं. १२ र १३
५	**IEE प्रतिवेदनको वैधानिकताः**	IEE प्रतिवेदन स्वीकृत भएको २ बर्ष सम्म

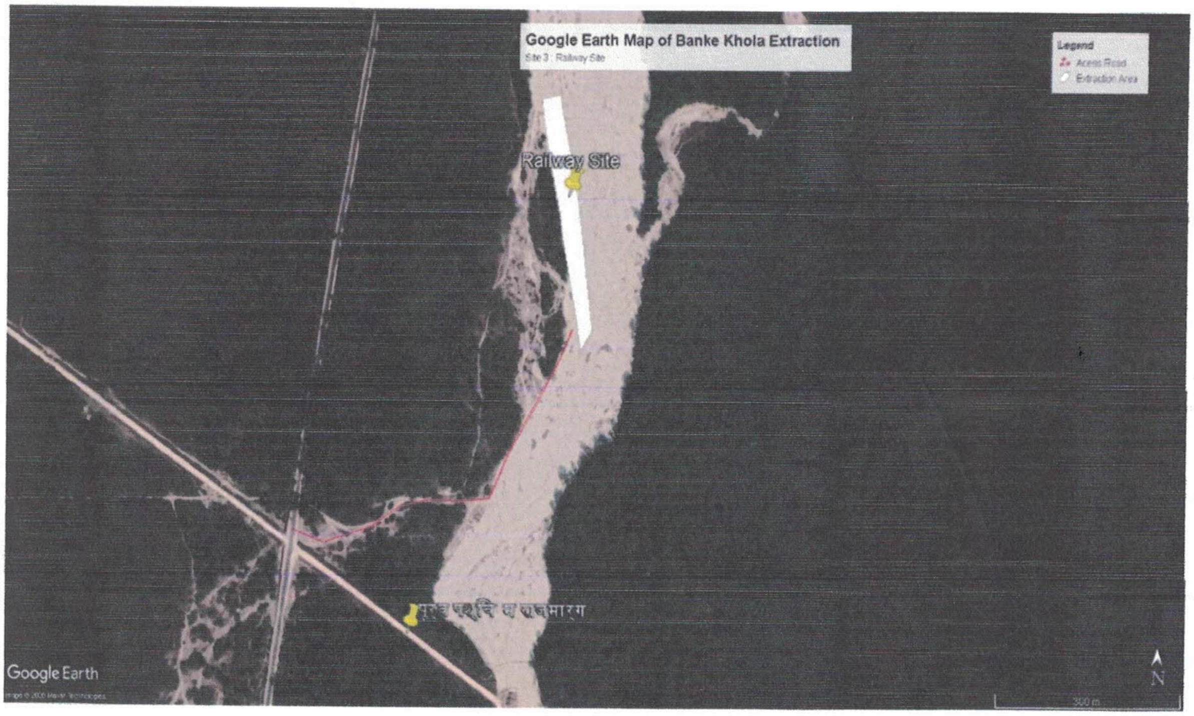

तस्विर ३.३: गुगल नक्शा (रेलवे क्षेत्र)

तस्विर ३.४: गुगल नक्शा (घाट टोल क्षेत्र)

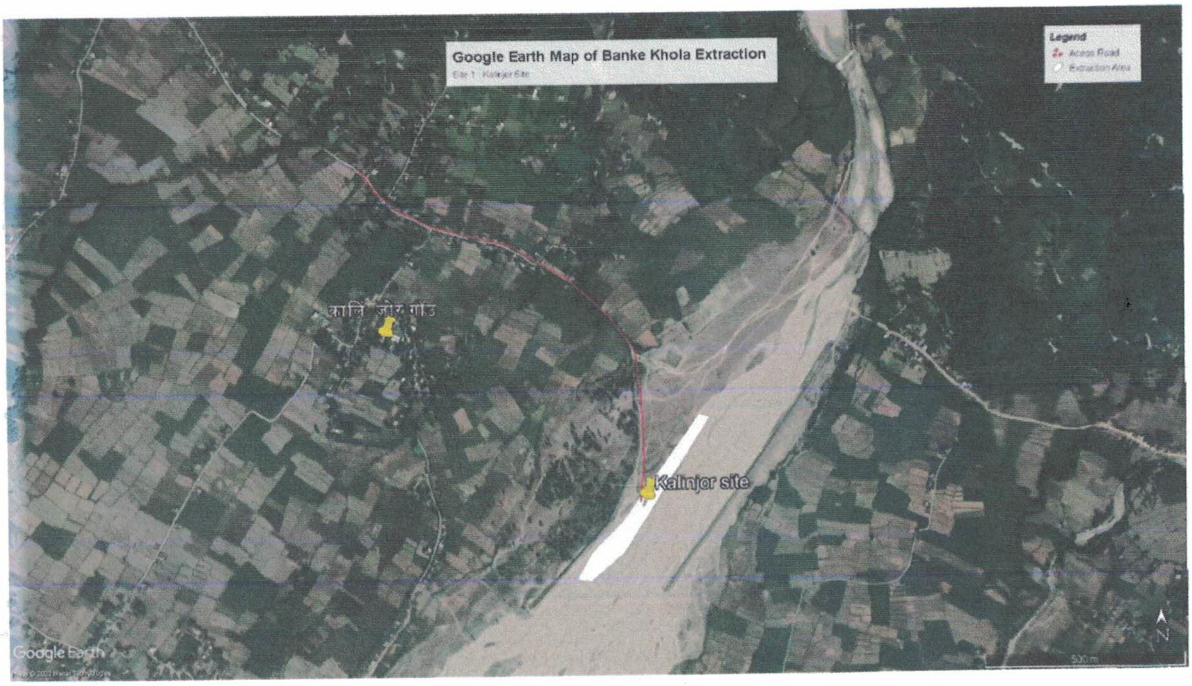

तस्विर ३.१: गुगल नक्शा (कालिन्जोर क्षेत्र)

तस्विर ३.२: गुगल नक्शा (बांके क्षेत्र)

Nepal Environment and Engineering Consultancy Services Pvt. Ltd.
Kathmandu

(ग) जाति\जनजाति

प्रस्ताव क्षेत्रमा विभिन्न जातजाति जस्तै क्षेत्री, थारु, कोइरी, मुसहर, सुधी, दनुवार, सार्की ब्राम्हण, मुसलमान आदिको मिश्रित वसोवास रहेको पाइन्छ ।

(घ) चाडपर्व, मेला तथा जात्राहरु

ईश्वरपुर नगरपालिकामा विभिन्न जाति, धर्म सम्प्रदाय र भेसभुषा मानिसहरु बसोवास गरेका छन् । यहाँ अधिकांश हिन्दु धर्म मान्ने तराई मूलका मानिसहरु रहेका छन् भने केही मात्रामा बौद्ध र क्रिस्चयन धर्म मान्ने मानिसहरु पनि छन् । सबै जातजाति र सम्प्रदायका आ–आफ्नै खाले धर्म संस्कृति र चालचलनहरु छन् । यस नगरपालिकामा दशैं, तिहार, छठ, तिज, माघे सक्रान्ति, होली आदि मुख्य चाडपर्व मानिन्छन् ।

(ङ) पेशा

अधिकांश मानिसहरु कृषि पेशामा आश्रित छन् । सामान्य समतल भू–भाग र उर्वर मलिलो माटोका केही ठाउँहरुमा कृषि उत्पादन राम्रो हुन्छ तर अधिकांश क्षेत्रहरुमा समतल जमिन रहेको छ । जिविकोपार्जनको लागि यस क्षेत्रका मानिसहरुले कृषि, व्यापार, व्यवसाय, सरकारी सेवा, मजदुरी तथा वैदेशिक रोजगारका अवसरलाई पनि अवलम्वन गरेको पाइन्छ । मुख्य बजार क्षेत्रमा व्यवसायमा लागेका व्यवसायीहरु पसल, होटल र घरेलु व्यापार आदिमा लागेको पाइन्छ । वैदेशिक रोजगारका लागि यहाँका युवाहरु भारत र खाडि मुलुक, मलेसिया, कतार, दुबई लगायतका देशहरुमा गएको पाइन्छ ।

(च) विद्युत, उर्जा एंव संचार

यहाँका स्थानीय वासीहरुले खान पकाउन मुख्यत दाउरा र एल.पी.ग्याँसको प्रयोग गरेका छन् । प्रस्तावित क्षेत्रको प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष क्षेत्रमा सम्पूर्ण घरधुरीमा बाल्न बिजुलीको लाईन पुगेको देखिन्छ । यस नगरपालिकामा नेपाल टेलिकम, एनसेल र अन्य सेवा प्रदायक कम्पनीहरुबाट मोवाईल फोन सेवा प्रयोग गरेको पाईयो ।

(छ) धार्मिक, सांस्कृतिक एवं ऐतिहासिक स्थलहरु

ईश्वरपुर नगरपालिका पर्यटकीय क्षेत्रको रूपमा पनि परिचित छ । यहाँ प्रसिद्ध धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलमा कालिन्जोर स्थित राजारानी थुम्को रहेको छ । उक्त धार्मिक तथा एतिहासिक

Nepal Environment and Engineering Consultancy Services

तालिका ३.३: संकलन/उत्खनन् गरिने परिमाणको आंकलन

नदीजन्य पदार्थ	जम्मा
दैनिक उत्खनन् सिफरिस गरिएको (क्यू.मि.)	२९९.५
बार्षिक उत्खनन् सिफरिस गरिएको (क्यू.मि.)	८२३५०
जम्मा उत्खनन् दिन (बर्षमा)	२७५ (बर्षाको ३ महिना उत्खनन् नगर्ने)
वर्षिक उत्खनन् सिफरिस गरिएको (क्यू.फुट.)	२९०८१६२.८
राजश्व (प्रति वर्ष) प्रति क्यू. फुट (प्रदेश सरकारको नियम नआएको र स्थानीय तहको नियमरनिर्णय अनुसार परिवर्तन हुन सक्ने)	रु ४-५ प्रति क्यू. फुट(अनुमानित)
अनुमानित कुल राजश्व (प्रति वर्ष)	**रु.१,१६,३२,६५१.२**

३.५ प्रताव कार्यान्वयन हुँदा निष्कासन हुने बस्तुहरु

३.६ प्रताव कार्यान्वयन हुँदा प्रयोग हुने ऊर्जा

प्रस्तावित स्थानमा निर्दीष्ट क्षेत्रबाट ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको संकलन\उत्खनन् कार्य हात र हाते औजारहरु जस्तै कुटो, कोदालो, गैति, साबेल आदिबाट गरिने छ । ढुवानी कार्य गर्न ४०० घ.फु. सम्मको ट्रिप्पर तथा १२० घ.फु. सम्मको ट्रयाक्टरको प्रयोग गरिने छ । यस प्रस्तावमा प्रयोग हुने ऊर्जा निम्न बमोजिम छन् ।

ऊर्जा	परिमाण	श्रोत
डिजेल(ट्रयाक्टर, ट्रिप्पर)	२५० लि. प्रति दिन (उत्खनन् इजाजत अवदिभर)	नेपाल अयेल निगम

३.७ प्रताव कार्यान्वयन हुँदा जनशत्ति

प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट असर पर्ने स्थानीय समुदायहरुलाई रोजगारीको लागि पहिलो प्राथमीकता दिनु पर्दछ । दक्ष, अर्ध दक्ष र अन्य कामदारहरु प्रस्तावको निर्माण र निर्माण सामाग्री ढुवानीको लागि आवश्यक पर्नेछन् । ढुंगा, गिट्टी तथा बालुवा संकलन/उत्खनन्का लागि १३७५ जना दक्ष र २७५० अदक्ष कामदारहरुको आवश्यकता रहेको छ ।

Nepal Environment and Engineering Consultancy Services Pvt. NEECOS

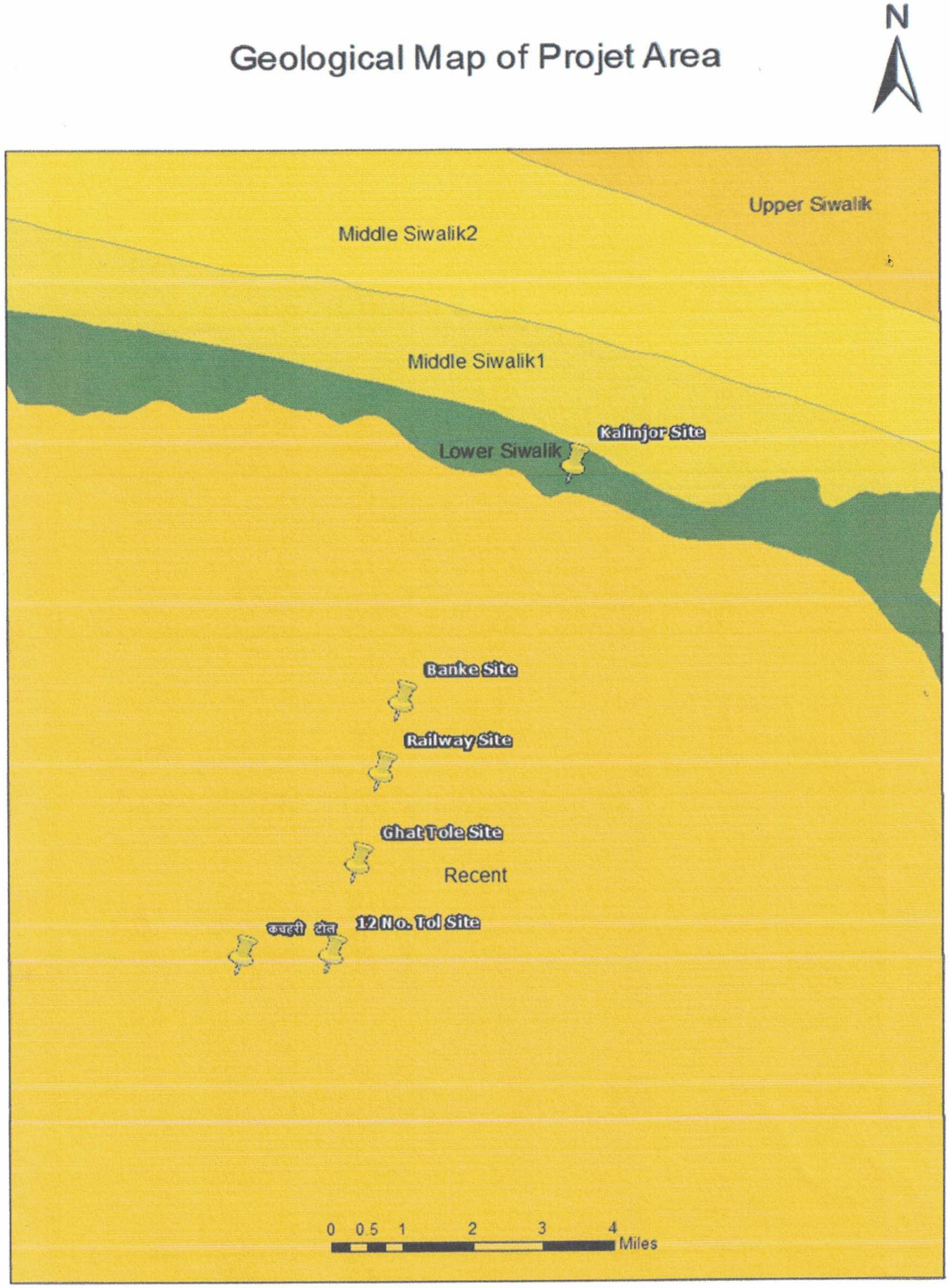

तस्विर ३.६: जिओलोजिकल नक्सा

क्षेत्र प्रस्तावित क्षेत्रको उच्च प्रभाव क्षेत्रमा पर्दैन । उच्च प्रभाव क्षेत्रमा अन्य अरु कुनै पनि धार्मिक, सांस्कृतिक एवं ऐतिहासिक स्थलहरु पर्दैन ।

(ज) पानिको स्रोत

उत्खनन् कार्यको लागि पानिको प्रयोग नभयतापनि काम गर्ने मजदुर तथा अन्ने व्यक्तिहरुको लागि पिउन तथा हत मुख धुनको निम्ति नजिकैको गाउँ बाट उत्खनन्कर्ताले ढुवानिको व्यवस्था गरि दैनिक २५० लि. पानिको ब्यबस्था मिलाईनेछ ।

(झ) यातायात तथा पहुँचमार्ग

प्रस्तावित क्षेत्रहरुमा ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा संकलन/उत्खनन् गर्नकालागि पहुँचमार्ग निर्माण गरिएको छ । उक्त संकलन\उत्खनन् स्थालमा जान पहुँचमार्गमा कच्ची बाटो रहेको छ । यस वाटोमा ढुवानीका साधन ट्रयाक्टरहरु राम्ररी चल्न सक्दछन् । स्थानीयहरुको सुझाव बमोजिम विगतमा प्रयोग गर्ने गरिएको निकासी मार्गबाट नै ढुवानी गर्न उचित रहेको र ढुवानी मार्ग सुधार तथा नियमित मर्मत संभार गर्नु आवश्यक रहेको छ ।

(ञ) अन्य कुराहरु

(१) माटोको प्रकार एवं भूगर्भ

प्रस्तावित उत्खनन् क्षेत्रमा सम्पूर्ण भाग तराईमा पर्ने भएकोले भौगर्भिक वनावट मध्यवर्ति मेटासेडिमेन्टरी चट्टानले बनेको छ । समग्रमा यस क्षेत्रको भौगर्भिक वनावटलाई तीन भागमा विभाजन गर्न सकिन्छ ।

क) भावर क्षेत्र

ख) रिसेन्ट फर्मेसन

वायुले वर्षा गराउदछ । जिल्लाको औसत वार्षिक वर्षा १६९९ मि.मि. मापन भएतापनि आषाढ, श्रावण र भदौ महिनामा भारी बर्षा हुने गर्दछ ।

(३) भू-उपयोग

प्रस्तावित क्षेत्र ईश्वरपुर नगरपालिका वडा नं १२ र १३ स्थित बांके खोलाको बगर क्षेत्रमा पर्दछ । ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा संकलन गरिने क्षेत्रहरु भौगोलिक हिसाबले समथर क्षेत्रहरुमा पर्दछन् । प्रस्तावित संकलन क्षेत्रहरुका नजिकका क्षेत्रहरुमा बाढीले कटानि गर्ने जस्ता जोखिमयुक्त स्थानहरु न्यून रहेका छन् भने अधिकतम भू-उपयोग पर्ति जग्गा र बुट्यान क्षेत्र रहेका छन् । प्रस्तावित क्षेत्र स्थित निम्न उल्लेखित भूउपयोग भएको पाइन्छ ।

४० प्रतिशत : वनजंगल तथा वुट्यान

३५ प्रतिशत : वस्ती र कृषि

२५ प्रतिशत : नदी, बगर, ढुङ्गयान, कडा जमिन

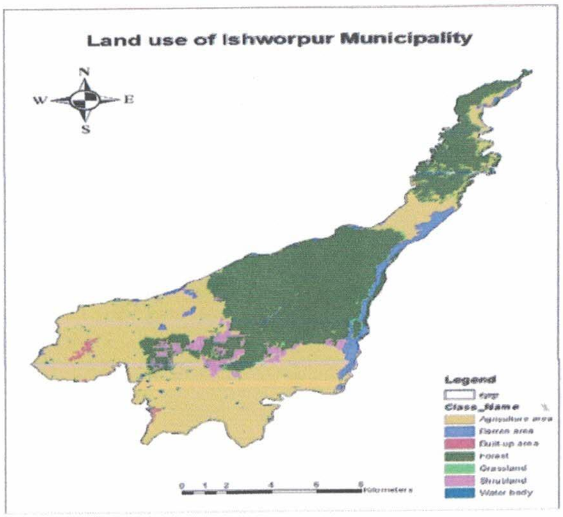

तस्विर ३.८: भू उपयोगिता

(४) जैविक वातावरण

ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा संकलनको कारणले वन क्षेत्र र वनस्पतीलाई प्रत्यक्ष प्रतिकुल प्रभाव नपर्ने देखिन्छ । यस प्रस्तावित प्रस्ताव कार्यन्वयन हुँदा राष्ट्रिय निकुञ्ज, संरक्षित क्षेत्र तथा मध्यवर्ती क्षेत्रमा नपरेको देखिन्छ । साथै यो प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा कुनै पनि रुख विरुवा आदि काट्नु पर्दैन । प्रस्तावित क्षेत्रका प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष क्षेत्रमा निम्न

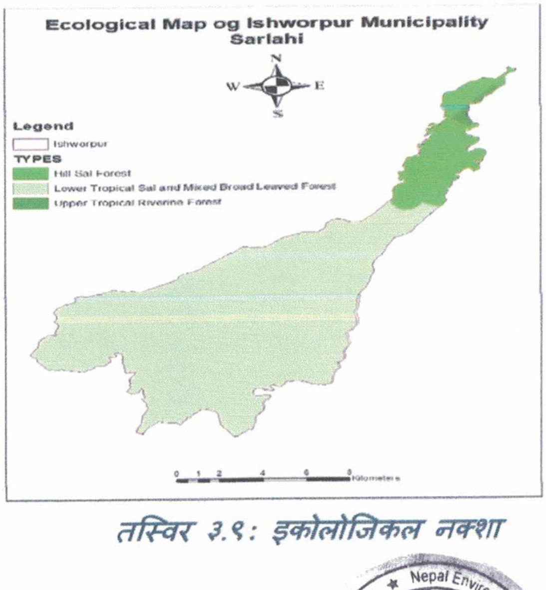

तस्विर ३.९: इकोलोजिकल नक्शा

Nepal Environment and

तस्विर ३.५: गुगल नक्शा (१२ नं. टोल क्षेत्र)

(ख) प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रको जनसंख्या

यस प्रस्तावको प्रभाव क्षेत्र ईश्वरपुर नगरपालिकामा पर्दछ । ईश्वरपुर नगरपालिका साविकका ईश्वरपुर नगरपालिका, कालिन्जोर र गौरीशङ्कर गा.वि.स समावेश भएर बनेको हो र यस नगरपालिकाको जनसंख्या यस प्रकार छ :

तालिका ३.५ जनसंख्यको विवरण

नगरपालिका	जम्मा जनसंख्या	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि)	जनघनत्व (प्रति वर्ग कि.मि)	वडा संख्या
ईश्वरपुर नगरपालिका	५९,९८६	१६३.८३	३६६.१५	१५

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०६८

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार ईश्वरपुर नगरपालिकाको जनसंख्या जम्मा ५९,९८६ रहेको छ । यस नगरपालिकाको क्षेत्रफल १६३.८३ वर्ग कि.मि. रहेको छ । जसमा जनसङ्ख्या घनत्व ३६६.१५ प्रति वर्ग कि.मि. रहेको पाइन्छ ।

अध्याय चार

४. प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने प्रभाव

४.१ सकारात्मक प्रभाव

४.१.१ भौतिक प्रभाव

(क) बाढी एवं अन्य जलउत्पन्न प्रकोप

नदीले बगाएर ल्याएका नदिजन्य पदार्थ बगरमा थुपारिँदा नदीको बहाव फेरिन जाने र निकाल्दा नदीको बहाव फेरिन पाउँदैन र बाढी तथा अन्य प्रकोपहरु हुन बाट बचाउँछ । नदीको सतह बढेर नदी किनार नजिक रहेको जमिनलाई वाढीबाट बचाउन्छ

४.१.२ सामाजिक –आर्थिक तथा साँस्कृतिक प्रभाव

(क) आयश्रोतको एवं रोजगारीको अवसर

ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको संकलन कार्यले त्यस क्षेत्रका स्थानीय वासिन्दाको रोजगारीको अवसर श्रृजना गर्दछ । नदीको यस्ता सामग्री संकलन, उत्खनन् तथा ढुवानी कार्यमा रोजगारीका बिभिन्न अवसरहरु प्राप्त हुनेछ, यो सवैभन्दा ठूलो र प्रत्यक्ष लाभ हुने क्षेत्र हो । महिलाहरुको हकमा पनि श्रमको समान अवसर प्राप्त गरि पुरुष जतिकै लाभान्वित हुनेछन् । यस कार्यमा एक प्रकारले महिला र पुरुष विचको श्रम विभाजनमा विभेद गर्ने प्रणालीलाई निरुत्साहित पार्दछ । स्थानीय श्रमिकहरुको दक्षता र प्राबिधिक ज्ञानको बिकास हुनेछ । जसले गर्दा श्रमीक तथा उनीहरुका आश्रितको उत्थानमा सहयोग पुग्नेछ । ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको संकलन कार्य नियमित हुने हुनाले यसवाट स्थानीय वासिन्दा नियमितरुपमा लाभान्वित हुन्छन् ।

(ख) नगरपालिकाको आयश्रोत

नगरपालिकाले नदीजन्य पदार्थको संकलन, उत्खनन् कार्यको ठेक्का वन्दोवस्तवाट राजश्व संकलन गर्नेछ । नगरपालिकाद्वारा संकलित राजश्वको प्रयोग गरी नगरपालिका भित्र बिभिन्न पूर्वाधार बिकासका काम गर्नमा सहयोग पुग्नेछ । यस कार्यबाट नगरपालिकाले बार्षिक रु **१,१६,३२,६५१.२०** (अनुमानित)को राजस्व संकलन गर्नेछ ।

तालिका ३.६ वनस्पतीका प्रकार

Local Name	English Name	Scientific Name
साल	Sal	*shorea robusta*
सिमल	Simal	*Bombax ceiba*
खयर	Khayar	*Acacia catechu*
आप	Mango	*Mangnifera indica*
बाँस	Bamboo	*Bambusa vulgaris*
दबदबे	Garuga Plant	*Garuga pinata*
जामुन	Jamun	*Syzygium cumini*
पिपल	Peepal	*Ficus religiosa*

तालिका ३.७ जीव प्रकार

Local Name	English Name	Scienific Name
वन्यजन्तु		
स्याल	Wolf	*Canis lupus*
बादर	Monkey	*Macaca mulatta*
सर्प	Common snake	
काग	Crow	*Corvus brachrhynchos*
सुगा	Parrot	*Phaethontidae Psittaciformes*
भगेरा	Sparrow	Ploceidae Passer
परेवा	Pigeon	*Columba livia*
जलचर		
जुगे माछा	Gangetic mystus	*Mystus cavasius*
बाम	Cuchia	*Monopterus cuchia*
भ्यागुता	Frog	*Rana tignrina*
गगटो	Crab	*Carcinus maenas*

Nepal Enviroment and Engineering ... Kathmandu Nepal NEESCO

(ङ) वायु तथा ध्वनि प्रदुषण

ढुवानी साधनको आवागमन तथा ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको संकलन/उत्खनन्ले वायू प्रदुषण वढ्छ र ढुवानी साधनको कारणले ध्वनि प्रदुषण वढ्छ । साथै यातायातका साधनहरुको धेरै आवत जावतले गर्दा धुलो उढ्न सक्ने देखिएको छ ।

(च) संकलन/उत्खनन् सामाग्रीको भण्डारणको प्रभाव

नदीजन्य पदार्थहरुलाई निश्चित ठाउँमा निकास गर्नु अघि थुप्रो लगाउनु जरुरी हुन्छ । यसरी ढुङ्गा, गिट्टि, बालुवा धेरै समयसम्म थुप्रिदा वातावरणमा नकरात्मक असर पर्दछ । साथै अकस्मात बर्षाका कारण अउने आकस्मीक बाढीले संकलित सामाग्री बगाई लैजाने सम्भावना पनि रहन्छ ।

४.२.२ सामाजिक –आर्थिक तथा साँस्कृतिक प्रभाव

(क) धर्म, संस्कृति तथा परस्परामा प्रभाव

कामदारहरु स्थानीय वासिन्दा हुने भएको कारणले धर्म, संस्कृति तथा परम्परामा अन्य कुनै प्रभाव पर्ने छैन । यस नदीको ढुङ्गा, गिटी, बालुवा संकलन तथा उत्खनन् कार्यका उच्च प्रभाव क्षेत्र भित्र अन्य कुनै प्रकारका मठ मन्दीर, गुम्बा, देवस्थल आदि नपर्ने भएकोले कुनै असर पर्ने छैन ।

(ख) पेशागत स्वास्थ्य तथा सुरक्षा

ढुंङ्गा, गिट्टी, बालुवाको संकलन गर्दा विभिन्न प्रकृतिका औजारहरुको प्रयोगले कामदारहरुलाई चोटपटक लाग्न सक्छ । त्यसै गरी ढुंङ्गा, गिट्टी उछिट्टिएर पनि जिउमा चोट लाग्न सक्छ । धुलोको कारणले स्वास-प्रस्वास र आँखाका रोगहरु लाग्न सक्छन् । ढुवानी साधनहरुको आवतजावतले आकस्मिक दुर्घटनाको संभावना पनि त्यतिकै रहन्छ ।

(ग) जनसंख्या विस्थापना

उत्खनन् क्षेत्र ३०० मि. वरिपरि कुनै बस्ति नरहेकाले प्रस्तावित क्षेत्रबाट जनसंख्या विस्थापनामा कुनै असर पर्दैन ।

Nepal Environment and Engineering Consultancy Services Pvt. Ltd.
NEECOS
Kathmandu, Nepal

यस क्षेत्रको माटोलाई चित्रमा देखाइए अनुसार विभाजन गर्न सकिन्छ ।

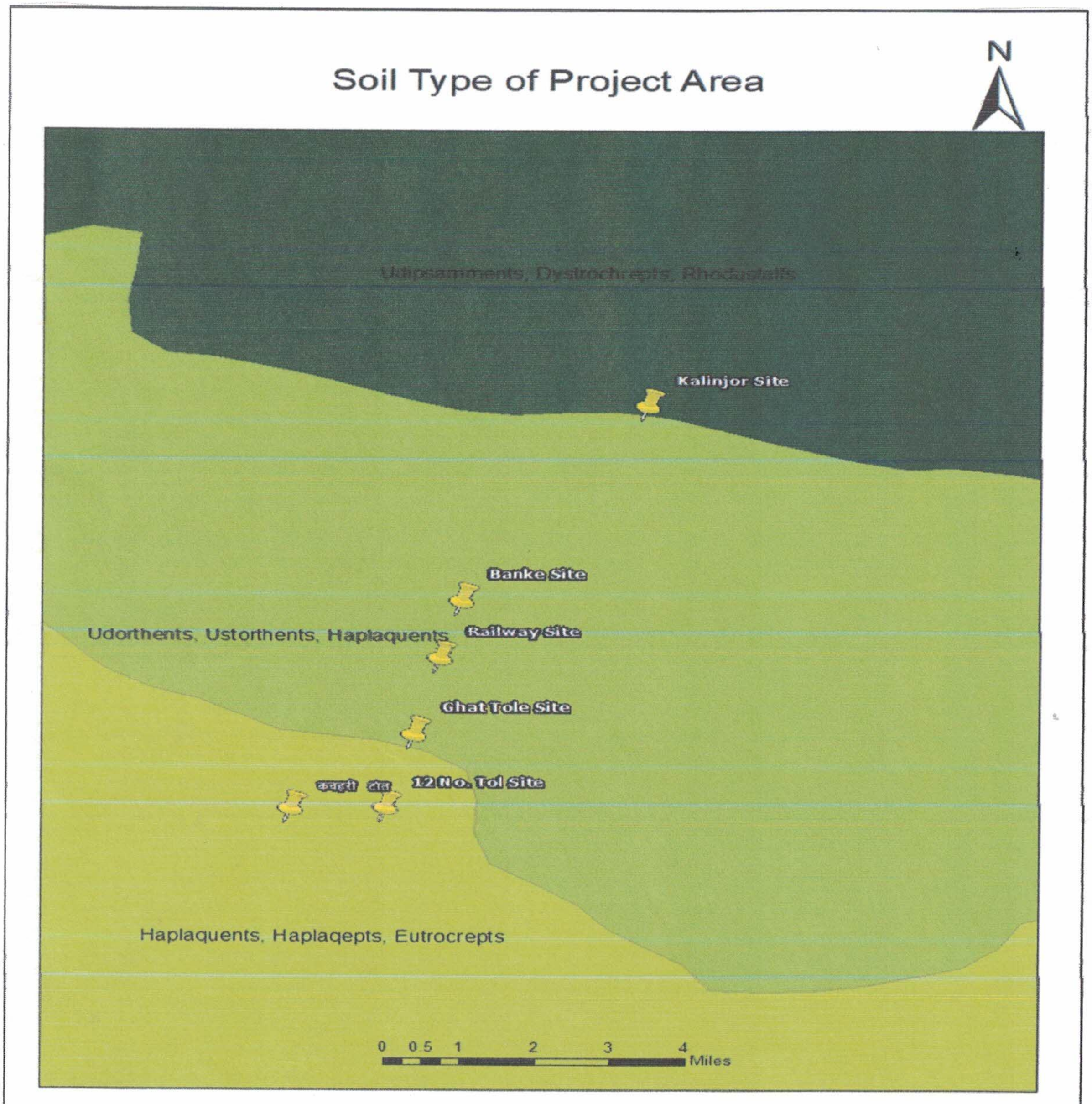

तस्विर ३.७: माटोको प्रकार

(२) जलवायु\हावापानी

प्रस्तावित क्षेत्रमा उष्ण मनसुन किसिमको जलवायु पाइयो । यस जिल्लाको सरदर औषत ताक्रम २३ डिग्री सेल्सियस छ, अधिकतम ३५ डिग्री सेल्सियस र न्यूनतम तापक्रम १७ डिग्री सेल्सियस भएको पाईन्छ । यस जिल्लामा सामान्यतया दक्षिण र पूर्वबाट आउने मनसुनी

अध्याय पाँच

५. प्रस्तावक कार्यान्वयनका विकल्पहरु

प्रस्तावको लक्ष्य प्राप्ति तथा नकारात्मक प्रभावलाई न्यूनिकरणका लागि यस अध्यायमा विभिन्न किसिमका बिकल्पहरु, प्रस्ताव कार्यन्वयन गर्दा प्रयोग हुने प्रविधि तथा स्थान छनौट सम्बन्धि विश्लेषण समेटेको छ । यो बैकल्पिक बिकल्पहरुको अध्ययनको मुख्य लक्ष्य वातावरणलाई प्रतिकूल प्रभाव नपर्ने गरी राजश्व संकलन गर्नु र नगरपालिकाको बिकासको निम्ति सघाउ पु¥याउनु हो । प्रस्तावना कार्यन्वयनको बिकल्पको आधार तयार गर्दा सकारात्मक फाईदाहरुलाई बढावा दिने तथा नकारात्मक प्रभावलाई न्यूनिकरण गर्ने गर्नुपर्दछ ।

विभिन्न बिकल्पहरुले प्रस्तावका लक्ष्य न्यून वातावरणीय प्रतिकूल प्रभावका साथ प्राप्त गर्न मद्दत पुऱ्याउँछ । विकल्पहरुमा ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको संकलन/उत्खनन् गर्ने वा नगर्ने भन्ने हो । यदि नगर्ने हो भने त्यसवाट के प्रभाव पर्छ र गर्ने हो भने पनि त्यसबाट के प्रभाव पर्छ भन्ने कुराको विश्लेषण हुनु आवश्यक छ ।

५.१ प्रस्ताव कार्यान्वयन नगर्ने

अध्ययनबाट प्राप्त विकल्पको विश्लेषण गर्दा विकल्पहरुमा ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको संकलन\उत्खनन् नगर्ने र प्रस्ताव कार्यान्वयन नगर्ने विकल्पलाई अस्विकार गरिएको छ । सो प्रस्ताबलाई निम्न रुपले अस्विकार गरेको छ । वर्षाको समयमा सर्लाही जिल्लामा बग्ने यस अबस्थाको खोलाले ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा तथा नदीजन्य पदार्थ थुपार्ने गर्दछ । यी सामाग्रीहरु नदीको बगरमा थुपारिँदा नदीको सतह माथि उठने र बहाव परिवतर्न हुने हुदाँ प्रकोप निम्तिने सम्भावना हुन्छ । दोश्रो, प्राकृतिक श्रोतको सदुपयोग हुन पाउदैन । तेस्रो स्थानीयवासिको रोजगारीको अवसरमा वाधा पुग्छ र चौथो नगरपालिकाको आन्तरिक आर्थिक स्रोत वन्द हुन्छ । नदीजन्य पदार्थहरु बढी मात्रामा थुप्रीएर रहेको हुँदा यदी त्यस ठाउँबाट नदीजन्य पदार्थ निकालिएन भने त्यस ठाउँमा नदीको बहाव फेरिन जाने र आवादी क्षेत्रको जमिनको कटान भई प्रकोप निम्त्याउने सम्भावना रहेको छ तर कार्यान्वयन नगर्ने विकल्पलाई स्विकार गर्ने हो भने उक्त क्षेत्रमा बाहिरी मानिसहरु आई झैझगडा गर्नकम हुने, वायु तथा ध्वनि प्रदुषण नहुने, जथाभाबी फोहोरमैला नफालिने, पेशागत स्वास्थ्य एवं सुरक्षाको संरक्षण हुने, माछा एवं अन्य जलचरमा प्रभाव नपर्ने भएतापनि प्रस्तावित नदीको सो खण्डवाट ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको संकलन/उत्खनन् कार्य गर्दा उपयुक्त हुन्छ । साथै यदि प्रस्ताव कार्यान्वयन नगर्ने हो भने गैर

(घ) नदीको वरपर वस्ती विस्तार एवं नदी अतिक्रमण

बहिरबाट कामदारहरु भित्रिएको अवस्थामा नदीको वरपर अस्थायी वस्ती विस्तार एवं नदी अतिक्रमण हुन सक्ने सम्भावना रहन्छ ।

४.२.३ जैविक प्रभाव

(क) वन्यजन्तु तथा माछा

श्रमीकहरु तथा ढुवानी साधनको आवागमन र कोलाहलले वरपरको वनका वन्यजन्तुको प्राकृतिक विचरणमा खलल पुग्न सक्छ । तर वन क्षेत्र नपर्ने बगरक्षेत्रबाट ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवाको संकलन तथा उत्खनन् कार्य गर्ने हुनाले वन क्षेत्रका वन्यजन्तूलाई प्रत्यक्ष, प्रभाव नपर्ने देखिन्छ । त्यसैगरी ढुंङ्गा, गिट्टी, बालुवा संकलन गर्ने क्रममा खोलाका माछा मार्ने काम पनि हुन सक्छ ।

४.२.४ रासायनिक वातावरण

उत्खनन् तथा संकलन गर्दा रसायनको प्रयोग हुनेछैन तर पनि गाडी तथा औजारहरुको प्रयोग हुदाँ तेल तथा रसायन चुहिन सक्छ जसले पानी तथा जमिनमा प्रदुषण हुनेछ । लुब्रिकेन्ट्स र ग्रिजले गर्दा प्रदुषण हुनेछ । यसको असर उच्च, क्षेत्रीय तथा दीर्घकालीन हुनेछ ।

अध्याय छ

६. वातावरणीय व्यवस्थापन योजना

विभिन्न वातावरणीय समस्याहरु, प्रतिकुल प्रभावहरुको न्यूनीकरणका उपायहरु, अनुकूल प्रभावका अभिबृद्धि आदि ठीक र सहि ढंगबाट कार्यान्वयन भइरहेको छ वा छैन भनी अध्ययन गर्न अनुगमन गर्नु अनिवार्य आवश्यकता हो । वातावरण मैत्री कृयाकलापहरुको कार्यन्वयनले मात्र वातावरणीय प्रतिकुल प्रभावहरुलाई न्यूनीकरण गर्न सकिन्छ । अनुगमन नियमित र कडाईका साथ भएन भने कायान्वयन पक्ष फितलो र निश्प्रभावकारी हुन्छ । सकारात्मक पक्षहरुको अभिबृद्धि र नकारात्मक पक्षहरुको न्यूनीकरणका उपायहरु कार्यान्वयन गर्नलाई के गर्ने, कसरी गर्ने, कहाँ गर्ने, कहिले गर्ने र कसले गर्ने भन्ने विस्तृत अवधारणा सहितको योजना तयार गर्नुपर्ने हुन्छ । वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाले वातावरण संरक्षणका उपायहरु प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन भएको छ कि छैन, यसको प्रभाबकारी अनुगमन तथा मूल्यांकन भएको छ कि छैन भन्ने कुराको निर्देश गर्छ ।

६.१ वातावरणीय व्यवस्थापनका लागि जिम्मेबार निकायहरु

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसूचि ११ मा प्रस्तुत प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदनको ढाँचा अनुसार वातावरणीय व्यवस्थापन योजना तयार पारिएको छ ।

Nepal Environment and Engineering Consultancy Services
NEEC
Kathmandu Nepal

		२) प्रदेश सरकारले जारि गरेको कार्यविधि अनुसार सार्वजनिक संरचना बाट उत्खनन् दुरि पालना गर्ने ३) ढुवानी साधनको क्षमता भन्दा बढी पदार्थ राखेर ओसार पसार नगर्ने		२) राजस्व बाट प्राप्त रकमले ढुवानी मार्ग मर्मत गर्ने ३) जनचेतना			उत्खनन् गर्ने समयमा	अवस्था अनुगमन गर्ने
	फोहर तथा जल प्रदुषण	१) ठाउँ–ठाउँमा फोहर फाल्ने भाँडा (डोको) राखि उपयुक्त स्थानमा विसर्जन गर्ने २) जनचेतना तथा अभिमुखिकरण कार्यक्रम	सबै संकलन क्षेत्रहरुमा	१) फोहर व्यवस्थापन गर्ने लाई प्रोत्साहन तथा नगर्ने लाई करवाहि २) खुला दिसा पिसाब रोक्नु पर्ने र कामदारहरुको लागि सौचालय को ब्यवस्था गर्ने	उत्खनन् गर्ने समयमा	उत्खनन् कर्ता	१ मजदुर, १०,०००/–	उत्खनन् गर्ने समयमा स्थानीय बासिले नियमित अनुगमन गर्ने
	वायु तथा ध्वनि प्रदुषण	१) संकलन गरिएका पदार्थहरु तत्काल ढुवानी प्रबन्ध मिलाउन २) ओसार पसार गर्दा प्रेशर हर्नको प्रयोग नगर्ने	सबै संकलन क्षेत्रहरुमा र ढुवानीमा प्रयोग हुने सवारी साधन	१) उत्खनन् कर्ता सगं सम्झैतामा वायु तथा ध्वनि प्रदुषण कम गर्ने विधि उल्लेख गर्ने	उत्खनन् / ढुवानी गर्ने समयमा	उत्खनन् कर्ता	५ स्थानीय कमदार, ५०,०००/–	उत्खनन् ढुवानी गर्ने समयमा प्रत्येक १ महिनामा खोलाको

(ग) विकास निर्माण सामाग्रीको उपलब्धता

स्थानीय क्षेत्रमा रहेका ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा जस्ता पैदावारमा आधारित उद्योगहरुलाई आवश्यक पर्ने कच्चा पदार्थको सरल तरिकाले आपूर्ति गर्न यस योजनाले सहयोग पुऱ्याउने छ साथै स्थानीयस्तर तथा बाह्य आवश्यक पर्ने निर्माणका सामग्रीहरु (ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा आदि) समेत उपलब्ध हुने हुँदा शहरीकरणमा समेत मद्दत हुनेछ ।

४.२ नकारात्मक प्रभाव

४.२.१ भौतिक प्रभाव

(क) भुउपयोग\ नदी किनार कटान

प्रस्तावित क्षेत्रमा ढुंङ्गा, गिट्टी, बालुवाको जथाभावि तथा यस रिर्पोटमा सुझाव गरिएको परीमाण भन्दा वढी संकलन\उत्खनन् गर्नाले नदीले आफ्नो प्राकृतिक धार परिवर्तन गरी किनार कटान तथा नदी किनारमा रहेको क्षेत्र तथा वस्तीलाई प्रभाव पार्न सक्छ ।

(ख) नदीजन्य पदार्थ प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदनले सुझाव गरेको भन्दा बढी उत्खनन्

उत्खनन् कर्ताले प्रस्तावित क्षेत्रबाट जथाभाविरुपले सिफारिस गरिएको परिमाण भन्दा बढी उत्खनन् गर्न सक्दछन् । जसको कारण नदीको बहाव परिवर्तन हुने र बाढी, नदी कटान, आदी प्राकृतिक प्रकोप निम्त्याउदछ ।

(ग) भौतिक संरचनामा हुने असर

प्रस्तावित क्षेत्रबाट ढुंङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा ओसार पसार गर्दा पहुँच बाटोमा चलने गाडिको चाप बढ्नाले बाटो छिट्टै जिर्ण हुने तथा बाटोमा जताततै खाल्डो बन्न सक्दछ । खाल्डो बन्न गई यस मार्गमा चल्ने अन्य साधनलाई खतरा हुन सक्छ ।

(घ) फोहर तथा जल प्रदुषण

ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको संकलन\उत्खनन् गर्ने क्रममा कामदारहरुबाट फोहर सिर्जना हुन्छ र खोलाको वातावरण प्रदुषण वढ्न सक्छ । खोलामा शौच गर्ने, खानेकुराहरु फाल्ने, पोखिने, प्लास्टिकहरु यत्रतत्र छरिने संभावना हुन्छ ।

Nepal Environment and Engineering Consultancy Services Pvt. Ltd. NEECOS

तलिका नं ६.१: वातावरण ब्यवस्थापन योजना (उत्खनन्को समयमा)

विसय गत क्षेत्र	सकारात्मक प्रभावहरु वढोत्तरीका कृयाकलाप	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरि गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	जनशक्ति, बजेट र समय	अनुगम
भौतिक क्षेत्र	जल उत्पन्न प्रकोप न्यूनीकरण	१)खोलाको स्रोत वस्तुहरु (संकलन गर्दा साविक वहावमा अवरोध नहुने गरि संकलन गर्ने २) खोलाको वहावलाई बिचमा केन्दित हुने गरी संकलन गर्ने ३)कामदारलाई तोकिएको मौज्दात परिमाण मात्र संकलन गर्ने जानकारी दिने र होर्डिङ्ग वोर्डमा स्पष्ट खुलाउने ४)सम्बन्धित निकायबाट अनुगमन	सबै संकलन क्षेत्रहरुमा	१) सूचना पाटी राख्नु पर्ने २) संकलन/उत्खनन् कार्यविधि बनाएर गर्नुपर्ने ३) जनचेतना ४) सुख्खा मौसममा किनाराबाट दायां बायां ५—५ मी. सम्म उत्खनन् कार्य नगर्ने	उत्खनन् गर्ने समयमा (आषाढ, श्रावण र भाद्र बाहेक २७५ दिन)	उत्खनन् कर्ता र नगरपालिका	१० स्थानीय मजदुरहरु, १,००,०००/- उत्खनन् गर्ने समयमा	प्रत्येक महिनामा स्थलगत निरिक्षण विधि खोलाको अवस्था अनुगमन
	भौतिक संरचनामा हुने असरमा कमि	१) निकासी ढुवानी हुने मार्ग निर्धारण गरी सोही मार्ग मात्र प्रयोग गर्ने नियमित मर्मत गर्ने	सबै संकलन क्षेत्रहरुमा	१) स्थानिय स्तरको अनुगमन समिति गठन् गर्ने	उत्खनन् गर्ने समयमा	उत्खनन् कर्ता र नगरपालिका	१५ स्थानीय मजदुरहरु, ३,००,०००/—	प्रत्येक महिना खोलाक वरपरक

		प्राथमिक उपचारका सामाग्रीहरु उपलब्ध गराउने २) कामदारहरुको स्वास्थ्य बिमा गर्ने		लागि समानहरु उपलव्ध गराउने २) कामदारहरुलाई काम गर्दा हेल्मेट र माक्स, पन्जा अनिबार्य लगाउनु पर्ने			उत्खनन् , ढुवानि गर्ने बेला	महिनामा अनुगमन गर्ने
	आयश्रोत एवं रोजगारीको अवसर	१) स्थानीय बासिन्दालाई रोजगारको अवसर दिने २) नदीजन्य पदार्थ निकाल्दा नगरपालिकाको आयश्रोत बढाउन वातावरण मैत्री ठेक्का सम्झौता गर्ने	स्थानीय स्थलमा र	१) आई. ई. ई सिफारिस गरेको परिमाण वातावरण मैत्री उत्खनन् सम्झौता गर्ने	आबश्यकता अनुसार प्रत्येक ३, ३ महिनामा	नगरपालिका/ स्थानिय	१० स्थानीय मजदुरहरु, १,००,०००/– उत्खनन् गर्ने समयमा संकलनकर्ता	सम्बन्धित निकायबाट प्रत्येक १.५ महिनामा अनुगमन गर्ने
	जैविक विविधता तथा बासस्थानमा असर परे नपरेको	सबै संकलन स्थलको नदीमा	वन र वनस्पतिको अवस्था, बन्यजन्तु र माछाको अवस्था, स्थानीयसँग छलफल	स्थलगत निरिक्षण	आबश्यकता अनुसार प्रत्येक ३, ३ महिनामा	नगरपालिका/ स्थानिय	नगरपालिक, डि.व.का., ठेकदार	सम्बन्धित निकायबाट प्रत्येक १.५ महिनामा अनुगमन गर्ने

६.३ बातावरणीय ब्यवस्थापन योजना कार्यान्वयनका लागि जिम्मेबार निकायहरुको संगठनात्मक स्वरुप

विशेषज्ञ अनुगमन टोलीहरु निम्न रहेका छन् ।

तालिका न.६.३ विशेषज्ञ अनुगमन टोली

क्र.स.	विशेषज्ञ
१	बातावरण विज्ञ र वातावरण इन्जिनियर
२	सिभिल इन्जिनियर
३	समाजशास्त्री
४	वन विज्ञ /जीवशास्त्री
५	भूर्गवशास्त्री

Nepal Environment and Engineering Consultancy Services Pvt. Ltd. Kathmandu Nepal

कानूनी तवरले संकलन हुने र त्यसमा पूर्ण रेखदेख गर्नु पर्ने दायित्वमा कार्यभार बढिने साथै राजश्व पनि गुम्ने हुन्छ ।

५.२ प्रस्तावकका विकल्पहरु

५.२.१ बैकल्पिक क्षेत्र

यथार्थ कुरा गर्दा बालुवा, गिट्टी तथा ढुङ्गा नदी बाहेक अन्य ठाउँमा पाउन कठिन हुने हुँदा प्रस्तावना लागु नहुँदा निमार्ण सामाग्रीको अभाव सृजना हुने देखिन्छ । साथै नदीजन्य यी बस्तुहरु उत्खनन् नगर्दा बाढीको समस्या बढी देखा पर्ने सम्भावना उच्च हुन्छ । तसर्थ यो थेग्रिएका बस्तुहरु निकाश गर्नु बाहेक अरु कुनै बिकल्प छैन । यस्तो अवस्थामा नदीबाट निम्तिने प्राकृतिक प्रकोप रहित स्थानहरुको छनौट गरिन्छ । अध्ययनरत टोलीबाट स्थलगत अध्ययन गर्दा निजी तथा सार्वजनिक संरचना, कुलो सिंचाई योजना पहुँच मार्गको उपलब्धता नदीजन्य वस्तुको उपलब्धताको बारेमा अध्ययन गर्दा प्रस्तावित क्षेत्र उपयुक्त देखियो ।

५.२.२ बैकल्पिक समय तालिका एवं विधि

यो नदीमा अत्याधिक बहाव अषाढ देखि भाद्रसम्म हुने गर्दछ । तसर्थ अध्ययनरत टोलीबाट थेग्रिएका वस्तु निकाशको लागि वर्षा बाहेकका नौ महिना (करिब २७५ दिन) उपयुक्त रहने सुझाव दिईएको छ । २४ घण्टा उत्खनन् गर्दा रातको समयमा स्थानीयलाई हल्ला हुने र अनुगमन गर्न नसकिने र जथाभावि उत्खनन् हुन सक्ने हुँदा यो विकल्पलाई अपनाईएको छैन र प्रस्तावित क्षेत्रबाट नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गट्टी, बालुवा सूर्योदय देखि सूर्यास्त सम्म मात्र निकाल्ने विकल्पलाई अपनाईएको छ ।

५.२.३ वैकल्पीक श्रोत

ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा संकलन तथा उत्खनन्, निकासको लागि अरु विकल्प छैन तर पनि गिट्टी र ढुङ्गाको ठाउँमा ईंट्टा र खानीबाट ढुङ्गा झिक्न सकिन देखिन्छ । तथापि ईंटा तथा ढुङ्गा खानी उद्योग स्थापना गर्दा अतिरिक्त लगानीको आवश्यकता पर्ने तथा खानी तथा ईंटा उद्योगहरुको वातावरणीय प्रदुषणको मात्रा पनि बढी हुने भएको कारण, स्थानीय क्षेत्रमा प्राप्त श्रोत साधन/नदीको तटीय क्षेत्रबाट ढुङ्गा गिट्टी संकलन गर्न सकिने हुँदा यस्ता श्रोत साधन उपयोगी हुने साथै नदीजन्य प्रकोप पनि न्यून हुने देखिन्छ ।

Nepal Environment and Engineering Consultancy Services Pvt. Ltd. NEECOS

६.२ अनुगमन र न्यूनिकरणको खर्चको विवरण

आयोजना कार्यान्वयन पूर्व, कार्यान्वयन भइरहेको समयमा र कार्यान्वयन पश्चात नियमित अनुगमन गरिने हुँदा त्यसको लागि निम्न रकम छुट्याइएको छ ।

तालिका न.६.२ अनुगमन र न्यूनिकरणको खर्चको विवरण

सि.न.	अनुगमन गरिने कृयाकलाप	अनुमानित रकम	अनुगमन गर्ने निकाय
१	अनुगमन गरिने कृयाकलाप	१,२०,०००।–	नगरपालिका/जि.अ.स./डि.ब.का/भू–संरक्षण, सिंचाई, जल उ.प्र.नि.का.
२	वृक्षारोपण गर्ने , अभिमुखिकरण	१५,०००।–	नगरपालिका/ डि.ब.का
३	फोहर तथा जल प्रदुषण	१०,०००।–	नगरपालिका
४	बायु तथा ध्वनि प्रदुषण	१०,०००।–	नगरपालिका
५	जल उत्पन्न प्रकोपको न्यूनिकरण	१,००,०००।–	नगरपालिका
६	स्वास्थ्य तथा सुरक्षा	१५,०००।–	नगरपालिका
७	नदी किनार कटान संरक्षण	१,००,०००।–	नगरपालिका/जि.भू.स.का./डि.ब.का
८	विकासका संरचनाहरु को संरक्षण	२,००,०००।–	नगरपालिका
	जम्मा	**५,७०,०००।**	

६.४ अनुगमन तथा वातावरणीय ब्यवस्थापन योजना र समय तालिका

राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्दशिका २०५० ले अबस्था अनुसार आधार रेखा अनुगमन (Baseline Monitoring), नियमपालन अनुगमन (Compliance Monitoring) र प्रभाव अनुगमन (Impact Monitoring) गरी ३ प्रकारका अनुगमन प्रस्ताव गरिएका छन् । यस प्रारम्भीक वातावरणीय परीक्षणले गरेका अनुगमन प्रस्तावहरुको विस्तृत विवरण यस प्रकार रहेका छन ।

क. आधार अनुगमन

आधाररेखा अनुगमनको लागि नगरपालिका जिम्मेवार हुनेछ । अनुगमनको लागि नगरपालिकाले खटाएका कर्मचारीले उत्खनन् स्थलको स्थलगत भ्रमणमा जानेछन । भ्रमणको क्रममा कर्मचारीले नदी\खोलाको तटिए अवस्था, भिर, खोला किनाराको उत्खनन्को अवस्था, नजिकका रुखहरुको अवस्था र नदीको वहावको अवस्थाको वारेमा अध्ययन गर्नेछन । यस प्रकारको अनुगमन प्रत्येक ३।३ महिनामा गर्नुपर्नेछ ।

ख. नियमपालन अनुगमन

सम्झौता अनुसार वा कानूनी प्रक्रियागत कुराहरु पालन गरे नगरेको अनुगमन गर्ने जिम्मेवारी नगरपालिकाको हुन्छ भने सोको पालना गर्ने दायीत्व ठेकेदार वा संकलनकर्ताको हुन्छ । यसप्रकार नियमपालन गराउने र गर्ने क्रममा हुने अनुगमनमा सम्बन्धीत निकायले तल प्रस्तुत गरे अनुसारको कार्यहरु गर्नु पर्नेछ ।

- प्रारम्भीक वातावरणीय परीक्षणले प्रस्ताव गरेका वातावरणीय न्यूनीकरणका कार्यहरु भए नभएको अनुगमन गर्ने ।
- ठेक्कामा प्रस्तुत भए अनुसारको प्रविधिले उत्खनन् गरे नगरेको वा भए नभएको अनुगमन गर्ने ।
- तोकिएको परिमाण मात्र संकलन भए नभएको अनुगमन गर्ने ।
- भौतिक जैविक र सामाजिक संरचनाहरुको संरक्षण भए नभएको अनुगमन गर्ने ।

ग. प्रभाव अनुगमन

योजना संचालन गर्दा पर्न सक्ने प्रभावहरुको निरन्तर अनुगमन हुनु आवश्यक हुन्छ । प्रभाव अनुगमनको प्रमुख जिम्मेवारी नगरपालिका र ठेकेदारको रहनेछ । प्रभाव अनुगमन कार्य गर्दा देहायका विषयहरुमा ध्यान दिनु पर्नेछ ।

Nepal Environment and Engineering Consultancy Services Pvt. Ltd. Kathmandu, Nepal

		३) ढुवानी गर्दा त्रिपालले छोपेर गर्ने ४) धेरै धुलो उढ्ने र वस्ती भित्रबाट हुदै जाने सडकमा पानी छर्किने		२) स्थानिय स्तरको अनुगमन समिति गठन् गर्ने				वरपरको त… ढुवानी म… अवस्था … अनुगमन ग…
	संकलन/ उत्खनन् सामाग्रीको भण्डारणको प्रभाव	१) संकलन गरिएका पदार्थहरु तत्काल ढुवानी प्रबन्ध मिलाउने २) भण्डारण गर्दा वरिपरिको जग्गामा क्षति जोगाउन तरबार/वाल/ग्याबियन लगाउने ३) ब्रीक्षारोपण गर्ने	भण्डारण/ घाटगद्दि स्थान	स्थानीयको सहभागितामा भण्डारण स्थल व्यवस्थापन गर्ने	भण्डारण गर्ने क्रममा	उत्खनन् कर्ता	५०,०००/– भण्डारण गर्नु पुर्व	प्रत्येक … महिनामा … अनुगमन ग…
जैविक क्षेत्र	वन्यजन्तु तथा माछा	१) जैविक विविधता र वतावरण सम्बन्धि जनचेतना जगाउने २) माछा मार्ने मानिसलाई कारबाहिको व्यवस्था गर्ने	उत्खनन् स्थल तथा खोलाको बाहाव	कामदारहरुलाई हल्ला गर्न नदिने र ढुवानिका साधनहरुलाई हर्न तथा बाजा बजाउन निषेध गर्ने	उत्खनन् गर्ने समयमा	उत्खनन् कर्ता/स्थानिय	५,०००/– उत्खनन् गर्ने बेला	स्थानीय … बासिले … नियमित … अनुगमन ग…
सामाजिक क्षेत्र	पेशागत स्वास्थ्य तथा सुरक्षा	१) कामदारहरुलाई स्वास्थ्य तथा सुरक्षाका आधारभूत जनकारी,सुरक्षा सामाग्रीहरु,	उत्खनन् स्थल	१) प्रस्ताव क्षेत्रमा प्राथिमिक उपचार	आबश्यकता अनुसार नियमि गर्ने	उत्खनन् कर्ता	१,००,०००/–	; सम्बन्धित निकायबाट प्रत्येक १.५…

अध्याय छ

७. निष्कर्ष एवं सुझावहरु

प्रस्ताव कार्यान्वयनको चरणमा दैनिक २९९.५ घनमिटर मात्र नदीजन्य वस्तुको संकलन गरिने हुँदा ठूलो क्षति हुने वा अपेक्षाकृत धेरै प्रतिकूल प्रभावहरु पर्ने स्थिति देखिदैन । प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरुलाई कार्यान्वयन गरी नियमितरुपमा अनुगमन गर्दा वातावरण मैत्री प्रस्ताव कार्यान्वयन हुनेछ ।

विकल्पहरुको विश्लेषणमा यो प्रस्तावमा सुझाईएका न्यूनीकरणका उपायहरु अवलम्बन गर्दै न्यूनीकरणका कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयन गर्ने, ती उपायहरुको अनुगमनको सुनिश्चितताका साथ उपरोक्त अनुसारका ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा जस्ता श्रोत संकलन तथा बिक्री वितरण गर्ने र योजना कार्यान्वयन गर्ने यो प्रस्ताव कार्यान्वयनका लागि सिफारिस गर्न सकिने स्पष्ट रुपमा देखिएकोले स्विकृतिका लागि प्रस्ताव गरिएको छ । साथै प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण मात्र गरे पुग्ने र वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन गर्न आवश्यक नरहेको देखिएको छ ।

७.१ नगरपालिकाको प्रतिवद्धता

- अनगमन योजनामा दिइएका न्यूनीकरणका उपायहरुको अनिवार्य कार्यान्वयन र त्यसको नियमित अनुगमन गरिने छ ।
- स्थानीय वासीको समस्याहरु बुझि नियमित रुपमा उनीहरुको राय सुझाव लिइने छ ।
- रोजगारीको लागि स्थानीयलाई प्राथमिकता दिइने छ । साथै बाल बालिकालाई उक्त कार्यमा प्रोत्साहन गरिने छैन ।
- प्रत्येक वर्ष बर्षायाम सकिए पछि थुप्रिएको ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको परिमाण नाप जांच गरि अभिलेख राखिने छ ।
- उत्खनन् गर्न संझौतामा उल्लेख भएको परीमाण र स्थान आदिको नियमित अनुगमन गरिने छ ।
- नगरपालिका स्थित अनुगमन समिति र जिल्लास्तरिय अनुगमन समितिद्वारा नियमित अनुगमन गरिने छ ।
- नगरपालिकाले उत्खनन् कार्यलाई व्यवस्थित गर्न यस प्रतिवेदनको आधारमा रहि कार्यविधि बनाई लागु गर्न सक्नेछ ।

Nepal Environment and Engineering Consultancy Services Pvt. Ltd. NEECOS Kathmandu, Nepal

- योजना क्षेत्र वरपरका जनतासंग निरन्तर सल्लाह र सुझाव माग्ने ।
- योजना क्षेत्र वरपरका वन तथा वन्यजन्तुलाई असर परे नपरेको अनुगमन गर्ने ।
- योजना कार्यान्वयनले गर्दा नदीको वहावलाई कुनै असर परे नपरेको अनुगमन गर्ने ।

नेपाल सरकार
संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय
(वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा)
सिंहदरबार, काठमाण्डौं ।

फोन नं. ४५००३६६
Website: www.mofaga.gov.np

प.सं.:-वा.त.वि.व्य.शा./०७७/०७८
च.नं.:- ०९

मिति: २०७७/०४/०५

विषय: "ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा उत्खनन्, बिक्री तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७" सम्बन्धमा ।

श्री जिल्ला समन्वय समिति, (सबै)
श्री गाउँपालिका/नगरपालिका, (सबै) ।

प्रस्तुत विषयमा मिति २०७७/०४/०५ को नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्को बैठकबाट स्वीकृत "ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा उत्खनन्, बिक्री तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७" यसै साथ संलग्न गरि कार्यान्वयनको लागि अनुरोध छ ।

बोधार्थ:
श्री सूचना तथा प्रविधि शाखा, (पत्र वेबसाइटमा अपलोड गरिदिनुहुन ।)

२०७७/०४/०५
(रीतु थपलिया)
शाखा अधिकृत

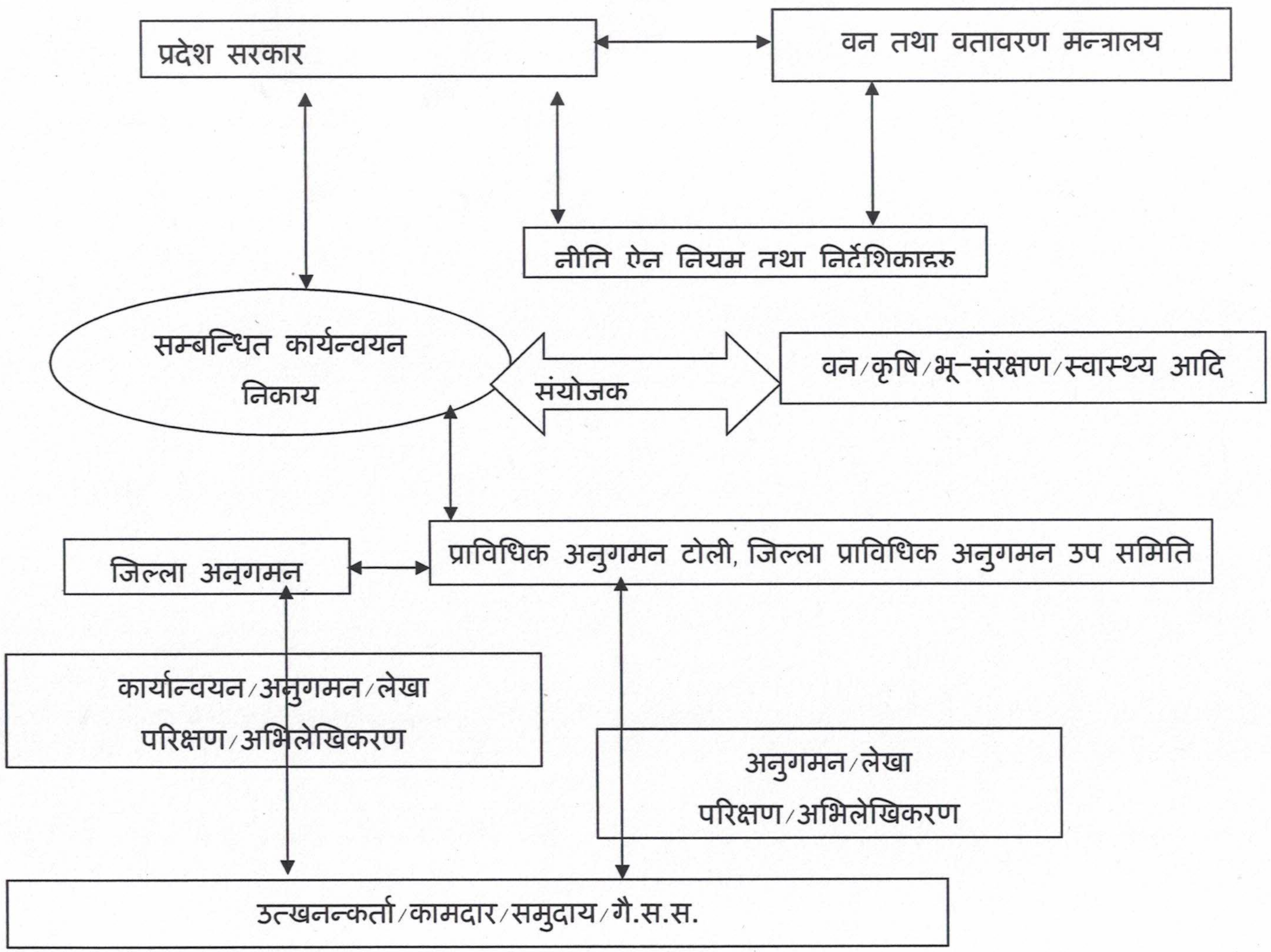
प्रदेश सरकार
वन तथा वतावरण मन्त्रालय
नीति ऐन नियम तथा निर्देशिकाहरु
सम्बन्धित कार्यन्वयन निकाय
संयोजक
वन/कृषि/भू–संरक्षण/स्वास्थ्य आदि
जिल्ला अनुगमन
प्राविधिक अनुगमन टोली, जिल्ला प्राविधिक अनुगमन उप समिति
कार्यान्वयन/अनुगमन/लेखा परिक्षण/अभिलेखिकरण
अनुगमन/लेखा परिक्षण/अभिलेखिकरण
उत्खनन्कर्ता/कामदार/समुदाय/गै.स.स.

(च) "नदी किनारा" भन्नाले नदी वहाव क्षेत्रबाट दाँया र बाँया एक किलोमिटर सम्मको क्षेत्र सम्झनु पर्छ ।

(छ) "नदीजन्य पदार्थ" भन्नाले नदी वा नदी किनारबाट उत्खनन् गरिएको ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा जस्ता साधारण निर्माणमुखी पदार्थलाई सम्झनु पर्छ।

(ज) "प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण" भन्नाले वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा २ (ड) बमोजिमको अध्ययन तथा मूल्याङ्कन सम्झनु पर्छ ।

(झ) "वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन" भन्नाले संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन, प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धमा तयार गरिएको प्रतिवेदन सम्झनु पर्छ ।

(ञ) "वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन" भन्नाले वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा २ (फ) बमोजिमको अध्ययन तथा मूल्याङ्कन सम्झनु पर्छ ।

(ट) "मन्त्रालय" भन्नाले सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय सम्झनु पर्छ।

(ठ) "संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन" भन्नाले वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा २ (म) बमोजिमको अध्ययन सम्झनु पर्छ ।

३. <u>उत्खनन् वा सङ्कलनको लागि क्षेत्र निर्धारण</u>: (१) गाउँपालिका वा नगरपालिकाले नदीजन्य तथा खानीजन्य पदार्थको उत्खनन् तथा सङ्कलन गरिने क्षेत्र निर्धारण देहायको आधारमा गर्नेछः-

(क) नदीजन्य पदार्थको उत्खनन् तथा सङ्कलन गर्ने गरी स्वीकृत वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनले तोकेका स्थान तथा क्षेत्रहरु,

(ख) नदी, खोला र खहरेमा बाढी पहिरोका कारणले ढुङ्गा, गिट्टी र माटोजन्य पदार्थ थुप्रिन गई सोको कारणले वस्ती तथा भौतिक संरचनामा जोखिम उत्पन्न भएको वा हुनसक्ने अवस्था सिर्जना भै प्राविधिक टोलीको सिफारिशका आधारमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिद्वारा त्यस्ता पदार्थ हटाउनु पर्ने भनी विस्तृत विवरण तथा सीमाङ्कन सहित तोकेका स्थलहरु,

नेपाल सरकार प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय सिंहदरबार, काठमाडौं

नेपाल सरकार
संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय
(वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा)
सिंहदरबार, काठमाण्डौ ।

फोन नं. ४२००३१६
Website: www.mofaga.gov.np
Email:cdms.mofaga@gmail.com

प.सं.:-वा.त.वि.व्य.शा./०७७/०७८
च.नं.:- ०८

मितिः २०७७/०४/०९

विषयः "ढुङ्गा, गिट्टी तथा वालुवा उत्खनन्, बिक्री तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७" सम्बन्धमा ।

श्री जिल्ला समन्वय समिति, (सबै)
श्री गाउँपालिका/नगरपालिका, (सबै) ।

प्रस्तुत विषयमा मिति २०७७/०४/०५ को नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषदको बैठकबाट स्वीकृत "ढुङ्गा, गिट्टी तथा वालुवा उत्खनन्, बिक्री तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७" यसै साथ संलग्न गरि कार्यन्वयनका लागि अनुरोध छ ।

२०७७/०४/०९
(रीनु थपलिया)
शाखा अधिकृत

बोधार्थः
श्री सूचना तथा प्रविधी शाखा, (पत्र वेभसाईटमा अपलोड गरिदिनुहुन) ।

(४) नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् गर्दा सामान्यतया श्रममूलक प्रविधिको प्रयोग गर्नुपर्नेछ।

तर, मेशिनको प्रयोग गर्नुपर्ने भएमा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लिखित शर्त र सीमा भित्र रही गर्नुपर्नेछ साथै विपद् जोखिम संवेदनशील क्षेत्रमा मेशिनको प्रयोग गर्नुपर्ने भएमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको अनुमती लिनुपर्नेछ ।

(५) नदीजन्य पदार्थको उत्खनन्, सङ्कलन र बिक्री वितरणको ठेक्का बन्दोबस्त सम्बन्धी सूचना अनुसूची-२क बमोजिमको ढाँचामा प्रकाशन गर्नुपर्नेछ । त्यस्तो सूचना बमोजिम ठेक्का प्राप्त गर्ने व्यक्तिसँग अनुसूची-२ख बमोजिमको ढाँचामा ठेक्का सम्झौता गरी अनुसूची-२ग बमोजिमको ढाँचामा पट्टा फाराम दिनु पर्नेछ ।

(६) उत्खनन् तथा सङ्कलन स्थलसम्म जाने र फर्कने मार्ग गाउँपालिका वा नगरपालिकाले तोक्नु पर्नेछ ।

(७) उपदफा (६) बमोजिम तोकिएको मार्गमा उत्खनन् तथा सङ्कलनका लागि साधनसहित प्रवेश गर्दाका बखत अनुसूची-३ बमोजिम प्रवेश आदेश लिएर मात्र प्रवेश गर्ने व्यवस्था मिलाई सोको अभिलेख समेत राख्नुपर्नेछ ।

(८) उत्खनन् गरी सकेपछि छनौट गरी छाडिएको काम नलाग्ने वस्तु जुन स्थानबाट निकालिएको हो सोही स्थानमा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेख भए बमोजिम तह मिलाई खाडल नहुने गरी सम्याई राख्नुपर्नेछ ।

(९) उत्खनन् र सङ्कलन कार्य गर्दा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेख भएका शर्त, ठेक्का शर्त, अनुगमन समितिले दिएका निर्देशनहरु समेतको पालना गर्नु पर्नेछ।

(१०) घना बस्ती र वन क्षेत्रको दुई किलोमिटर, राजमार्गको पाँचसय मिटर दूरी भित्रको नदी, सडक पुल तथा झोलुङ्गे पुलको एक किलोमिटर तल र पाँचसय मिटर माथिको नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् र सङ्कलन गर्न पाईने छैन ।

तर, दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (ख) बमोजिम गर्न यस उपदफाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

नेपाल सरकार प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय सिंहदरबार

(४) यस दफा बमोजिम खानी उद्योग दर्ता गरी सञ्चालन गर्ने ठाउँमा कम्तीमा बीस रोपनी वा सो बराबर क्षेत्रफल भएको निजी वा लिजमा लिएको जग्गा आवश्यक पर्नेछ ।

(५) यस दफा बमोजिम दर्ता भै सञ्चालन भएका उद्योगहरुबाट उत्पादन हुने ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवाको परीमाणको आधारमा सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले दर्ता तथा वार्षिक नवीकरण शुल्क लगाउन सक्नेछ ।

(६) यस दफा बमोजिम सञ्चालित खानी उद्योगहरुले स्वीकृत परीमाण र तोकिएका शर्त बमोजिम खानी सञ्चालन गरे नगरेको विषयमा नियमित रुपमा अनुगमन तथा नियमन गर्न सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले आवश्यक व्यवस्था मिलाउन सक्नेछ ।

(७) खानीबाट उत्पादित ढुङ्गा, वालुवा, स्लेट र गिट्टी जस्ता साधारण निर्माणमुखी पदार्थको उत्पादनमा प्रचलित कानून बमोजिम रोयल्टी लाग्ने भएमा सो उठाउने व्यवस्था सोही कानूनमा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

६. <u>वन तथा चुरेक्षेत्र सम्बन्धी व्यवस्था:</u> (१) वन तथा चुरेक्षेत्रबाट सामान्यतया ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा उत्खनन् गरिने छैन ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमका क्षेत्रहरुबाट सो कार्य गर्नुपर्ने भएमा सम्बन्धित निकायको सहमतिमा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लिखित विधि अनुसार सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले ढुङ्गा, गिट्टी तथा वालुवा उत्खनन्, सङ्कलन र बिक्री गर्न सक्नेछ।

(३) वन क्षेत्रको ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा जस्ता साधारण निर्माणमुखी पदार्थको सङ्कलन, उत्खननका लागि मेशिनरी औजार प्रयोग गर्दा स्वीकृत वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लिखित शर्त र मापदण्ड भित्र रही गर्नु पर्नेछ ।

(४) चुरे क्षेत्रमा ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवाको उत्खनन् गर्ने सम्बन्धमा राष्ट्रपति चुरे तराई मधेश संरक्षण विकास समितिको सहमति तथा स्वीकृत मापदण्डको आधारमा सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले प्रचलित कानून तथा मापदण्ड बमोजिम ठेक्का बन्दोबस्त गर्नु पर्नेछ ।

नेपाल सरकार प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय सिंहदरबार, काठमाडौं

अनुसूची १

मापदण्ड तथा कार्यविधि

(११) उत्खनन्, सङ्कलन तथा ढुवानी कार्यमा संलग्न कामदारका लागि खानेपानी, शौचालय, सुरक्षा, स्वास्थ र दुर्घटना बीमा आदिको प्रवन्ध सम्बन्धित उत्खनन्, सङ्कलन र ढुवानीकर्ताले मिलाउने गरी ठेक्का वन्दोवस्त गर्नु पर्नेछ ।

(१२) नदीजन्य पदार्थको उत्खनन्, सङ्कलन, बिक्री तथा ढुवानी ठेक्का बन्दोबस्त गर्दा परीमाणको आधारमा वार्षिक रुपमा गर्नु पर्नेछ ।

(१३) गाउँपालिका वा नगरपालिकाले वर्षाको समयमा बगेर आउने वालुवालाई वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनका आधारमा नदीमा बाँध बनाई जमाउने तथा निश्चित मात्रामा वालुवा हार्भेस्टिङ् गरेर बेच्ने व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(१४) यस मापदण्ड बमोजिम ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा उत्खनन् र सङ्कलन गर्ने क्रममा विपद्का दृष्टिले थप जोखिम निम्तिन सक्ने अवस्था सिर्जना भएमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको सिफारिशको आधारमा जिल्ला अनुगमन समितिले उत्खनन् र सङ्कलन कार्यमा निश्चित समय तोकी रोक लगाउन सक्नेछ ।

(१५) यस दफा बमोजिम सङ्कलन र उत्खनन् कार्य गर्दा नदीको वहाव परिवर्तन नहुने साथै सिंचाई प्रणाली लगायतका संरचनालाई समेत असर नपर्ने गरी गर्नु पर्नेछ।

५. <u>खानीजन्य पदार्थ उत्खनन् सम्बन्धी व्यवस्था:</u> (१) खानीबाट ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा जस्ता साधारण निर्माणमुखी पदार्थ उत्खनन् तथा सङ्कलन गर्ने कार्य प्रचलित कानून बमोजिम तोकिएको निकायबाट अनुमती लिई गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम अनुमतीको लागि पेश गर्दा स्थानीय तहमा गठित प्राविधिक समितिको सिफारिस बमोजिम स्थानीय तहको कार्यपालिकाबाट निर्णय गरी पेश गर्नु पर्नेछ ।

(३) स्वीकृत वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तथा उपदफा (१) बमोजिम खानी सञ्चालनको अनुमती प्राप्त भएपछि सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले खानी उद्योगको दर्ता गर्नेछ ।

नेपाल सरकार प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय सिंहदरबार

(५) गाउँपालिका वा नगरपालिकाले लगाएको ठेक्का अन्तर्गत आर्थिक बर्षको अन्त्यमा नदी किनारा तथा वन क्षेत्रमा भण्डारण गरी राखिएको नदीजन्य पदार्थ जफत गरी लिलाम बिक्री गर्ने व्यवस्था सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले मिलाउनु पर्नेछ ।

(६) उत्खनन्, सङ्कलन वा ढुवानीकर्ताले उत्खनन्, सङ्कलन वा ढुवानी गरेको परीमाणको दैनिक अभिलेख अनुसूची-४क बमोजिमको र दैनिक पटके बिक्री वा ढुवानी अभिलेख तेरिज अनुसूची-४ख बमोजिमको ढाँचामा राख्नु पर्नेछ ।

(७) यस दफा बमोजिमका प्रावधानहरुलाई सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले ठेक्का सम्झौता गर्दा अनिवार्य रुपमा समावेश गर्नु पर्नेछ ।

८. <u>नदीजन्य तथा खानीजन्य पदार्थको ओसार पसार:</u> (१) उत्खनन् स्थलमा प्रवेश गर्ने ढुवानी साधनको क्षमता वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेख भए बमोजिम हुनुपर्नेछ र गाउँपालिका वा नगरपालिकाले त्यस्तो अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लिखित क्षमताभन्दा बढी क्षमता भएका ढुवानी साधनलाई नदी वा खानी प्रवेशमा रोक लगाउनु पर्नेछ ।

(२) ढुवानी गर्ने सवारी साधनले सङ्कलन वा उत्खनन् स्थलदेखि अन्तिम गन्तव्यसम्म नदीजन्य र खानीजन्य पदार्थबाट धुलो उड्न नदिने गरी ढुवानी गरिएको सामाग्रीलाई छोप्ने, गति चालिस किलोमिटर प्रति घण्टा भन्दा बढी नगर्ने, पिच सडकमा पानी चुहिन नदिने र प्रेसर हर्न प्रयोग गर्न निषेध गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम भए नभएको सम्बन्धमा स्थानीय प्रहरी तथा सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले नियमित अनुगमनको प्रबन्ध मिलाउनु पर्नेछ।

(४) मूल बाटोबाट सङ्कलन तथा उत्खनन् स्थलतर्फ सवारी साधन प्रवेश हुने मार्गमा धुलो उड्न नदिन नियमित पानी छर्कने प्रबन्ध उत्खननकर्ता र ढुवानीकर्ताले मिलाउनु पर्नेछ।

(५) कुनै एक गाउँपालिका वा नगरपलिकामा नियमानुसार शुल्क वा दस्तुर तिरी अर्को कुनै गाउँपालिका वा नगरपलिका वा प्रदेशमा ओसार पसार र ढुवानी गर्दा कुनै पनि किसिमको थप कर, शुल्क वा दस्तुर लिन वा ढाट राखी अतिरिक्त शुल्क असुल गर्न पाइनेछैन ।

(घ) ढुवानी गर्ने सवारी साधनले पालना गर्नुपर्ने गति सिमा, प्रदुषण नियन्त्रण, सडक सुरक्षा सम्बन्धी व्यवस्थाको पालना,

(ङ) ठेक्का सम्झौताको परिपालना,

(च) नदीजन्य तथा खानीजन्य पदार्थको बजार मूल्य नियन्त्रण,

(छ) सञ्चालित क्रसर उद्योगहरुले तोकिएको मापदण्ड पूरा गरे नगरेको,

(ज) नेपाल सरकारले समय समयमा तोकेका अन्य विषयहरु, प्रचलित कानुनमा तोकिएका विषयहरु तथा समितिले आवश्यक देखेका अन्य विषयहरु ।

(४) अनुगमन समितिले अनुगमनको क्रममा देखेका विषयहरुमा आवश्यक सुधारका लागि दिएको निर्देशन सम्बन्धित उत्खननकर्ता वा सङ्कलनकर्ताले अनिवार्य रुपमा पालना गर्नुपर्नेछ ।

(५) अनुगमन समितिले दिएको निर्देशन पालना नगर्ने उत्खनन्, सङ्कलन वा ढुवानीकर्तालाई समितिको निर्देशन पालना नगरेसम्म उत्खनन्, सङ्कलन वा ढुवानी कार्यमा रोक लगाउन सकिनेछ ।

(६) उपदफा (५) बमोजिम रोक लगाईएकोमा सम्बन्धित उत्खनन्, सङ्कलन वा ढुवानीकर्ताले अनुगमन समितिको निर्देशन बमोजिमको शर्त पुरा गरेको अवस्थामा रोक्का फुकुवा गर्न सकिनेछ ।

(७) सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवाको उत्खनन् कार्य यस मापदण्ड र वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन बमोजिम भए नभएको नियमित अनुगमन गर्न कार्यदल गठन गर्नु पर्नेछ र सो कार्यदलले अनुसूची-५ बमोजिम चेकलिष्ट बनाई नियमित अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

(८) अनुगमन समितिले माग गरे बमोजिमको सूचना, तथ्याङ्क तथा अन्य प्राविधिक सहयोग गाउँपालिका वा नगरपालिकाले उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(९) अनुगमनका क्रममा ठेक्काका शर्त उल्लङ्घन गरेको वा राजश्व छली गरी उत्खनन् तथा ओसार पसार गरेको पाईएमा त्यस्तो सङ्कलनकर्ता, उत्खननकर्ता र ढुवानीकर्तालाई

नेपाल सरकार प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय सिंहदरबार, काठमाडौं

(ग) निजी जग्गाबाट उत्खनन् गरी ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा जस्ता साधारण निर्माणमुखी पदार्थ निकाल्न प्रचलित कानून बमोजिम अनुमती प्रदान गरिएको क्षेत्र ।

(घ) प्रचलित कानून बमोजिम खानी तथा क्रसर उद्योग सञ्चालन र निर्माण सामग्री आपूर्तिको लागि तोकिएको क्षेत्र ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कुनै क्षेत्रमा यस मापदण्ड बमोजिम नदीजन्य तथा खानीजन्य पदार्थको उत्खनन्, सङ्कलन तथा बिक्री वितरणको व्यवस्था सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले मिलाउनेछ ।

४. <u>नदीजन्य पदार्थको सङ्कलन, उत्खनन् र विक्रीः</u> (१) गाउँपालिका वा नगरपालिकाले नदीजन्य पदार्थको सङ्कलन, उत्खनन् र बिक्री गर्दा देहाय बमोजिम गर्नु पर्नेछः-

(क) उत्खनन् र सङ्कलन सम्बन्धी कार्ययोजना तयार गरी गाउँ वा नगर कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गर्ने,

(ख) प्रचलित कानून बमोजिम वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गरी अधिकार प्राप्त निकायबाट स्वीकृत गर्ने, गराउने,

(ग) प्रत्येक वर्ष ठेक्का वन्दोवस्त गर्नुपूर्व स्वीकृत वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लिखित परीमाणलाई स्थलगत प्राविधिक अध्ययनको आधारमा अध्यावधिक गरी पुनः यकिन गर्ने,

(घ) गाउँसभा वा नगरसभाद्वारा स्वीकृत दरमा उत्खनन्, सङ्कलनको अनुमती र बिक्रीको लागि ठेक्का व्यवस्था मिलाउने ।

(२) नदीजन्य पदार्थको सङ्कलन र उत्खनन् गरिने क्षेत्र दुई वा दुईभन्दा बढी गाउँपालिका वा नगरपालिकाको क्षेत्रभित्र पर्ने अवस्थामा संयुक्त समिति बनाई सङ्कलन, उत्खनन् र बिक्रीको व्यवस्था मिलाउन सकिनेछ ।

(३) नदीजन्य पदार्थको सङ्कलन, उत्खनन् र बिक्री कार्यको लागि ठेक्का व्यवस्था गर्नु पूर्व अनुसूची-१ बमोजिमको चेकलिष्ट तयार गरी प्राविधिकबाट स्थलगत अनुगमन गराई ठेक्का बन्दोवस्त गर्नुपर्नेछ ।

नेपाल सरकार प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय सिंहदरबार, काठमाडौं

९. <u>अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था:</u> (१) नदीजन्य तथा खानीजन्य पदार्थको उत्खनन्, सङ्कलन र बिक्री सम्बन्धी प्रक्रियाको अनुगमन गर्न देहाय बमोजिमको नदीजन्य तथा खानीजन्य पदार्थ जिल्ला अनुगमन समिति रहनेछः-

(क) जिल्ला समन्वय समितिको प्रमुख	संयोजक
(ख) सम्बन्धित स्थानीय तहको प्रमुख/अध्यक्ष	सदस्य
(ग) प्रमुख जिल्ला अधिकारी	सदस्य
(घ) जिल्ला प्रहरी कार्यालयको प्रमुख	सदस्य
(ङ) जिल्ला स्थित सशस्त्र प्रहरी बल प्रमुख	सदस्य
(च) डिभिजन वन कार्यालयको प्रमुख	सदस्य
(छ) नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकार वा स्थानीय तह अन्तर्गत जिल्लामा कार्यरत मध्येबाट समितिले तोकेको इञ्जिनियर	सदस्य
(ज) आन्तरिक राजश्व कार्यालय वा करदाता सेवा कार्यालय वा सो नभएको जिल्लाको हकमा कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयको प्रमुख	सदस्य
(झ) जिल्ला समन्वय अधिकारी	सदस्य सचिव

(२) जिल्ला अनुगमन समितिले आवश्यकता अनुसार अन्य सम्बन्धित क्षेत्रका विज्ञ वा पदाधिकारीलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(३) जिल्ला अनुगमन समितिले ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा व्यवस्थापन सम्बन्धमा देहायका विषयमा जुनसुकै बेला अनुगमन गरी सम्बन्धित उत्खनन् वा सङ्कलनकर्तालाई आवश्यक निर्देशन दिन वा सो सम्बन्धमा सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकालाई देहाय बमोजिम कारवाहीको लागि लेखि पठाउन सक्नेछः

(क) वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनका शर्तको पालना,

(ख) उत्खनन् र सङ्कलनको लागि स्वीकृत विधि, प्रकृया र परीमाण सम्बन्धी व्यवस्थाको पालना,

(ग) राजश्व चुहावट तथा चोरी निकासी,

नेपाल सरकार प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय सिंहदरबार, काठमाडौं

११. <u>क्रसर उद्योग सञ्चालनका लागि दूरी सम्बन्धी मापदण्ड:</u> (१) क्रसर उद्योग सञ्चालन गर्दा देहाय बमोजिमको दूरी सम्बन्धी मापदण्ड पालना गर्नुपर्नेछ:

क्र.सं	विवरण	कायम दूरीको मापदण्ड
१	राजमार्गको राईट अफ वे बाट	५०० मिटर
२	खोला वा नदी किनारबाट	५०० मिटर
३	शिक्षण संस्था, स्वास्थ संस्था, धार्मिक, सांस्कृतिक, पुरातात्विक महत्वका स्थान तथा सुरक्षा निकायबाट	२ किलोमिटर
४	पक्की पुलबाट	५०० मिटर
५	अन्तर्राष्ट्रिय सिमाबाट	२किलोमिटर
६	वन, निकुञ्ज तथा आरक्षबाट	२ किलोमिटर
७	घना बस्तीबाट	२ किलोमिटर
९	हाईटेन्सन लाईनबाट	२०० मिटर
१०	ऐतिहासिक ताल, तलैया, जलाशय र पोखरीबाट	५०० मिटर
११	चुरे पहाडको फेदीबाट	१५०० मिटर

(२) नयाँ स्थापना हुने क्रसर उद्योगहरुले वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा सङ्कलन, उत्खनन् गर्ने कच्चा पदार्थको स्थान, क्षेत्रफल, परीमाण, समयावधि र स्रोतको विवरण तथा त्यस्तो क्षेत्रको रेखाङ्कन सहितको नाप नक्शा अनिवार्य रुपमा समावेश गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको प्रकृया पुरा गरी नयाँ क्रसर उद्योग सञ्चालनको लागि वन तथा वातावरण मन्त्रालय वा सो मातहतका निकायहरुको सहमति लिई दर्ताका लागि निवेदन दिने व्यक्ति वा फर्मले उपदफा (१) बमोजिमको मापदण्ड समेत पालना गरेको अवस्थामा औद्योगिक व्यवसाय सम्बन्धी प्रचलित कानूनले गरेको वर्गीकरण बमोजिम अधिकार प्राप्त निकायले क्रसर उद्योग सञ्चालनको अनुमती प्रदान गर्नेछ ।

(४) क्रसर उद्योग लगायतका वालुवा पाँगो धुने र प्रशोधन गर्ने मेशीन (फिरफिरे) तथा ढुङ्गा प्रशोधन उद्योग स्थापना गर्दा साईड ड्रेन, हिलो थिग्रने पोखरी, फोहोर पानी प्रशोधनको व्यवस्था र वायु प्रदुषण नियन्त्रणको लागि समेत आवश्यक व्यवस्था गर्ने दायित्व सम्बन्धित व्यवसायीको हुनेछ ।

नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

(१२) उपदफा (६) बमोजिम क्रसर उद्योगका लागि आवश्यक पर्ने कच्चा पदार्थको आपूर्ती गर्दा लाग्ने बिक्री मूल्य वा शुल्क गाउँपालिका वा नगरपालिकालाई बुझाएपछि मात्र त्यस्तो कच्चा पदार्थ आपूर्ती गर्न पाइनेछ ।

(१३) क्रसर उद्योगलाई गाउँपालिका वा नगरपालिकाले सभाद्वारा निर्धारित दरमा उत्पादित परीमाणको आधारमा व्यवसाय कर लगाउन सक्नेछ ।

१२. <u>ठूला, रुपान्तरणकारी, राष्ट्रिय गौरवका तथा प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाको लागि विशेष व्यवस्थाः</u> (१) ठूला, रुपान्तरणकारी, राष्ट्रिय गौरवका तथा प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाहरुका लागि नदीजन्य पदार्थको अभाव हुन नदिन नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय तह र विकास साझेदारबाट सञ्चालित त्यस्ता आयोजनाहरुलाई आवश्यक पर्ने ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवाको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनको पालना हुने गरी सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले नियमानुसारको शुल्क वा दस्तुर लिई आयोजना कार्यालयको सिफारिसमा तोकिएको स्थानबाट निर्माण सामग्री सङ्कलनको व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम नदीजन्य पदार्थ उपलब्ध गराउनु पर्दा सम्बन्धित आयोजना कार्यालयको आवश्यक परीमाण खुल्ने व्यहोराको सिफारिस, सम्बन्धित निकायले स्वीकृत गरेको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन, शुल्क वा दस्तुर तिर्ने प्रतिवद्धता, आयोजनाको विस्तृत अध्ययन प्रतिवेदन र आयोजना सञ्चालन गर्ने गरी भएको सम्झौता लगायतका कागजातको आधारमा सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले शुल्क वा दस्तुर लिई त्यस्तो नदीजन्य पदार्थ उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(३) यस दफा बमोजिम प्राप्त गरेको ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा आयोजनाको लागि मात्र प्रयोग गर्ने व्यवस्था सम्बन्धित आयोजना प्रमुखले मिलाउनु पर्नेछ र अन्यत्र प्रयोग भएको पाइएमा अनुगमन समितिले त्यस्तो आयोजना प्रमुखलाई सम्बन्धित निकायमा आवश्यक कारबाहीको लागि लेखी पठाउनु पर्नेछ ।

(४) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय तह तथा विकास साझेदारहरुबाट सञ्चालित आयोजनाहरुको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत गर्दा आयोजनालाई चाहिने ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवाको परीमाणका साथै उत्खनन् स्थल निर्धारण गरी प्रतिवेदनमा समावेश गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

८

नेपाल सरकार प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय सिंहदरबार, काठमाडौं

तर चुरे क्षेत्र भित्रका नदी, खोला तथा बगरमा बाढी, पहिरो आदि कारणले थुप्रिन गएको ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा आदि नहटाउँदा गम्भीर जोखिम हुने देखिएमा प्राविधिक टोलीबाट गरिएको सिफारिसका आधारमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको निर्णयानुसार हटाउन सकिनेछ ।

(५) उपदफा (४) को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांश र दफा ४ को उपदफा (१०) बमोजिम हटाइने ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा आदिको सङ्कलन, स्थानान्तरण तथा बिक्री सम्बन्धी कार्य सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले ठेक्का बन्दोबस्त वा अन्य उपयुक्त व्यवस्था गरी गर्न सक्नेछ ।

(६) यस दफा बमोजिमको ठेक्का बन्दोवस्त गर्दा अपनाउनु पर्ने कार्यविधि दफा ४ मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

(७) राष्ट्रिय निकुञ्ज, वन्यजन्तु आरक्ष, संरक्षण क्षेत्र र मध्यवर्ती क्षेत्रको ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा तथा माटोजन्य पदार्थको उत्खनन् तथा सङ्कलन सम्बन्धी व्यवस्था प्रचलित सङ्घीय कानून बमोजिम हुनेछ ।

७. <u>उत्खनन् वा सङ्कलनको परीमाण नियन्त्रण:</u> (१) सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले उत्खनन् वा सङ्कलन गर्न तोकिएको स्थलमा स्वीकृत परीमाणभन्दा बढी उत्खनन् र सङ्कलन हुन नदिन सङ्कलन तथा उत्खनन् आदेश दिनुपूर्व प्राविधिकबाट गरिएको नाप जाँच तथा रेखाङ्कनका आधारमा उत्खनन् वा सङ्कलनको क्षेत्र निर्धारण गरी लाईन लेभल समेत दिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम उत्खनन् वा सङ्कलन गर्ने स्वीकृति दिइएको क्षेत्रको सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले नियमित अनुगमन गर्नु पर्नेछ ।

(३) अनुगमनको क्रममा कुनै नदीमा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन र ठेक्का सम्झौतामा उल्लेख भए बमोजिमको उत्खननयोग्य परीमाण र क्षेत्रको उत्खनन् भैसकेको पाईएमा अनुगमन समितिले थप सङ्कलन वा उत्खनन् कार्य बन्द गर्ने निर्देशन दिन सक्नेछ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम निर्देशन प्राप्त भएको अवस्थामा ठेक्का अवधि बाँकी रहे पनि उत्खनन् वा सङ्कलनकर्ताले उत्खनन् वा सङ्कलन गर्ने कार्य तुरुन्त बन्द गर्नु पर्नेछ ।

नेपाल सरकार प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय सिंहदरबार, काठमाडौं

तर व्यवसायिक रूपले बिक्री गर्नुपर्ने अवस्थामा वातावरणीय अध्ययन गराई सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकामा लाग्ने शुल्क वा दस्तुर बुझाई अनुमती लिएर मात्र गर्नु पर्नेछ ।

१७. <u>सूचना पाटी राख्ने:</u> नदीजन्य पदार्थको सङ्कलन, उत्खनन् वा ढुवानीकर्ताले सङ्कलन वा उत्खनन् गरिने स्थानको लम्बाई, चौडाई तथा गहिराई सहितको चारकिल्ला, उत्खनन् गर्ने अवधि र समय, प्रयोग गरिने साधन र गुनासो सुन्ने अधिकारीको नाम, पद र सम्पर्क नम्बर लगायतका विवरण खुल्ने अनुसूची-६ बमोजिमको सूचनापाटी सम्बन्धित उत्खनन् वा सङ्कलन स्थलमा राख्ने व्यवस्था अनिवार्य रुपमा मिलाउनु पर्नेछ ।

१८. <u>मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता हुनुपर्ने:</u> यस मापदण्ड बमोजिम नदीजन्य पदार्थको ठेक्का लिने व्यवसायी अनिवार्य रुपमा मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएको हुनु पर्नेछ ।

१९. <u>निकासी सम्बन्धी व्यवस्था:</u> (१) नेपाल सरकारले ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा जस्ता साधारण निर्माणमुखी पदार्थको कम्तिमा एक तह प्रशोधन गरी निकासी गर्ने व्यवस्था मिलाउन सक्नेछ।

(२) चट्टान काटेर वा कुँदेर तयार गरिने सामग्री तथा स्टोनडस्ट जस्ता पदार्थ ओसार पसार गर्दा प्याकेजिङ् गरेर निर्यात गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

२०. <u>थप व्यवस्था गर्न सक्ने:</u> यो मापदण्डको कार्यान्वयनलाई थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन यस मापदण्डको प्रतिकुल नहुने गरी प्रदेश तथा गाउँपालिका वा नगरपालिकाले आवश्यकता अनुसार कानून बनाई लागु गर्न सक्नेछन् ।

२१. <u>खारेजी र बचाउः</u> (१) यो मापदण्ड लागु भएपछि यस पूर्व ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा जस्ता साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य र खानीजन्य प्राकृतिक स्रोतको उपयोग र व्यवस्थापनका लागि नेपाल सरकारबाट भएका देहायका आदेश तथा निर्णयहरु स्वतः खारेज भएको मानिनेछः-

(क) ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवाको नियमन सम्बन्धी प्रतिवेदन कार्यान्वयन गर्ने सम्वन्धमा नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०७०/०३/२७ र मिति २०७०/०५/१७ को निर्णय ।

नेपाल सरकार प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

(५) अनुगमन समितिले अन्य विषयका अतिरिक्त उपदफा (४) बमोजिमका शर्तहरुको पालना भए नभएको नियमित अनुगमन गर्ने र शर्त पालना नगर्ने उद्योगहरुलाई समितिको निर्णय बमोजिम शर्त पुरा नभएसम्म उद्योग सञ्चालनमा रोक लगाउन सक्नेछ ।

(६) प्रचलित कानून बमोजिम स्थापना भई सञ्चालनमा रहेका खानी, क्रसर तथा प्रशोधन उद्योगले आफ्नो उद्योगको वार्षिक क्षमताको अधीनमा रही सङ्कलन तथा उत्खनन् गर्ने कच्चा पदार्थको स्रोत सहितको विवरण खुलाई प्रत्येक वर्षको भाद्र महिनाभित्र अनुगमन समिति र सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिका समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(७) यस मापदण्ड बमोजिम स्थापना तथा सञ्चालन हुने उद्योगले प्रत्येक आर्थिक वर्षको लागि असार मसान्तभित्र आफ्नो उत्पादनको वार्षिक मौज्दात तथा खरिद बिक्रीको परीमाण सार्वजनिक गरी सोको जानकारी सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिका र अनुगमन समितिलाई दिनु पर्नेछ ।

(८) उपदफा (६) र (७) बमोजिमको व्यवस्था पालना नगर्ने उद्योगलाई अनुगमन समितिको सिफारिसमा सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले बन्द गर्न सक्नेछ ।

(९) उपदफा (१) को दूरी सम्बन्धी मापदण्ड पूरा नहुने गरी सञ्चालनमा रहेका क्रसर उद्योगलाई सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले एक वर्षभित्र वातावरणीय अध्ययन गराई स्थानान्तरण गर्न लगाउनु पर्नेछ र यसरी स्थानान्तरण हुन नमान्ने उद्योगको हकमा सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले दर्ता खारेजीको लागि सम्बन्धित निकाय समक्ष सिफारिस गर्नेछ ।

(१०) नयाँ दर्ता हुने वालुवा प्रशोधन उद्योगका हकमा स्वीकृत वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनको आधारमा उत्पादनमूलक उद्योगको रुपमा सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले दर्ता गर्ने व्यवस्था मिलाउनेछ ।

(११) क्रसर उद्योगले आफुलाई चाहिने कच्चा पदार्थ सिधै नदी वा वन क्षेत्रबाट उत्खनन् वा सङ्कलन गरी प्रशोधन गर्न पाउनेछैन ।

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

अनुसूची-१

(दफा ४ को उपदफा (३) सँग सम्बन्धित)

नदीको वातावरणीय अवस्था निरीक्षण चेक लिष्ट

क्र.सं.	विवरण	छ वा छैन	कैफियत
१	वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनले औंल्याएका विषयहरु अनुसारको व्यवस्था		
२	वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनले सङ्कलन तथा उत्खनन्को लागि तोकेका क्षेत्रहरु परिवर्तन भएको		
३	ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा गेगर जस्ता पदार्थको अवस्था परिवर्तन		
४	सङ्कलन, उत्खनन् र ढुवानीको लागि नयाँ प्रावधान आवश्यकता		
५	नदीले वहाव परिवर्तन गरेको		
६	वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनले औंलाएका पहिलेको अवस्था		
७	अघिल्लो वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनले औंल्याए अनुसार सङ्कलन तथा उत्खनन् गर्न मिल्ने अवस्था		
८	नदीले नयाँ पदार्थ थुपारेको वा बगाएको अवस्था		
९	उत्खनन् गरिने परीमाण, चौकिल्ला रेखांकन सहितको नाप नक्शा राखेको क्षेत्रको अवस्था यथावत रहेको		
१०	अन्य		

नोट: वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनसँग आवद्ध गरी यो निरीक्षण चेक लिष्टको प्रयोग गर्नुपर्नेछ ।

अनुगमन समितिले त्यस्तो कार्य तत्काल रोक्ने निर्देशन दिन, सचेत गराउन वा अवैध मालवस्तु जफत गर्न सक्नेछ ।

(१०) उपदफा (९) बमोजिम जफत गरिएको मालवस्तु सम्वन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले प्रचलित कानून बमोजिम लिलाम बिक्री गरी स्थानीय सञ्चित कोषमा आम्दानी जनाउनु पर्नेछ ।

(११) अनुगमन समितिले प्रत्येक बर्षको भाद्र मसान्तपछि नदीको स्थलगत अनुगमन गरी जम्मा भएको नदीजन्य पदार्थको अवस्था अनुसार वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन संशोधन वा परिमार्जन गर्नुपर्ने भए सोही बमोजिम गर्न सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकालाई लेखी पठाउन सक्नेछ ।

(१२) अनुगमन समितिले सम्बन्धित ठेकेदार, उत्खननकर्ता, खानी र क्रसर उद्योगलाई समितिको बैठकमा उत्खनन् तथा बिक्रीको वार्षिक कार्ययोजना प्रस्तुत गर्न लगाउन सक्नेछ।

(१३) प्रदेश तथा स्थानीय तहले समेत यस दफा बमोजिमको व्यवस्थामा प्रतिकूल असर नपर्ने गरी आ-आफ्नो क्षेत्र भित्र हुने ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा जस्ता साधारण निर्माणमुखी पदार्थको उत्खनन्, सङ्कलन र बिक्री कार्यको अनुगमनका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउन सक्नेछ ।

(१४) जिल्ला अनुगमन समितिलाई अनुगमन कार्यका लागि आवश्यक पर्ने प्रशासनिक खर्च सम्वन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

१०. <u>नदीजन्य र खानीजन्य पदार्थको बजारमूल्य नियमन सम्बन्धी व्यवस्था:</u> (१) अनुगमन समितिले ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा जस्ता साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य र खानीजन्य पदार्थको उत्खनन् लागत, गाउँपालिका वा नगरपालिकालाई तिरेको विक्रि वा शुल्क बापतको रकम, वजारको दूरी र निश्चित मुनाफा समेतका आधारमा बजार मूल्य निर्धारण गर्ने व्यवस्था मिलाउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम बजार मूल्य निर्धारण गरिएकोमा निर्धारित बजार मूल्यभन्दा बढी मूल्य लिएको पाईएमा त्यस्तो विक्रेतालाई अनुगमन समितिको निर्णय बमोजिम बिक्री वितरण कार्यमा रोक लगाउन सकिनेछ ।

नेपाल सरकार प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

.... बैंक शाखा कार्यालय .... मा रहेको यस कार्यालयको खाता नं. .... मा नगद जम्मा गरेको नगद भौचर साथ निवेदन पेश गरी यो सूचना प्रथमपटक प्रकाशन भएको मितिले .... औं दिनको कार्यालय समयभित्र कार्यालयबाट बोलपत्र फाराम खरिद गर्न सकिनेछ । साथै विद्युतीय माध्यमबाट बोलपत्र पेश गर्न चाहने बोलपत्रदाताले सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालयको www.bolpatra.gov.np बाट बोलपत्र सम्बन्धी कागजातहरु डाउनलोड तथा अपलोड गर्न सक्ने व्यवस्था गरिएको छ । तोकिएको बोलपत्र दस्तुर यस कार्यालयको .... वा यस कार्यालयको बैंक खातामा माथि उल्लेखित खाता नं. मा जम्मा गरेको भौचरलाई बोलपत्र सम्बन्धी कागजात साथ संलग्न गर्नुपर्नेछ । बोलपत्र पेश गर्ने अन्तिम दिन सार्वजनिक बिदा पर्न गएमा सोको लगत्तै पछिको कार्यालय खुल्ने दिन उल्लिखित कार्य हुनेछ।

बोलपत्र सम्बन्धी फाराम भर्दा कबोल रकम अक्षर र अंकमा स्पष्ट उल्लेख गर्नु पर्नेछ । अंक र अक्षरमा फरक परेमा अक्षरलाई मान्यता दिईनेछ । आफुले कबोल गरेको अंकको .... प्रतिशतको दरले हुन आउने धरौटी रकम यस कार्यालयको .... मा रहेको धरौटी खाता नं. .... जम्मा गरी सोको सक्कल बैंक भौचर वा .... बैंकबाट इजाजत प्राप्त .... बैंकबाट यस कार्यालयको नाममा बोलपत्र नं. र नाम उल्लेख गरी .... दिनको म्याद सहित जारी गरिएको बिड बण्ड सिलबन्दी खाम साथ पेश गर्नु पर्नेछ ।

खरिद गरेको बोलपत्र फारामहरुमा उल्लेख भएका सबै विवरणहरु भरी बोलपत्रदाताले प्रत्येक पानामा सही छाप गरी सिलबन्दी गरी खाम बाहिर फर्मको नाम, ठेगाना, कामको विवरण, बोलपत्र विवरण प्रोपराइटरको नाम, ठेगाना, फोन नं, मोबाइल नं. समेत स्पष्ट खुलाई फर्मको छाप लगाई प्रथम पटक सूचना प्रकाशित भएको मितिले .... औं दिन दिनको .... बजे भित्र यस कार्यालयमा हार्डकपी वा विद्युतीय प्रति दर्ता गर्नु पर्नछ ।

एक फर्म वा संस्थाको नाममा खरिद गरिएको बोलपत्र अर्को फर्म वा संस्थाका नामबाट दाखिला गर्न पाइने छैन । रीतपूर्वक पर्न आएका बोलपत्र सम्बन्धी कागजातहरु पेश गर्ने अन्तिम दिनको .... बजे देखि विभिन्न कार्यालयका प्रतिनिधि, निर्माण व्यवसायी वा निजको प्रतिनिधिहरुको रोहबरमा यस कार्यालयमा खोलिनेछ । साथै बोलपत्रदाता वा निजको प्रतिनिधि बोलपत्र खोल्ने समयमा उपस्थित नभएमा बोलपत्र खोल्न बाधा पर्ने छैन। उक्त दिन बिदा परेमा सो कार्य बिदाको लगत्तै पछि कार्यालय खुलेको दिनमा गरिनेछ ।

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

(ख) रोडा, ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवाको उत्खनन् तथा सङ्कलनलाई नियमन गर्ने सम्बन्धी नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०७१/०४/११ को निर्णय ।

(ग) ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा उत्खनन् तथा व्यवस्थापन सम्बन्धमा नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०७२/१०/२० को निर्णय ।

(घ) जिल्ला अनुगमन तथा समन्वय समिति गठन र कायदिश सम्बन्धमा नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०७५/०६/२८ को निर्णय ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमका आदेश वा निर्णय बमोजिम भए गरेका काम कारबाही यसै मापदण्ड बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

अनुसूची-२ख

(दफा ४ को उपदफा (५) सँग सम्बन्धित)

ठेक्का सम्झौता फाराम

लिखितम .... नाती .... छोरा .... जिल्ला .... गाउँपालिका वा नगरपालिका वडा नं. ...... स्थायी घर भई हाल .... गाउँपालिका वा नगरपालिका वडा नं. .... मा वसोवास गर्दै आएको वर्ष .... को ....ले तपसिल बमोजिमको शर्तमा तपसिल बमोजिमको क्षेत्रमा .... ठेक्का वन्दोवस्त गर्ने गरी यस कार्यालयबाट प्रकाशित गरिएको मिति .... को ठेक्का नं. .... को सूचना बमोजिम ढुङ्गा, गिट्टी र वालुवा उत्खनन, सङ्कलन तथा बिक्री वितरणका लागि तपाईं समेतले पेश गर्नु भएको बोलपत्र मूल्यांकन गर्दा आ.व. .... का लागि .... रु. .... (मू.अ.कर बाहेक) मा तपाईसँग ठेक्का सम्झौता गर्न मिति .... मा यस कार्यालयबाट निर्णय भएको हुँदा उपर्युक्त निर्णय अनुसार तपसिलका शर्त बमोजिम तपसिल बमोजिमका क्षेत्रमा .... गाउँपालिका वा नगरपालिकाको तर्फबाट आय सङ्कलन गर्ने ठेक्काको मञ्जुरी भई सम्झौता गर्न उपस्थित भएको छु । तपसिलमा लेखिए बमोजिमको शर्तमा कुनै घटीबढी नपारी कामकाज गरी मिति .... मा यस कार्यालयलाई .... प्रतिशत छुट पाउने रकम कटाई सम्पूर्ण किस्ताको रकम एकमुष्ट रु. .... (मू.अ.कर बाहेक) बुझाई मिति .... देखि मिति .... सम्म आ.व. .... को लागि ठेक्का चलाउनेछु । पछि मैले गरेको सम्झौता उपर कुनै कुरा उजुर गर्ने छैन, गरे यसै कागजातबाट बदर गरीदिनु भनी मेरो मनोमानी राजीखुसी सँग रकम चलनको कवुलियत लेखी यस कार्यालयमा बुझाएको छु ।

तपसिलः

(१) यस सम्झौतापत्रमा उल्लेख गरिए बमोजिमका क्षेत्र भित्र र शर्तको अधीनमा रही आ.व. .... का लागि .... प्रतिशत छुट पाउने रकम कटाई सम्पूर्ण किस्ताको रकम एकमुष्ट रु. ....।– (मू.अ.कर बाहेक) वा प्रथम किस्ता बापतको रु. .... (मू.अ.कर बाहेक) बुझाई .... गते देखि .... सम्मको लागि प्रचलित कानूनको अधीनमा रही .... आय सङ्कलन गर्नेछु ।

नेपाल सरकार प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय सिंहदरबार, काठमाडौं

(५) उपदफा (४) बमोजिम सञ्चालित आयोजनाहरुको लागि आवश्यक पर्ने ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवाको ओसार पसार र ढुवानी गर्दा समेत यस मापदण्डमा उल्लिखित प्रकृया पूरा गर्नु पर्नेछ ।

(६) गाउँपालिका वा नगरपालिका आफैंले सञ्चालन गर्ने आयोजनाका लागि आवश्यक पर्ने साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य पदार्थको हकमा सम्बन्धित सभाको स्विकृतीमा बिक्री मूल्य वा शुल्क नलाग्ने व्यवस्था मिलाउन सक्नेछ ।

तर यस्तो व्यवस्था गर्दा आयोजनाको लागत अनुमान स्वीकृत गर्दा नै नदीजन्य पदार्थको मूल्य र शुल्क समायोजन गरेको हुनु पर्नेछ ।

(७) सडक निर्माण वा बिस्तारको क्रममा सडक अधिकार क्षेत्र भित्रबाट निस्कने ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा जस्ता निर्माण सामाग्री सम्बन्धित आयोजनाले उपयोग गर्ने अवस्थामा त्यस्तो सामाग्रीको परीमाणका आधारमा लाग्ने बिक्रि मूल्य बापतको रकम सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकालाई वुझाएर मात्र उपयोग गर्न सकिनेछ ।

१३. <u>वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन सम्बन्धी व्यवस्था:</u> साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य तथा खानीजन्य पदार्थको उत्खननन्, सङ्कलन र ढुवानी कार्यका लागि गरिने वातावरणीय अध्ययन सम्बन्धी व्यवस्था वातावरण संरक्षण सम्बन्धी प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

१४. <u>राजश्व बाँडफाँट सम्बन्धी व्यवस्था:</u> गाउँपालिका वा नगरपालिकाले यस मापदण्ड बमोजिम साधारण निर्माणमुखी खानीजन्य र नदीजन्य पदार्थको बिक्री एवम् अनुमती वा नविकरण शुल्क वा करबाट संकलित राजश्वमध्ये साठी प्रतिशत रकम सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाको स्थानीय सञ्चित कोषमा र चालिस प्रतिशत रकम सम्बन्धित प्रदेश सरकारको प्रदेश सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गरी बाँडफाँट गर्नुपर्नेछ ।

१५. <u>कार्यविधि बनाउन सक्ने:</u> यस मापदण्ड बमोजिम अनुगमन तथा नियमन सम्बन्धी व्यवस्थाको कार्यान्वयनको लागि जिल्ला अनुगमन समितिले आवश्यक कार्यविधि बनाई लागु गर्न सक्नेछ।

१६. <u>व्यवसायिक रुपमा बिक्री गर्न नहुने:</u> निजी माछा पोखरी, पेट्रोलपम्प, आवास क्षेत्र निर्माण लगायतका कार्य गर्दा निस्किने ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवाको व्यवसायिक बिक्री गर्न पाइनेछैन ।

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
सिंहदरबार काठमाडौं

उपयोग सम्बन्धमा भएका अध्ययन प्रतिवेदन एवं वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन यस ठेक्का सम्झौताको अभिन्न अंग रहनेछन् ।

५. यस ठेक्का सम्झौतामा उल्लेखित नदीहरु बाहेक नदीजन्य पदार्थको उत्खनन, सङ्कलन तथा बिक्री वितरण कार्य चुरे, मध्यवर्ति क्षेत्र, राष्ट्रिय निकुञ्ज, सामुदायिक वन र नेपाल सरकारले निषेध गरेको स्थानहरुबाट गर्न पाईनेछैन ।

६. बिक्री मूल्य वा दस्तुर, शुल्क तोकिएको सङ्कलन केन्द्रमा मात्र उठाउनु पर्नेछ । राष्ट्रिय राजमार्ग र सहायक राजमार्गमा ढाट राख्न पाईनेछैन ।

७. नेपाल सरकार वा ...... गाउँपालिका वा नगरपालिकालाई प्रचलित कानून बमोजिम बुझाउनुपर्ने अन्य कर दस्तुर, शुल्क आदि सबै ठेकेदार स्वयंले सम्बन्धित निकायमा बुझाउनु पर्नेछ । सो बापत बुझाएको रकमलाई कबोल गरेको ठेक्का रकमबाट कट्टा गर्न पाईनेछैन ।

८. शुल्क उठाउने रसीदहरु ठेक्काको शीर्षक अनुसार छुट्टा छुट्टै ठेकेदारले आफ्नै तर्फबाट छपाई गरी यस कार्यालयको छाप लगाई प्रमाणित गराएर र रसीद नियन्त्रण खातामा नम्बर दाखिला गरेर मात्र कर दस्तुर उठाउन प्रयोगमा ल्याउनुपर्नेछ ।

९. बिक्री मूल्य वा शुल्क असुल गर्नुपर्ने दर रेटको सूची तालिका र शर्तहरु सहितको होर्डिङ बोर्ड कर सङ्कलन केन्द्रमा अनिवार्य रुपले ठेकेदारले सर्वसाधारणले देख्नेगरी राख्नु पर्नेछ ।

११. ठेक्का सम्बन्धमा कुनै विवाद परेमा त्यस्तो विवादको समाधान प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।

१२. तोकिएको म्याद भित्र ठेकेदारले गाउँपालिका वा नगरपालिकालाई बुझाउनु पर्ने किस्ता रकम नबुझाएमा ...... गाउँपालिका वा नगरपालिकाले जुनसुकै बखत ठेक्का तोड्न सक्नेछ र हानी नोक्सानी क्षतिपूर्तिको रकमको साथै बाँकी किस्ता रकमको .... % का दरले ब्याज समेत ठेकेदारबाट गाउँपालिका वा नगरपालिकाले असुल गर्नेछ ।

१३. .... गाउँपालिका वा नगरपालिकाले बिक्री मूल्य वा शुल्क कर असूल गरिसकेको निर्माण सामग्रीमा पुनः अर्को स्थानीय तहबाट कर लगाउन पाइने छैन ।

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

प्रि-बिड बैठक यो सूचना प्रकाशित मितिले .... औं दिन दिनको .... बजे .... गाउँपालिका वा नगरपालिकाको कार्यालयमा हुनेछ । ईच्छुक बोलपत्रदाताहरुले उक्त बैठकमा भाग लिई यस सम्वन्धमा विस्तृत जानकारी हासिल गर्न सक्नु हुनेछ । उक्त दिन बिदा परेमा उक्त बैठक सोको भोलिपल्ट सोही समयमा हुनेछ ।

बोलपत्र सम्बन्धी विस्तृत जानकारी बोलपत्र सम्बन्धी फाराममा उल्लेख गरिएको हुँदा सोही पुस्तिकाबाट अवगत गर्न वा यस कार्यालयमा सम्पर्क राख्न सकिनेछ । म्याद नाघी, रीत नपुगी वा शर्तसहित पेश हुन आएका बोलपत्र स्वीकार गर्न यस कार्यालय वाध्य हुने छैन । बोलपत्र स्वीकृत गर्ने वा नगर्ने सम्बन्धी सम्पूर्ण अधिकार यस कार्यालयमा सुरक्षित रहनेछ ।

बोलपत्र स्वीकृत भएमा सो को सूचना पाएको वा घरदैलोमा सूचना टाँस भएको मितिले .... दिनभित्र मू.अ. कर दर्ता प्रमाणपत्र समेत लिई कबोल अंकको प्रथम किस्ताबापत .... प्रतिशतले हुने रकम अनिवार्य बुझाउनुपर्नेछ । दोस्रो किस्ताबापत .... प्रतिशतले हुने रकम नेपाल राष्ट्र बैंकबाट ईजाजत प्राप्त .... बैंकबाट यस कार्यालयको नाममा .... साल .... मसान्त सम्म म्याद सहित जारी गरिएको बैंक ग्यारेन्टी (परफरमेन्स बन्ड) समेत पेश गरी पट्टा उठाउनुपर्नेछ । साथै बोलपत्र कबोल गर्ने ब्यक्ति वा फर्मले आफुले कबोल गरेको अंक, सेवा शुल्क बापत हुन आउने जम्मा रकमको नियमानुसार थप .... % भ्याट रकम समेत यस कार्यालयमा बुझाउनुपर्नेछ । नियमानुसार नेपाल सरकारलाई आयकर तथा अन्य कर बोलपत्रदाताले छुट्टै बुझाउनु पर्नेछ ।

तोकिएको म्यादभित्र पट्टा उठाउन नआएमा राखिएको धरौटी रकम जफत गरी नियमानुसार बोलपत्र वन्दोवस्त गरिनेछ । यस गाउँपालिका वा नगरपालिकाका नदी तथा नदीहरुको उत्खनन् क्षेत्र र उत्खनन् परीमाणका सन्दर्भमा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, सम्बन्धित स्थानीय तहबाट जारी भएका कानून, प्रदेश कानून तथा अन्य प्रचलित कानून वा मापदण्ड बमोजिम हुनेछ । साथै यस कार्यालयबाट गरिएको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन यस बोलपत्र सम्झौताको अभिन्न अंग मानिनेछ ।

(नोटः विस्तृत जानकारीको लागि यस कार्यालयको Website .... मा समेत हेर्न सकिनेछ ।)

नेपाल सरकार प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय सिंहदरबार, काठमाडौं

१९. सामान्य निर्माणमुखी नदीजन्य उत्खनन्, सङ्कलन तथा बिक्री गर्दा राष्ट्रिय गौरवका साथै रुपान्तरणकारी आयोजनाहरुलाई विशेष प्राथमिकता दिनुपर्नेछ ।

२०. नदीबाट नदीजन्य पदार्थहरु उत्खनन् गर्दा वातावरणमा प्रतिकूल प्रभाव पर्ने गरी कुनैपनि कार्य गर्न पाईने छैन ।

२१. ठेकेदारले यस सम्झौतामा उल्लिखित सम्पूर्ण शर्तहरु पूर्ण रुपले पालना गर्नु पर्नेछ र सोको नियमित रुपमा गाउँपालिका वा नगरपालिकाबाट अनुगमन हुनेछ । यस्तो अनुगमनबाट शर्त उल्लङ्घन भएको पाईएमा कार्यालयले जनुसुकै बखत ठेक्का तोड्न सक्नेछ र यसबाट ठेकेदारलाई हानी नोक्सानी हुन गएमा कार्यालय जिम्मेवार हुनेछैन र त्यसको क्षतिपूर्ति दिईनेछैन।

२२. साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य पदार्थ उत्खनन र सङ्कलन गर्दा भौतिक, जैविक, सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक क्षेत्रमा पर्ने असरहरुलाई कम गर्ने प्रक्रियाहरु अवलम्बन गरी ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा आदि सङ्कलन तथा ढुवानी गर्नु पर्नेछ ।

२३. साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् स्थलसम्म जाने बाटो मर्मत गर्ने अवस्था आएमा ठेकेदार आफैले मर्मत गर्नु पर्नेछ । सो बापत लागेको खर्च गाउँपालिका वा नगरपालिकामा दाबी गर्न पाइने छैन ।

२४. उत्खनन गर्दा नजिक रहेको सडक वन तथा खोला नालाको किनारा, घाटलाई कुनै हानी नोक्सानी नहुने र सर्वसाधारण जनताको घरजग्गा, कुलो, बाँधमा क्षति नहुने गरी उत्खनन् गर्नु पर्नेछ ।

२५. कल्भर्ट, सडक, बाटो तथा सार्वजनिक निर्माण स्थलबाट दुबैतर्फ दुई सय मिटर भित्र निर्माण सामग्रीहरु उत्खनन् गर्न पाईनेछैन ।

२६. मुख्य मार्गबाट बोल्डर, ग्राभेल, वालुवा उत्खनन गर्ने स्थलसम्म जाने आउने बाटो निर्माणको कार्य गर्दा निजी जग्गामा पर्ने भए सम्बन्धित जग्गाधनीको मञ्जुरीनामा लिनु पर्नेछ र वन क्षेत्र भएर जाने भए वन कार्यालय सँग सम्पर्क र समन्वय राखी ठेकेदारले बाटो निर्माण गर्नु पर्नेछ।

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

अनुसूची-२ग

(दफा ४ को उपदफा (५) सँग सम्बन्धित)

पट्टाको फाराम

.... गाउँपालिका वा नगरपालिकाबाट श्री .... को नाती .... को छोरा .... जिल्ला .... गा.पा. वा न.पा.वडा नं. .... स्थायी घर भई हाल .... गा.पा. वा न.पा. वडा नं. .... मा वसोवास गर्दै आएको वर्ष .... को .... ले .... कानून बमोजिम ...... गाउँपालिका वा नगरपालिकाको निमित्त तपसिल बमोजिमको शर्तमा तपसिल बमोजिमको क्षेत्रमा तपसिल बमोजिमको दरले आय रकम सङ्कलन गर्न ठेक्का वन्दोवस्त गर्ने गरी यस .... गाउँपालिका वा नगरपालिकाबाट बोलपत्र आव्हान गरिए अनुसार तपाई समेतले दिनु भएको बोलपत्रको मूल्याङ्कन हुँदा आ.व. ....को लागि रु. ....।-(मू.अ.कर बाहेक) अक्षरेपी .... मात्रमा ठेक्का दिने गरी तपाईसँग ठेक्का वन्दोवस्त गर्न मिति ....मा यस गाउँपालिका वा नगरपालिकाबाट भएको निर्णय अनुसार तपसिलका शर्त बमोजिम हुने गरी आय सङ्कलन गर्न मञ्जुरी भई कवुलियत गरिदिनु भएको हुँदा कवुलियत बमोजिम घटी वढी नपारी तपसिलमा लेखिए बमोजिमको मिति भित्र .... गाउँपालिका वा नगरपालिकालाई सम्पूर्ण किस्ताको रकम रु. ....।- वा प्रथम किस्ता बापतको रकम रु......... बुझाई मिति .... देखि मिति ....सम्म आ.व..................... को लागि देहाय बमोजिमका स्रोतहरुवाट देहाय बमोजिमको दरमा बिक्री मूल्य वा शुल्क सङ्कलन गर्ने कार्य गर्नुहोला। तपाईले गरी दिनुभएको संझौता र यो पट्टाको वर्खिलाप कामकाज गरेको वा देहायमा उल्लेख भएको दरमा फरक पारी बिक्री मूल्य वा शुल्क असुल गरेको ठहरे तपाईसँग भएको ठेक्का तोडी तपाईको नाम कालो सूचीमा राखिने र त्यसवाट यस गाउँपालिका वा नगरपालिकालाई हुन जाने नोक्सानीको सम्पूर्ण रकम तपाईले राखेको बैंक जमानत वा नगदै दाखिला गरेको रकमवाट असुल उपर गरिनेछ । पछि तपाईको कुनै कुरामा उजुर दाबी लाग्ने छैन भनी आजै यस .... गाउँपालिका वा नगरपालिकाबाट ठेक्का चलनको पुर्जी गरिदिईएको छ ।

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

१४. प्रचलित ऐन, नियम बमोजिम ठेक्काको शर्त तथा दररेटमा कुनै संशोधन भएमा संसोधित व्यवस्था बमोजिम हुने गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्नेछ ।

१५. ठेक्का सङ्कलन केन्द्रको विवरण निम्न अनुसारको ढाँचामा राख्नु पर्नेछ । तोकिएको स्थान बाहेक अन्य स्थानमा सङ्कलन केन्द्र राख्नु पर्ने भएमा ...... गाउँपालिका वा नगरपालिकाको पूर्व स्विकृति लिएर मात्र राख्नु पर्नेछ ।

सङ्कलन केन्द्र राख्ने स्थान

क्र.सं.	ठेक्काको किसिम	सङ्कलन केन्द्र राख्ने स्थान	कैफियत
१			

१६. आ.व. .... को लागि निम्नानुसारको नदीजन्य सामग्रीमा प्रति घन फिट बिक्री दर रु....... मा मू.अ.कर बापत .... प्रतिशत थप गरी निम्न अनुसार बिक्री मूल्य वा शुल्क सङ्कलन गर्न पाइनेछ । साथै तोकिएको अवधिभन्दा पहिले तोकिएको परीमाण उत्खनन् भएको खण्डमा थप परीमाण उत्खनन् गर्न रोक लगाईनेछ ।

१७. उत्खनन्, सङ्कलन तथा बिक्री गरिने साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य पदार्थको मौज्दात आर्थिक वर्षको अन्तमा शुन्य गर्नुपर्नेछ । शुन्य गर्न नसकेको परिणाम गाउँपालिका वा नगरपालिकाले जफत गरी लिलाम बिक्री गर्नेछ ।

१८. साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य तथा खानीजन्य पदार्थ बिक्री बापत गाउँपालिका वा नगरपालिका लाई बुझाउनु पर्ने बिक्री शुल्कको विवरण देहायको ढाँचामा राख्नुपर्नेछ ।

(प्रति घन फिटमा)

नदीजन्य वा खानीजन्य पदार्थ	ठेकेदारले लिन पाउने बिक्री मूल्य वा शुल्क (.........%)	मू.अ.कर रकम (.........%)	कुल जम्मा

अनुसूची-२क

(दफा ४ को उपदफा (५) सँग सम्बन्धित)

नदीजन्य पदार्थको बिक्रीका लागि बोलपत्र आव्हान सम्बन्धी सूचना

(प्रथम पटक प्रकाशित मितिः................)

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, को दफा ६२क. र यस .... गाउँपालिका वा नगरपालिकाको आर्थिक ऐन, ... २०.... को दफा ...... को व्यवस्था बमोजिम तपशिलमा उल्लिखित नदीहरुको स्वीकृत घाटहरुबाट निर्धारित मापदण्ड बमोजिम नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् गरी .... गाउँपलिका वा नगरपालिकाले तोकेको दरमा बिक्री गर्ने गरी ठेक्का बन्दोवस्त गर्नुपर्ने भएकोले ईच्छुक व्यक्ति, फर्म वा कम्पनीहरुले फर्मको नवीकरण भएको प्रमाणपत्र, मूल्य अभिवृद्धि कर दर्ता प्रमाणपत्र, आ.व. .... को कर चुक्ता प्रमाणपत्र र नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपीहरु संलग्न गरी तपसिल बमोजिमका शर्तहरुको अधीनमा रही बोलपत्र प्रकृयामा सहभागी हुन सम्बन्धित सबैको जानकारीको लागि यो सूचना प्रकाशन गरिएकोछ।

तपसिल

सि. नं.	सूचना नं./ बोलपत्र नं.	बोलपत्रको नाम	उत्खनन् परिणाम (घन फिट)	न्यूनतम बोलपत्र रकम (सेवाशुल्क र मू. अ. कर बाहेक	धरौटी रकम	बोलपत्र दस्तुर (रु.)
१						

शर्तहरुः

फर्मको हकमा नवीकरण भएको दर्ता प्रमाणपत्र, मूल्य अभिवृद्धि कर दर्ता प्रमाणपत्र, आ.व. .... को करचुक्ता प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपि र व्यक्तिको हकमा नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपि, बोलपत्र फाराम दस्तुर बापत यस कार्यालयमा नगदै तिरेको वा

अनुसूची-३

(दफा ४ को उपदफा (७) सँग सम्बन्धित)

पटके प्रवेश आदेश

ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा जस्ता साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य पदार्थ उत्खनन्, सङ्कलन र ढुवानी कार्यको लागि वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन कार्यान्वयनका सन्दर्भमा अनिवार्य प्रयोग गरिनु पर्ने परीमाण नियन्त्रण तथा नदी प्रवेश आदेश

नदी नामः

नाका वा स्थानको नामः

प्रवेश आदेश मितिः समयः प्रवेश आदेश नंः

नदी प्रवेश आदेश विवरण

१. ढुवानी गरी लैजाने नाकाको नामः

ठेगानाः सम्पर्क फोन न.:

२. ढुवानी गरिने पदार्थको नामः

३. ढुवानी गरी लैजाने साधनको नामः सवारी दर्ता नं.:

४. निकाली लैजाने पदार्थको परीमाणः घन फूटः

५ ढुवानी गरी लैजाने स्थानः

६. ढुवानी गरी लैजाने पदार्थको प्रयोजनः

(जुन प्रयोजनका लागि लैजाने हो कुनै एकमा चिन्ह लगाउने)

(क) निजी निर्माण

(ख) सार्वजनिक निर्माण

नेपाल सरकार प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय सिंहदरबार, काठमाडौं

अनुसूची-४क

(उत्खननकर्ताले राख्ने दैनिक उत्खनन् अभिलेख)

(दफा ७ को उपदफा (६) सँग सम्बन्धित)

खानी वा नदीबाट ढुङ्गा, गिट्टी र वालुवा जस्ता साधारण निर्माणमुखी पदार्थ उत्खनन्, ओसारपसार कार्यको लागि वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनको कार्यान्वयनका सन्दर्भमा उत्खनन् स्थान अनुसार परीमाण नियन्त्रणका लागि दैनिक तयार गरिनु पर्ने अभिलेख

नाका वा स्थान भएको खानी वा नदीको नामः-

उत्खनन् गरिएको नाका वा स्थानको नामः-

क.सं.	उत्खनन गरिएको मिति	उत्खनन् गरिएको परीमाण	उत्खननकर्ता वा प्रतिनिधीको दस्तखत	अनुगमनकर्ताको दस्तखत
१				
२				
३				
४				
५				
६				
७				
८				
९				
१०				

नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबार, काठमाडौं

तपसिल

(१) सम्झौतामा उल्लेख गरिए बमोजिमका क्षेत्र भित्र र शर्तको अधिनमा रही आ.व. .... को सम्पूर्ण किस्ता वा प्रथम किस्ता बापतको रकम रु. ....।– बुझाई .... साल ....गते देखि .... साल .... सम्मलाई प्रचलित कानूनको अधिनमा रही .... गाउँपालिका वा नगरपालिकाको आय सङ्कलन गर्ने ।

(२) उक्त आय सङ्कलन गर्नका निमित्त .... गाउँपालिका वा नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका यसैसाथ संलग्न सूचीका मालवस्तुमा सोही सूचीमा तोकिएको दरमा बिक्री मूल्य वा शुल्कको रुपमा आय सङ्कलन गर्नेछु । यसरी आय सङ्कलन गर्दा करदातालाई दिइने भरपाई रसीद यसै गाउँपालिका वा नगरपालिकाबाट प्रमाणित गराई प्रयोग गर्नेछु ।

(३) सो आय सङ्कलन गर्न .... गाउँपालिका वा नगरपालिकाको कार्यालयबाट निर्धारण भएको वस्तुमा तोकिदिएको दर बमोजिम बाहेक अन्य कुनै किसिमको कर, सेवा शुल्क वा दस्तुर इत्यादि लगाई लिइने छैन र यस कार्यालयबाट प्रमाणित गरिए बाहेकका रसीदहरु प्रयोग गरी आय सङ्कलन गरिने छैन । यदि कुनै अनधिकृत रकम असुल उपर गरेको वा अनधिकृत रसीद प्रयोग गरेको पाईएमा नियमानुसार कारबाही र सजाय हुनेछ ।

(४) अन्य कुराहरु तपाई र यस गाउँपालिका वा नगरपालिकाको कार्यालय वीच भएको संझौता बमोजिम हुनेछ ।

(५) साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य पदार्थको उत्खनन्, सङ्कलन र बिक्री गर्दा देहायका स्थानबाट निम्न बमोजिमको परीमाणमा मात्र गर्नुपर्नेछ ।

क्र. सं.	नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् गर्ने स्थान र नदीको नाम	वालुवा (क्यू. फि.)	ढुङ्गा (क्यू. फि.)	ग्राभेल/ गिट्टी (क्यू. फि.)	सङ्कलन गर्ने स्थान
१					
२					
३					
४					
५					
६					

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

अनुसूची-५

(दफा ९ को उपदफा (७) सँग सम्बन्धित)

.... गाउँपालिका वा नगरपालिका र जिल्ला अनुगमन समितिबाट अनुगमन गर्दा प्रयोग हुने अनुगमन चेक लिष्ट

क्र सं.	विवरण	छ वा छैन	कैफियत
१	मेशिन उपकरणको प्रयोग सम्झौता अनुसार		
२	प्रयोग हुने एक्स्साभेटरको संख्या सम्झौता अनुसार		
३	प्रयोग गर्ने क्षेत्र पालना भएको		
४	सङ्कलन, उत्खनन् र ढुवानीको समय पालना भएको		
५	अधिकतम गहिराईको मापदण्ड पालना भएको		
६	निकालिने परीमाण पालना भएको		
७	मुख्य बस्ती देखि मेशिन उपकरणको प्रयोग गर्ने क्षेत्र सम्मको औषत दूरी पालना भएको		
८	स्थानीय सडक देखि मेशिन उपकरणको प्रयोग गर्ने क्षेत्र सम्म औषत दूरी पालना भएको		
९	थुपार्ने काम नदी तटीय क्षेत्रमा नगर्ने विषय पालना भएको		
१०	दैनिक उत्खनन् अभिलेख		
११	दैनिक बिक्री ढुवानी तेरिज		
१२	प्रशोधन गर्ने व्यवस्था मिलाई प्रशोधित पानी मात्र नदीमा मिसाउने व्यवस्थालाई कडाईका साथ लागू भएको		
१३	रेखांकन सहितको नाप नक्शा राखेको		
१४	मार्गको धुलो उड्न नदिन नियमित पानी छर्कने प्रबन्ध		
१५	साईड ड्रेन र हिलो थिग्रने पोखरी (सेटिङ्ग पोण्ड) को व्यवस्था गरेको		

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

(२) उक्त आय सङ्कलन गर्नका लागि गाउँपालिका वा नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका यसैसाथ संलग्न सूचीका मालवस्तुमा सोही सूचीमा तोकिएको दरमा बिक्री मूल्य, सेवा शुल्क वा दस्तुरको रुपमा आय सङ्कलन गर्ने गरी गाउँपालिका वा नगरपालिका .... लाई अग्रिम एकमुष्ट वा प्रथम किस्ता बापतको रकम बुझाएको छु ।

(३) सो आय सङ्कलन गर्न गाउँपालिका वा नगरपालिकाबाट निर्धारण भएको वस्तुमा तोकिदिएको दर बाहेक अन्य कुनै किसिमको कर सेवाशुल्क, दस्तुर इत्यादि थप गरी लिने छैन र .... गाउँपालिका वा नगरपालिकाबाट प्रमाणित गरिए बाहेकका रसीदहरु प्रयोग गरी आय सङ्कलन गर्ने छैन । अनुगमन समिति वा स्थानीय तहबाट अनुगमन हुँदा कुनै अनधिकृत रकम असुल उपर गरेको वा अनधिकृत रसीद प्रयोग गरेको पाईएमा नियमानुसार कारबाही र सजाय भएमा मलाई मञ्जुर छ।

नदीजन्य पदार्थहरु उत्खनन्, सङ्कलन र बिक्री वितरण गर्ने शर्तहरु:

१. साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य पदार्थहरु घाटगद्दी स्थल तोकि निर्धारित स्थानबाट मात्र उत्खनन तथा बिक्री वितरण गर्नुपर्नेछ ।

२. साधरण निर्माणमुखी नदीजन्य पदार्थको उत्खनन सङ्कलन गरी घाटगद्दी क्षेत्रबाट बिक्री वितरण गर्ने क्रममा उल्लिखित शर्तहरु पालना भए नभएको सम्बन्धमा अनुगमन समिति तथा गाउँपालिका वा नगरपालिकाले अनुगमन गरी आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ । निर्देशन पालना गर्ने दायित्व सम्बन्धित ठेकेदारको हुनेछ ।

३. ठेक्का कबोल गर्ने ब्यक्ति वा फर्मले आफुले कबोल गरेको अंकको साथै उत्खननको लागि उल्लिखित परीमाणको आधारमा बिक्री शुल्क बापतको दरले हुन आउने रकम समेतको हिसाबले नियमानुसार थप .... मू.अ.कर रकम समेत गरी एकमुष्ट वा .... किस्तामा .... प्रतिशतका दरले .... मसान्त भित्र र .... महिनाको अन्तिममा यस कार्यालयमा बुझाउनु पर्नेछ ।

४. यस गाउँपालिका वा नगरपालिकाका नदी तथा नदीहरुको उत्खनन क्षेत्र र उत्खनन् परीमाणका सन्दर्भमा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, प्रदेश कानून, नदीजन्य निर्माण सामग्रीहरुको

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
सिंहदरबार काठमाडौं

अनुसूची-६

(दफा १७ सँग सम्बन्धित)

उत्खनन् स्थलमा राख्नु पर्ने सूचना पाटीको नमूना

साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य तथा खानीजन्य पदार्थ उत्खनन्, सङ्कलन र ढुवानी गर्ने कार्यको लागि वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन कार्यान्वयनको सन्दर्भमा उत्खनन् तथा सङ्कलन स्थलमा सार्वजनिक जानकारीका लागि राखिने सूचना पाटी

(क) उत्खनन्, सङ्कलन गरिने स्थल:

(ख) उत्खनन्, सङ्कलनको विवरण

१. नदी वा खानीको नाम:

२. ठाउँको नाम:

३. उत्खनन् गरिने परीमाण घनफिट मा:

४. उत्खनन् कार्यमा प्रयोग हुने साधन:

५. उत्खनन् गर्ने कार्य गर्न अधिकार प्राप्त ठेकेदार फर्मको नाम र ठेगाना:

६ उत्खनन् गर्ने अवधि: मिति २०...।...। ......गते बाट २०...।...। ......भित्र ।

(कुनै गुनासो वा थप जानकारीको लागि .... गाँउपालिका वा नगरपालिकामा सम्पर्क गर्ने)

नेपाल सरकार प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय सिंहदरबार, काठमाडौं

अनुसूची-४ख

दैनिक पटके बिक्री वा ढुवानी अभिलेख तेरीज

(दफा ७ को उपदफा (६) सँग सम्बन्धित)

नदीजन्य तथा खानीजन्य ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा जस्ता साधारण निर्माणमुखी पदार्थ उत्खनन् र सङ्कलन कार्यको लागि वातावरणीय अध्ययन कार्यान्वयनका सन्दर्भमा ढुवानी क्षेत्र अनुसार परीमाण नियन्त्रणका लागि दैनिक तयार गरिने अभिलेख तेरीज

नदी वा खानीको नामः-

नाकाको नामः-

मितिः-

क.सं.	ढुवानी मिति	पटके बिक्री आदेश नं.	पटके बिक्री भएको परीमाण	बिक्री भएको पदार्थ लैजाने सवारी नं.	कैफियत
१					
२					
३					
४					
५					
६					
७					
८					
९					
१०					

नोटः यो फाराम उत्खनन् स्थलबाट प्रत्येक पटक भरी पटके बिक्री आदेशको १ प्रति संलग्न गरी दैनिक रुपमा .... गाउँपालिका वा नगरपालिकालाई अनिवार्य रुपमा पठाउनु पर्नेछ ।

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

सर्लाही जिल्ला ईश्वरपुर नगरपालिका क्षेत्रमा पर्ने बाँके खोलाको बगर क्षेत्रबाट ढुंङ्गा, गिट्टी, वालुवा आदि संकलनका लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन तयार गर्नको लागि कार्यसूची

संक्षिप्त शब्दावली

विषयसूची

तालिका सूची

चित्र सूची

विषय सूचि

शीर्षक

	पेज नं
१. प्रतिवेदन तयार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको नाम र ठेगाना	१
१.१ प्रस्तावको नाम	१
१.२ प्रस्तावकको नाम र ठेगाना	१
१.३ प्रतिवेदन तयार पार्ने संस्था र व्यक्ति	१
१.४ प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार पार्ने अध्ययन टोली	१
२. प्रस्तावको सामान्य परिचय र सान्दर्भिकता	२
२.१ प्रस्तावको पृष्ठभूमि	२
२.२ प्रस्तावको प्रकार	२
२.३ प्रस्तावको प्रमुख विशेषताहरु	२
२.४ प्रस्तावको विवरण	४
३. प्रतिवेदन तयार गर्दा अपनाइने विधि	७
३.१ प्रारम्भिक अध्ययन	७
३.२ फिल्ड सर्भे एवं प्रस्ताव क्षेत्र निरीक्षण	७
३.३ सार्वजनिक सूचना एवं सिफारिस पत्रहरू	८
३.४ वस्तुगत वातावरणीय अवस्था	८
४. प्रतिवेदन तयार पार्दा विचार गरिने नीति, ऐन, नियम तथा निर्देशिकाहरु	११
५. प्रतिवेदन तयार गर्दा लाग्ने समय, अनुमानित खर्च र अध्ययन टोली	१२
५.१ अध्ययनको समय-तालिका	१२
५.२ अध्ययन खर्च लागत	१२
५.३. अध्ययन टोली	१२

२७. ठेक्का सम्झौता भएको मितिको भोलिपल्ट देखि .... सम्म विहान .... बजे देखि बेलुका ....बजे सम्म मात्र उत्खनन् एवं सङ्कलन समय अवधि हुनेछ ।

२८. साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य तथा खानीजन्य पदार्थको उत्खनन् तथा सङ्कलन कार्यमा एक्स्काभेटर, डोजरजस्ता भारी उपकरणहरुको प्रयोग गर्दा वातावरणीय प्रतिवेदनको प्रावधानमा उल्लेख भएका शर्त तथा सीमाभित्र रही मात्र प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।

२९. ठेक्का लागेको स्थानबाट दस्तुर वा शुल्क छलि मालवस्तु उठाई अन्यत्र लगेको वा स्टक गरेको फेला परेमा त्यस्तो मालवस्तुको दस्तुर वा शुल्क जुनसुकै स्थानमा लगेको भएपनि सम्बन्धित ठेकेदारले उठाउन सक्नेछ ।

३०. उत्खनन् पश्चात् काम नलाग्ने भनी छोडिएको निर्माण सामग्रीहरु जुन स्थलबाट निकालिएको हो, सोही स्थलमा लगी पूर्व अवस्थामा छोड्नु पर्नेछ । नदीको धार बदलिने गरी उत्खनन् गर्न पाइनेछैन ।

३१. साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य पदार्थको उत्खनन् गर्ने कार्यमा संलग्न हुने कर्मचारी वा कामदारहरुले प्रयोग गर्ने सुरक्षा सामग्री तथा औजारहरु ठेकेदार स्वयंले उपलब्ध गराई सम्पूर्ण सुरक्षा सतर्कतासाथ उत्खनन् तथा बिक्री प्रवन्ध मिलाउनु पर्नेछ ।

३२. ठेक्का सम्झौता बमोजिमको कार्य गर्दा वातावरणमा कुनै प्रतिकूल प्रभाव नपर्ने गरी ठेकेदारले व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ । साथै कामदार तथा कर्मचारीहरुको सुरक्षाको लागि बीमा गर्ने गराउने दायित्व समेत निज ठेकेदारको हुनेछ ।

३३. स्वीकृत वातावरणीय प्रतिवेदनमा उल्लेख भएका वातावरणीय प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरुको पूर्ण पालना गरी नदीजन्य पदार्थ उत्खनन्, सङ्कलन तथा बिक्री गर्नु पर्नेछ ।

३४. यसमा उल्लेख भएका कुराहरुमा सोही बमोजिम र यसमा उल्लेख नभएका कुराहरुको हकमा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्‌को कार्यालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

तालिका सूची

तालिका	शीर्षक	पेज नं
तालिका १ :	अध्ययन टोली	
तालिका २ :	प्रस्तावको प्रमुख विशेषताहरु	
तालिका ३ :	अध्ययन सम्बन्धित नीति, ऐन, नियम तथा निर्देशिकाहरु	
तालिका ४ :	वातावरणीय अध्ययन तालिका	
तालिका ५ :	उमेर अनुसार जनसङ्ख्याको विवरण	
तालिका ६ :	जातजाति अनुसार जनसङ्ख्याको विवरण	

चित्र सूची

१. संकलन/उत्खनन् स्थानको टोपो नक्सा

२. बाँके खोलाका प्रस्तावित ग्रावेल, ढुङ्गा, गिट्टी, उत्खनन् स्थान

ईश्वरपुर नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

ईश्वरपुर, सर्लाही

फोन : +९७७-०४६-५७५००५

प्रदेश नं. २, नेपाल

(वातावरण संरक्षण नियमावली २०५४ को नियम ५ सँग सम्वन्धित)

सर्लाही जिल्ला ईश्वरपुर नगरपालिका

क्षेत्रमा पर्ने बाँके खोलाको बगर क्षेत्रबाट ढुंङ्गा, गिट्टी, वालुवा आदि संकलनका लागि

प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन तयार गर्नको लागि

कार्यसूची

Terms of Reference (TOR)

कार्तिक, २०७६

(ग) प्रशोधन पछि बिक्री

(घ) अन्य (प्रयोजन खुलाउने.....................................)

(नोटः यो आदेश नलिई ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा जस्ता साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य पदार्थ उत्खनन्, सङ्कलन गर्ने सवारी साधन नदीमा प्रवेश गर्न, ओसार-पसार गर्न र संचय वा भण्डारण गर्न निषेध गरिएको छ । कहि कतै त्यस्तो पाईएमा प्रचलित कानून बमोजिम सजाय हुनेछ ।)

प्रवेश आदेश दिने कर्मचारीको नाम थरः

सहिः

ठेकेदार वा प्रतिनिधिको नाम थरः

सहिः

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

१. प्रतिवेदन तयार पार्ने संस्थाको नाम र ठेगाना :

१.१ प्रस्तावको नाम:

सर्लाही जिल्लाको ईश्वरपुर नगरपालिका स्थित बाँके खोलाको तोकीएको क्षेत्रबाट दिगो रुपमा ढुङ्गा, गिट्टी तथा वालुवाको संकलन/उत्खनन कार्यका लागी प्रारम्भिक वातावरण परीक्षण कार्यसुचि (TOR) हो ।

१.२ प्रस्तावकको नाम र ठेगाना

नाम : श्री ईश्वरपुर नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही
प्रदेश नं. २, नेपाल

१.३ प्रतिवेदन तयार पार्ने संस्था/व्यक्ति (Institution/Individuals Responsible for preparing the IEE Report):

उपरोक्त प्रस्तावको प्रस्तावकको रुपमा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार गरी सम्बन्धित निकायबाट स्वीकृत गराउने जिम्मा ईश्वरपुर नगरपालिकाको कार्यालय, सर्लाहीको रहन्छ । सो प्रस्तावको सन्दर्भमा आवश्यक प्राविधिक अध्ययन गरी प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार गरिदिने जिम्मा ईश्वरपुर नगरपालिकाको कार्यालय, **सर्लाहीले नेपाल इन्भाइरोमेन्ट एण्ड इन्जिनिरिङ्ग कन्सल्टेन्सी सर्भिसेस** प्रा.लि.लाई सुम्पेको छ । तदनुसार नेपाल इन्भाइरोमेन्ट एण्ड इन्जिनिरिङ्ग कन्सल्टेन्सी सर्भिसेस प्रा.लि.ले प्रचलित ऐन, नियम, निर्देशिका र स्वीकृत कार्यसूचीको अधिनमा रही यो अध्ययन प्रतिवेदन तयार गरेको छ

नेपाल इन्भाइरोमेन्ट एण्ड इन्जिनिरिङ्ग कन्सल्टेन्सी सर्भिसेस प्रा.लि, शान्तीनगर, काठमाडौ-३१

फोन नं. ९७७-०१४१०७७४७, ९८६०४५९९५०

इमेल. necos_nepal@hotmail.com

१.४ प्रारम्भिक वातावरण परिक्षण प्रतिवेदन तयार पार्ने

<u>अध्ययन टोली:</u>

- वातावरण इन्जिनियर
- वातावरण प्राविधिक
- समाजशास्त्री
- जिवशास्त्री
- भुभर्गशास्त्री

१६	उत्खनन् स्थलमा काम गर्ने कामदारका लागि अस्थायी शौचालयको प्रबन्ध गरेको		
१७	उत्खनन् गरिने परीमाण, चौकिल्ला, उत्खनन् विधि राखेको		
१८	गुनासो सुन्ने अधिकारीको नाम र सम्पर्क नं. र सूचना पाटी		
१९	क्रसर उद्योगले पालना गर्नु पर्ने दूरी सम्बन्धी मापदण्डको पालना		
२०	शून्य मौज्दात सम्बन्धी व्यवस्थाको पालना		
२१	ढुवानी र ओसार पसार सम्बन्धी मापदण्डको पालना		
२२	तोकिएको बजार मूल्यको पालना		
२३	अन्य कुनै विषयहरु		

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

	उचाई (समुद्र सतह माथिको)	८० मिट भन्दा माथि
४.	संकलन/उत्खनन कार्य, स्थल र प्रकृया:	
	संकलन/उत्खनन क्षेत्र	बाँके खोलाको ईश्वरपुर नगरपालिका क्षेत्र : ईश्वरपुर नगरपालिकाको वडा नं. १२, १३ र १४
	प्रस्तावत क्षेत्रमा जाने पहुचमार्ग	पक्की र कच्ची बाटो
	संकलन/उत्खनन विधि	हाते औजारको प्रयोग गरेर मजदूरहरुबाट नदीजन्य पदार्थको उत्खनन् गरिने तर संकटकालिन अवस्थामा विभिन्न निकायहरुसँग संमन्वयन गरी हेभि उपकरणहरु प्रयोग गर्न सकिने
	संकलन/उत्खनन् कार्यमा प्रयोग हुने सामाग्री वा मेशीनरी	टिपर तथा ट्राक्टरको प्रयोग गरिने छ
	दैनिक/वार्षिक संकलन/उत्खननको परिमाण	दैनिक २५० घ.मि. भन्दा कम हुने गरि
	संकलन /उत्खनन् गरीने अबधि	वर्षमा ९ महिना असोज देखि जेठ (करिव २७० दिन) सूर्योदय देखि सूर्यास्तसम्म (माग अनुसार परिवर्तन पनि गर्न सकिने)
	संकलन/उत्खनन गरिने सामाग्रीहरु :	ढुङ्गा, गिट्टी, र वालुवा
	प्रस्तावत अर्न्तगतका कार्यहरु :	संकलन, उत्खनन तथा ढुवानी
	प्रभावित नगरपालिका, वस्ती, आदि	ईश्वरपुर नपा अन्तर्गतका साविक कालिन्जोर र, गौरीशंकर गाविस क्षेत्र (हाल ईश्वरपुर नपा वडा नं. १२, १३ र १४)
५.	IEE प्रतिवेदनको वैधानिकता :	IEE प्रतिवेदन स्वीकृत भएको २ बर्ष सम्म

ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही
२ नं. प्रदेश, नेपाल
२०७३

संक्षिप्त शब्दावली

आ.व.	आर्थिक वर्ष
एल.पि.	लिक्यूफाइड पेट्रोलियम
कि.मि.	किलोमिटर
क्र.सं.	क्रम संख्या
गा.पा.	गाँउपालिका
घ.मि.	घन मिटर
जि.स.स.	जिल्ला समन्वय समिति
न.पा.	नगरपालिका
नं.	नम्बर
प्रा.लि.	प्राइभेट लिमिटेड
से.मि.	सेन्टिमिटर
IEE	Initial Environment Examination
LIA	Low Impact Area
TOR	Term of Reference

२.४.४ **सङ्कलन तथा उत्खनन् र ढुवानी (कार्य र विधि) :**

निर्दीष्ट क्षेत्र बाट ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको संकलन/उत्खनन कार्य हात र हातेऔजारहरु जस्तै कुटो, कोदालो, गैचि, साबेल आदिबाट गरिनेछ र नदीजन्य पदार्थ संकलन/उत्खनन् कार्यमा संलग्न जनशक्तिलाई समाज तथा बातावरणमा पर्न सक्ने प्रतिकुल प्रभाव बारे अभिमुखिकरण तालिमद्वारा सचेत गराईने छ । नदीको प्राकृतिक बहावमा प्रतिकुल असर पर्ने र बहाव मार्ग परिवर्तन हुनेगरि संकलन/उत्खनन् गर्न दिईने छैन । पानी भएको क्षेत्रमा संकलन/उत्खनन् कार्य नगर्ने र संकलन/उत्खनन कार्य दिउंसो मात्र गरिनेछ । बर्षाको समयमा असार महिना देखि भदौमहिनासम्म संकलन/उत्खननकार्य गरिने छैन र अन्य समयमा ढुवानी कार्य गर्न ट्राक्टर तथा टिपरको प्रयोग गरिनेछ । सामान्य अवस्थामा डोजर, स्काभेटर, लोडर जस्ता मेसिनको प्रयोग निषेधित गरिएकोछ ।

२.४.५ **संकलन/उत्खनन गरिने परिमाणको आंकलन (Estimation of Quantity of Extraction of Sediment):**

संकलन/उत्खनन गर्ने परिणाम उत्खनन क्षेत्र तथा गहिराई मापनबाट निकालिने हो । प्रत्येक स्थानको उत्खनन्/ संकलन् गर्न सकिने मात्रा निकाल्नको लागि लम्बाइ चौडाइ र उचाइको मापन गरी उत्खनन् गर्न मिल्ने परिमाण निकालिने छ । उत्खनन्/ संकलन गर्न सकिने मात्रा निकाल्नको लागि तलको सूत्रको प्रयोग गरी जम्मा भएको पदार्थ र उत्खनन् गर्न मिल्ने पदार्थको मात्रा अनुमान गरिने छ ।

$Q = L \times W \times D$

जहा, L = उत्खनन् क्षेत्रको लम्बाइ, Length of the extraction site (m)

W = उत्खनन् क्षेत्रको चौडाइ, Effective average width of the extraction site used for extraction (m)

D = उत्खनन् क्षेत्रको उचाइ, Replenishable depth of the sediment deposition (m)

Q =पदार्थ संचितिकों मात्रा, Quantity of Sediment deposit (m3)

उत्खनन् क्षेत्रको उचाइको अनुमान गर्न बिभिन्न ठाउमा flood plain र sediment level को मात्राको पनि मापन गरिने छ भने जिपिएसद्वारा सर्भेगरी बिभिन्न क्षेत्रको अध्ययन गरी गुगल नक्सामा चित्रको माध्यमबाट पनि उत्खनन् गर्न सकिने क्षेत्र, परिणाम र जम्मा रहेको पदार्थको अनुमान गरिने छ ।

२.४.६ **प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण IEE को कार्यसुचि (Terms of Reference)का उद्धेश्यहरु :**

प्रस्तावित कार्यसुचि बातावरण ऐन र नियमावली, स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, नियम तथा मन्त्रालयका निर्देशनहरुको अधीनमा रही निम्नानुसार उद्देश्यहरु समावेश गरिएका छन् –

- मुख्य सवालहरु कार्यसुचिमा परिदृश्य गराउनु ।
- प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणका लागि मार्गदर्शन दिनु ।
- अध्ययन क्षेत्र निर्धारण गर्नु ।
- वातावरणीय सवालहरुलाइ कार्यसुचिमा समावेश गर्नु एंव अध्ययन कार्यलाइ परिस्कृत गर्नु ।
- अध्ययनकालागी आवश्यक पर्ने नीति, ऐन, नियम, निर्देशिका, निर्णयहरु, संबिधानका प्रावधानहरु एंव अदालतका नजिरहरुको संकलन र पुरावलोकन गर्नु ।

६. वस्तुगत वातावरणीय अवस्थाको बयान १३
६.१ भौतिक वातावरण १३
६.२ जैविक वातावरण १३
६.३ सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण १३
७. प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने खास प्रभाव भ्चचयचप चययफबचा मभाष्लभमा
७.१ सकारात्मक प्रभावहरु १४
७.२ नकारात्मक प्रभावहरु १४
७.२.१ भौतिक वातावरण १४
७.२.२ सामाजिक आर्थिक एवं सांस्कृतिक वातावरण १४
७.२.३ जैविक वातावरण १४
७.२.४ रासायनिक वातावरण १५
८. प्रस्ताव कार्यान्वयनका विकल्पहरू १५
८.१ प्रस्ताव कार्यान्वयन नगर्ने १५
८.२ प्रस्तावका विकल्पहरू १५
९. प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट वातावरणमा पर्ने प्रभावको रोकथामका उपायहरु १६
१०. प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा अनुगमन गर्नुपने कुराहरू १७
११. अन्य सान्द्रर्भिक विषयवस्तु १८
१२. प्रतिवेदनको स्वरुप १९
सन्दर्भ सामग्री २०
अनुसूचीहरु
अनुसूची १ : प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको ढाँचा
अनुसूची २ : सामाजिक विश्लेषण फारम
अनुसूची ३ : प्रभाव पहिचान, अनुमान एवम् मूल्याङ्कन सूचाङ्क
अनुसूची ४ : लक्षित समूह छलफल
अनुसूची ५ : सार्वजनिक सूचनाको नमूना
अनुसूची ६ : परिणाम मापन तथा गणना फारम (Quantity Measurement & Calculation Sheet)

३. प्रतिवेदन तयार गर्दा अपनाउनुपर्ने विधि

३.१. प्रारम्भिक अध्ययन :

यस प्रकारको अध्ययनमा उपलब्ध सन्दर्भ सामग्रीहरुको अध्ययन, नक्शाहरुको अध्ययन तथा प्रश्नावलीहरुको तयारी र चेकलिष्टहरुको तयारी तथा तिनको परीक्षणपछि अन्तिम रुप दिने कार्य गरिने छ । कार्यालयमा नै Field वाट प्राप्त सुचनाहरुको विष्लेषण तथा समायोजन गरिने छ । प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्र, त्यँहा वरपरको भौतिक वातावरण सम्बन्धी जानकारी हासिल गर्न टोपोग्राफीक नक्शा (Topographic Map), भू उपयोगिता सम्बन्धि नक्शा (Land Utilization Map), भूमि प्रणाली नक्शा (Land system Map), जिल्लाको नक्शा (District Land system Map) हरुको संकलन तथा अध्ययन गरिनेछ ।

प्रतिवेदन तयार गर्ने क्रममा सम्बन्धित उद्धेश्य प्राप्तिका लागि अध्ययन टोलीले उपलब्ध भएसम्मका सन्दर्भ सामग्रीहरु अध्ययन गर्ने छ । यस क्रममा खासगरी वन क्षेत्रको नीति २०४६, वातावरण संरक्षण ऐन २०५३ र वातावरण संरक्षण नियमावली २०५४, वन ऐन २०४९, वन नियमावली २०५१, जैविक विविधता सम्बन्धी रणनीति २०५९, राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका २०५० वन क्षेत्रको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका २०५२, सामुदायिक वनको दिग्दर्शन, वन क्षेत्रको लागि प्रारम्भिक वातावरण परीक्षण कार्यसूची र प्रतिवेदनको दिग्दर्शन, भु-संरक्षण ऐन, जिल्लाको वार्षिक वन पैदावार सदुपयोग योजना र पंचवर्षीय योजनाहरु प्रमुख रुपमा रहने छन् । साथै यस प्रस्तावसँग सम्बन्धित हुनसक्ने अन्य लेख रचना र सामग्रीहरु भएमा तिनको समेत पुनरावलोकन हुने छ ।

३.२. फिल्ड सर्भे एवं प्रस्ताव क्षेत्र निरिक्षण

अध्ययन टोलीले प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रमा स्थलगत भ्रमण गरी तहाँको भौतिक, जैविक, सामाजिक-सांस्कृतिक तथा आर्थिक वातावरण सम्बन्धी आवश्यक सूचनाहरु हासिल गर्ने छ । प्रतिवेदन तयार गर्न आवश्यक पर्ने पहिलो र दोस्रो क्रमका सूचनाहरु स्थलगत सर्वेक्षण र GPS वाट सर्भे तथा नक्सांकन गरि सन्दर्भ सामग्रीहरुको पुनरावलोकनबाट प्राप्त गरिने छ । प्रतिवेदन तयार पार्न आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक भौतिक तथा जैविक वातावरण सम्बन्धी तथ्याङ्कहरु वन क्षेत्रको स्थलगत भ्रमण, सर्वेक्षणबाट र सामाजिक, आर्थिक र सास्कृतिक वातावरणीय तथ्याङ्कहरु घरधुरी सर्वेक्षण, सहभागीतामूलक ग्रामीण लेखाजोखा वा सहभागितामूलक नक्शाहरुबाट संकलन गरिने छ ।

प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने स्थानहरुको सामाजिक, आर्थिक तथा अन्य सूचनाहरु जिल्लाबाट प्रकाशित हुने वा भएका विभिन्न निकायका मुखपत्रहरुबाट प्राप्त गरिने छ र सो सूचनाहरुको सत्य तथ्य मिलान गर्न स्थानीय स्तरमा छड्के जाँच गर्न नियमानुसार आवश्यक पर्ने बुँदाहरु समेट्ने गरी प्रश्नावली तथा चेकलिस्ट तयार पारिने छ । खोलाहरु र त्यहाँका वनस्पति, वन्यजन्तु, चराचुरुङ्गी र किराफट्याङ्ग्राहरुको समेत जानकारी हासिल गर्न आवश्यक चेकलिस्ट तयार पारिने छ ।

कार्यपालिकाको कार्यालय

२.४ प्रस्तावको विवरण

२.४.१ प्रस्तावको क्षेत्रको अवस्थिति

प्रस्ताव क्षेत्र सर्लाही जिल्लाको ईश्वरपुर नगरपालिकाको वडा नं. १२, १३ र १४ क्षेत्रमा पर्दछ । प्रस्ताव क्षेत्रको आक्षंश, देशान्तर, संकलन/उत्खनन् स्थल, उक्त स्थालमा जाने नजिकको पहुचमार्ग उल्लेख गरिने छ साथै संकलन/उत्खनन क्षेत्रलाई नक्शामा देखाईने छ । साथै, सो क्षेत्रलाई Topo Map र Google Map मा देखाईने छ।

२.४.२ प्रस्तावित क्षेत्रमा यातायातको पहुचमार्ग :

ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, संकलन/उत्खनन क्षेत्रमा पुग्नका लागि पहुँचमार्गको सुबिधा छ । यस बाटोमा राम्रोसंग टिप्पर,टयाक्टर र ढुवानीका साधनहरु चल्न सक्दछन् ।

२.४.३ प्रस्तावको क्षेत्र निर्धारण :

सर्लाही जिल्लाको ईश्वरपुर नगरपालिका स्थित बाँके खोलाको तोकीएको क्षेत्रमा ढुंगा गिट्टी, बालुवा उत्खनन्/संकलन क्षेत्र रहेको छ । सङ्कलन/उत्खनन् गर्ने क्षेत्र निर्धारण गरि आक्षंश (Latitude) र देशान्तर (Longitude) दिनुका साथै गुगल नक्शामा (Google Map) देखाइएको छ ।

उच्च प्रभाव क्षेत्र

यो क्षेत्रमा ढुङ्गा, गिट्टी तथा वालुवा संकलन तथा उत्खनन गरिने स्थल पर्दछ । संकलन तथा उत्खनन गरिने स्थलबाट ५० देखि १५० मी. सम्म पर्ने वरपरका वरपरका वस्ती, नहर, सिचाई, खेतीयोग्य जमिन, स्कुल आदि, इत्यादि क्षेत्र तथा सडकलाई उच्च प्रभाव क्षेत्रमा राखिइएको छ ।

न्यून प्रभाव क्षेत्र

खोला संकलन तथा उत्खनन स्थलबाट १५० मी. देखि ५ कि. मी सम्म पर्ने वरपरका वस्ती, नहर, सिचाई, खेतीयोग्य जमिन, स्कुल आदि, इत्यादि न्यून प्रभाव क्षेत्रलाई राखिएको छ ।

ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही
२ नं. प्रदेश, नेपाल
२०७३

३.४.३ सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक वातावरण सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन :

यस प्रकारको तथ्याङ्क संकलन गर्न अध्ययन टोलीले प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्र वरपर बसोबास गर्ने स्थानीय जनताको घरदैलो कार्यक्रम अपनाई छनौट गरिएका घरधुरी सर्वेक्षण गरिने छ । उक्त क्षेत्रमा रहेका धार्मिक, पर्यटकीय तथा सांस्कृतिक महत्वका स्थानहरुमा प्रस्ताव कार्यान्वयनले पार्न सक्ने प्रभावका बारेमा समेत स्थानीय स्तरमा सहभागितामूलक छलफलबाट सूचना संकलन गरिने छ । यसरी जानकारीहरु हासिल गर्दा विभिन्न जात, भाषा, धर्म, पेशा, वर्ग र लिंग आदिको प्रतिनिधित्व हुने गरी व्यवस्था मिलाइने छ । तयार गरिएका प्रश्नावलीहरु छनोट गरिएका घरधुरीको पारिवारिक विवरण, पेशा, बसोबास, भू–स्वामित्व, कृषि तथा पशुपालन, शैक्षिक स्थिति, वार्षिक आम्दानी ढुङ्गा गिटी र वालुवाको उपयोगसम्बन्धी जानकारी संकलन गर्न प्रयोग गरिने छ ।

३.४.४ स्रोत सर्भेक्षण तथा पुरानो उत्खनन शैलीको अध्ययन

प्रस्तावित क्षेत्रको स्रोतको सर्भेक्षण फिल्ड अनुगमन टोलिले गर्नुका साथै त्यस क्षेत्रमा भएका पुराना उत्खनन क्षेत्र, शैलि र तिन्का अर्न्तसम्वन्धकोअनुगमन गरिने छ । यस कार्यका क्रममा स्थानिय वासि, सरोकारवाला र व्यवसायि सँग पनि छलफल गरिनेछ ।

३.४.५ तथ्याङ्क समीक्षा एवं वातावरणीय प्रभावको अनुगमन

स्थलगत भ्रमणबाट प्राप्त सूचनाहरुको अध्ययन तथा सन्दर्भ ग्रन्थ तथा सामग्रीहरुको पुनरावलोकनबाट प्राप्त जानकारीहरुलाई प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा हुने वा हुन सक्ने संभाव्य प्रतिकूल र अनुकूल प्रभावको पहिचान गरी तिनलाई भौतिक, जैविक, सामाजिक-सांस्कृतिक-आर्थिक गरी तीन शीर्षकमा छुट्याएर वर्गीकरण गरिने छ ।

प्रस्तावित क्षेत्रको विशेष अध्ययन गर्दा गरिएको विश्लेषणबाट आएका प्रथम र दोस्रो क्रममा भएका तथ्याङ्क तथा जानकारीलाई संक्षिप्तिकरण गरी आवश्यकता अनुसार तालिकामा राख्ने तथा प्रतिवेदनको उपयुक्त भागमा समावेश गरी त्यसको संख्या समेत गणना गरिनेछ ।

यस प्रस्ताव कार्यान्वयन क्षेत्रको सन्दर्भ सामाग्री तथा फिल्डको अनुगमन पुनरावलोकनबाट प्राप्त जानकारीलाई प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा हुने सम्भाव्य अनुकूल र प्रतिकूल असरहरुको पहिचान गरी त्यसको जैविक, भौतिक, सामाजिक आर्थिक गरी ३ शिर्षक अर्न्तगत छुट्याईनेछ । पहिचान गरिएका सम्भाव्य अनुकूल र प्रतिकूल असरहरुको स्थानीय वातावरणमा भविष्यमा हुन सक्ने परिवर्तनहरुको अनुमान गरिनेछ । वातावरणीय पद्धतीको विश्लेषण गर्न मेट्रिक्स प्रणाली अपनाईनेछ । प्रस्तावसँग सम्वन्धित नीति, कानुन, नियम, निर्देशिका र पूर्व अनुभव तथा विशेषज्ञताको आधारमा ठहर गरिनेछ ।

वातावरण प्रभावको अनुगमन गर्दा ति प्रभावहरुलाइ महत्वपुर्ण र महत्वहिन गरी वर्गिकरण गर्दा निम्न पक्षहरुलाई ध्यान दिनु पर्दछ ।

२. प्रस्तावको सामान्य परिचय र सान्दर्भिकता :

२.१ प्रस्तावको पृष्ठभूमि :

ईश्वरपुर नगरपालिका भएर बग्ने बाँके खोलाको बगर क्षेत्रमा जम्मा भएर थुप्रिएको ढुङ्गा, गिट्टी तथा वालुवा लगायतका निर्माण सामाग्री रहेकोले यस्ता नदिजन्य पदार्थको उत्खनन तथा संकलन गाउँपालिका मार्फत गर्ने, कार्यलाइ तोकिएको स्थानहरुबाट मात्र उत्खनन र संकलन गर्ने, त्यस्तो नदीजन्य स्रोत को उपयोग वाट वातावरणमा क्षति नपुऱ्याउनेगरी बढि व्यवस्थित तरिकाबाट उत्खनन गर्नेप्रकृया अवलम्वन गर्दै संघिय प्रदेश, तथा स्थानिय तहको राजस्वमा टेवा पुऱ्याउन वातावरण संरक्षण ऐन २०५३, वातावरण संरक्षण नियामावाली २०५४ (संसोधन सहित) को आधारका संघिय मामीला तथा सामान्य प्रशासन द्वारा स्विकृत नदीजन्य पदार्थ उत्खनन तथा संकलन कार्यका लागी मार्गदर्शन २०७३ को प्रावधान अनुरुप प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षणको कार्यसुचि स्विकृत गराइ सोही वमोजिमको अध्ययन प्रतिवेदनको आधारमा नदीजन्य पदार्थ उत्खनन तथा संकलन कार्य गर्नुपर्ने व्यवस्थालाइ कार्यान्वयन गर्नु रहेको छ । साथै प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) प्रतिवेदनको म्याद २ वर्ष हुने र त्यस पश्चात फेरी अध्ययन गरेर मात्र उत्खनन् तथा संकलन कार्य अगाडी बढाउन पर्ने हुन्छ ।

२.२ प्रस्तावको प्रकार :

यो प्रस्ताव सर्लाही जिल्लाको ईश्वरपुर नगरपालिका स्थित बाँके खोलाको तोकीएको बगर क्षेत्रबाट दिगो रुपमा ढुङ्गा, गिट्टी तथा वालुवाको संकलन/उत्खनन् कार्यकोलागि प्रारम्भिक वातावरण परीक्षणको कार्यसुचि ।

२.३ प्रस्तावको प्रमुख विशेषता:

१.	प्रस्तावको सर्लाही जिल्लाको ईश्वरपुर नगरपालिका स्थित बाँके खोलाको तोकीएको बगर क्षेत्रबाट दिगो र वातावरणमैत्री रुपले ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा (नदीजन्य पदार्थ) उत्खनन तथा संकलन कार्यको पूर्व प्रारम्भिक वातावरण परीक्षणको कार्यसुचि ।	
२.	प्रस्तावको अवस्थिति:	
	प्रदेश नं :	२
	जिल्ला :	सर्लाही
	नगरपालिका:	ईश्वरपुर नगरपालिका
३.	भौगोलिक/हावापानी प्रकृति एवं विवरण :	
	नदीको नाम र प्रकार:	बाँके खोला : सदाबहार
	भूबनोट : Terrain	तराई
	माटो Soil	बगर

ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही
२ नं. प्रदेश, नेपाल
२०७३

४. प्रतिवेदन तयार गर्दा विचार गर्नु पर्ने नीति , ऐन नियम तथा निर्देशिका

प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार गर्दा निम्न बमोजिमका सरकारी नीति, ऐन, नियम तथा निर्देशिकाहरुलाई मूख्यरुपमा ध्यान दिई त्यसैको आधारमा तयार गरिने छ ।

संविधान	• **नेपालको संविधान**
नीति तथा रणनीतिक योजनाहरु	• राष्ट्रिय जैविक विविधता सम्बन्धि रणनीति, २०५९
ऐन तथा नियमहरु	• वातावरण संरक्षण ऐन, २०५३ र वातावरण संरक्षण नियावली, २०५४ • वन ऐन, २०४९ र वन नियमावली, २०५१ • राष्टिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ • भू -तथा जलाधार संरक्षण ऐन, २०३९ तथा नियमावली, २०४२ • जलस्रोत ऐन, २०४९ • जलचर ऐन, २०१७ • खानी तथा खनिज पदार्थ ऐन, २०४२ • फोहर व्यवस्थापन ऐन, २०६८ • श्रम ऐन, २०४८ (१९९१) तथा नियम, २०५० • बालश्रम ऐन २०५९ • सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ तथा नियमावली २०६४ • रा. चू. त. भ. स. वि. स. को कार्यविधि
निर्देशिका एवं मापदण्डहरु	• राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन निर्देशिका, २०५० • वातावरणमैत्री स्थानीय शासन प्रारुप, २०७० • वनसंग सम्वन्धित अन्य निर्देशिकाहरु • जिल्लास्तरबाट नदीजन्य पदार्थ संकलन र उत्खनन कार्यका लागि गरिने प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन को कार्यसूची तथा प्रतिवेदन स्वीकृतिसम्बन्धी मार्गदर्शन, २०७३
अन्तराष्ट्रिय सन्धि तथा महासन्धिहरु	• जैविक विविधता महासन्धि (१९९२) • CITES महासन्धी (१९८३)
निर्णयहरु तथा अन्य सम्बन्धित प्रसंगहरु	• ढुंगा, गिट्टी, वालुवा तथा मिस्कट संकलन सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतको निर्णय • ढुंगा, गिट्टी, वालुवा तथा मिस्कट संकलन सम्बन्धमा मन्त्रीपरिषद्का निर्णयहरु, मन्त्रालयस्तरीय निर्णयहरु, केन्द्रीय अनुगमन तथा समन्वय समितिका निर्णहरु तथा अन्य सम्बन्धित निर्णय, निर्देशन, परिपत्र, आदेशहरु ।

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

३.३. सार्वजनिक सूचना, जनपरामर्श एवं सिफारिस पत्रहरु

यसमा वातावरण संरक्षण नियमावली २०५४ (संशोधनसहित) को अधीनमा रही यसले सुझाएको प्रक्रिया अनुसरण गरि वातावरणीय अध्ययन गरिने छ। जसअनुसार सर्वप्रथम प्रारम्भिक वातावरण परीक्षण प्रतिवेदन तयारीको लागि तयार कार्यसूची स्वीकृत भए पश्चात् कुनै एक राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा १५ दिने सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरी प्रस्ताव कार्यान्वयन हुँदा स्थानीय वातावरणमा पर्न सक्ने प्रभावका बारेमा लिखित राय सुझाव दिन अनुरोध गरिने छ। उक्त सूचना सम्बन्धित न.पाको कार्यालय, जि.स.स, विद्यालय, अस्पताल, स्वाथ्य चौकि, प्रहरी चौकी, बन सरोकारहरु, राष्ट्रपति चुरे संरक्षण कार्यालय तथा अन्य सार्वजनिक संस्था र स्थलका टांस गराइ भरपाइ र सिफारिस पत्रहरु लिनेर सोपत्रहरु IEE प्रतिबेदनमा समेत संलग्न गरिनेछ। यसको आधारमा प्राप्त राय सुझाव प्रस्तावित स्थान वरपर पाइनेवन, जीवजन्तु, वनस्पति र जैविक विविधता क्षेत्रको स्थलगत भ्रमण गरी प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गरिनेछ। यसरी अध्ययन गरी प्राप्त जानकारी र सरोकारवालाहरु समेतकोराय सुझावकोआधारमा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण मस्यौदा प्रतिवेदन तयार गरिनेछ

३.४ फिल्ड अध्ययन क्रममा प्रस्ताव क्षेत्रका भ्रमण एंव अवलोकनबाट भौतिक वातावरण सम्बन्धी विवरण तयार गर्ने

३.४.१ भौतिक वातावरण सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन :

यस सम्बन्धी कार्यमा अध्ययन टोलीले सम्बन्धित क्षेत्र वरपर रहेका केही नमूना क्षेत्रहरु छानी ती क्षेत्रहरुको हिंडेर स्थलगत अध्ययन विश्लेषण गर्ने छ। यस टोलीले प्रस्तावित क्षेत्र वरपर बस्ने ग्रामीण जनता, Key Informants, Local Workers, truck and Tractor owners, Local Collecters सँग समूहगत वा एकल सोधपूछ र छलफल गरी त्यस क्षेत्रको भौतिक जानकारी, खासगरी चट्टान, माटो, जलाधार, पहिरो, खोलानाला, हावापानी आदिका बारेमा थाहा पाउने उपाय गरिने छ भने रासायनिक पदार्थहरुको प्रभाव तथा प्रतिकूल प्रभाव न्युनिकरण सम्बन्धमा सम्बन्धित विशेषज्ञको विश्लेषण तथा राय सुझाव समावेश गरिने छ।

३.४.२ जैविक वातावरण सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन :

अध्ययन टोलीले सम्बन्धित क्षेत्रमा स्थलगत भ्रमण गरी तथ्याङ्क संकलन गर्ने छ। यसको लागि टोलीले प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रमा पाइने वन्यजन्तु, चरा, वनस्पति, कीटपतङ्गको हकमा आवश्यक जानकारी टिपोट गर्ने छ। त्यसै गरि पानीमा पाइने माछा लगाएत जलचरको बारेमा जानकारी लिन खोलामै माछा मारेर निर्वाह गर्ने माछाहरीहरुसँग सोधपुछ गर्ने र संकलित नमुनाहरुको पहिचान गरिनेछ। साथै यहा पाइने चरा पुतली, किरा, स्तनधारी जीवहरुको बारेमा जानकारी लिन स्थानीय जनता, Key Informants, Local Workers, Local Collecters, truck and Tractor owners सँगसोधपुछ गरी त्यस क्षेत्रको जैविक वातावरणको जानकारी संकलन गरिने छ। साथै सोही अवसरमा प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्नसक्ने अनुकूल वा प्रतिकूल प्रभावको बारेमा समेत छलफल गरी तथ्याङ्क संकलन गरिने छ।

ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही
२ नं प्रदेश, नेपाल

६. वस्तुगत वातावरण वातावरणीय अवस्थाको बयान :

प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन कार्यान्वयन गर्दा यस कार्यक्षेत्रमा पर्न सक्ने वातावरणीय प्रभावलाई निम्नानुसार समावेश गरिने छ –

६.१. भौतिक एवं प्राकृतिक असर :

- ढुङ्गा, बालुवा, गिट्टी आदिको संकलन र ढुवानी गर्दा नदी वरपरको माटोको भौतिक तथा रासायनिक गुणमा पर्ने असरहरु स्थानीय भू-स्वरुप, भू-बनोट र माटोको अवस्थामा आउन सक्ने परिवर्तन ।
- खोलाहरु र वरपरका बाटोमा पर्ने वनमा मानिस र गाडीहरुको निरन्तर प्रवेशले बाटो बन्न गई भू-क्षय हुन सक्ने ।
- वन र वातावरणको प्राकृतिक सौन्दर्यमा आउनसक्ने परिवर्तन र अन्य भौतिक असरहरु ।
- भौतिक संरचनाहरु चर्कन तथा भत्कन गएमा पर्ने असर

६.२. जैविक असरहरु :

- नदी र वरपरको वन र त्यहांको परिस्थितिक प्रणलीहरुको जैविक विविधता र जीवजन्तुका प्रंजातिको संख्यामा आउन सक्ने परिवर्तन र प्रभाव ।
- वन्यजन्तुको बासस्थानमा पर्नसक्ने प्रभाव ।
- वनमा मानिसको निरन्तर प्रवेशले वन्यजन्तु तथा वन पैदवार चोरी निकासी हुँदा हुने असर ।

६.३. सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक असर :

- प्रस्ताव कार्यान्वयन क्षेत्रभित्र वा आसपासका धार्मिक मठ मन्दिर, गुम्बा आदि जस्ता पुरातात्विक, ऐतिहासिक, सांस्कृतिक एव. पर्यटकीय महत्वका स्थान विशेषमा पर्नसक्ने प्रभाव
- स्थानीय स्तरमा विकास कार्यहरु (शिक्षा, स्वास्थ्य, संचार, खानेपानी, यातायात) मा र आर्थिक अवसरहरुमा पर्नसक्ने प्रभावहरु ।
- स्थानीय रोजगारीमा पर्नसक्ने प्रभाव र त्यसबाट सामाजिक, आर्थिक अवस्थामा पर्नसक्ने प्रभाव
- स्थानीय ढुवानीकर्ता, संकलनकर्ता तथा निर्माण क्षेत्रमा काम गर्ने ज्यामी मजदूरहरुको जीवन र स्वास्थ्यमा पर्न सक्ने प्रभाव ।

ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही
२ नं. प्रदेश, नेपाल
२०७३

* अध्ययनकालागी समय, वजेट, जनशक्ति आदिको बारेमा रुपरेखा तयार पार्नु ।
* सम्पादन गरिने कार्यहरुको व्यवस्थित सुचि तथा क्रियाकलाप स्पष्ट बनाउनु ।

२.४.७ प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण IEE को उद्देश्यहरु:

प्रस्तावित नदि तथा खोलानालाबाट ढुंगा, वालुवा, ग्राभेल संकलन बाट स्थानीय जैविक, भौतिक, रासायनिक तथा सामाजिक-सांस्कृतिक वातावरणमा पर्ने असरहरुबारे लेखाजोखा गरि दीगो रुपमा जिल्लाभित्रको विभिन्न खोलाहरुवाट ढुंगा, वालुवा, ग्रावेल संकलनमा टेवा पुऱ्याउनु IEE को प्रमूख उद्देश्य रहेको छ । अन्य बिशिष्ट उद्देश्यहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

* प्रास्तावित वातावरणीय पक्षको आधारभूत तथ्यांकहरु संकलन गर्नु
* संकलित तथ्यांकहरुको विश्लेषण प्रभाव मुल्यांकन (उच्च, मध्यम, न्यून) बारे एकिन गर्नुका साथै बढोत्तरीका उपाय बढाउन ।
* प्राकृतिक स्रोतको दिगोरुपमा समुचित उपयोग गर्नुका साथै स्थानिय तह, प्रदेश एंव संघिय सरकारको राजस्वमा टेवा पुऱ्याउन वैधानिकरण गर्ने ।
* वातावरणीय संवेदनशिलता प्रति सचेत गर्न गराउन, विधमान निति, ऐन, नियम, संबिधानको मौलिक हकको कार्यान्वयन गर्न र सरोकारवालाहरुको भुमिकामा बृद्दि गराउन।
* वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभावलाइ न्यूनिकरण र सकारात्मक प्रभावलाइ अभिमुखिकरण तथा बढुवा गर्न, अनुगमन योजना तथा वातावरणको पुनस्थापना कार्यमा बजेट बिनियोजन गर्न ।

२.४.८ प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण IEE को आवश्यकता:

उक्त प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) प्रतिवेदन तयार गरी सो को आधारमा यी खोलाहरुबाट ढुंगा, वालुवा, ग्रावेल संकलन गर्दा स्थानीय वातावरणमा के कस्तो सकारात्मक वा नकारात्मक प्रभाव पर्छ भनी यकीन गर्नु नितान्त आवश्यक हुन्छ। ढुंगा, वालुवा, ग्रावेल संकलनबाट स्थानीय जैविक, भौतिक, रासायनिक तथा सामाजिक-सांस्कृतिक वातावरणमा प्रतिकूल असर पर्न नदिन र तिनको नकारात्मक प्रभाव कम गर्न यस नगर क्षेत्र भित्र पर्ने विभिन्न खोलाहरुवाट ढुंगा, वालुवा, ग्रावेल संकलनका लागी प्रारम्भिक वातारणीय परीक्षण तयार पारिएको छ । नेपालको संविधानको धारा ३० कोउपधारा १,२ र ३ ल व्यवस्था गरे अनुरुप वातावरणीय स्वच्छता, एंव प्रदुषण कम गर्नेगरी वातावरण संरक्षण ऐन २०५३ र नियामावालि २०५४ तथा स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४ नियमहरु, संघिय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयद्धारा तयार पारिएको मार्गदर्शन २०७३ को अधिनमा रही संकलन तथा वितरण समेत गर्नलाइ यो प्रस्ताव तयार गर्नुपर्ने आवस्यकता रहेकाले यो कार्यको औचित्य पुष्टि हुन्छ ।

ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही
२ नं. प्रदेश, नेपाल
२०७३

- गैरकानुनी शिकार
- वन्यजन्तु एवं वनपैदावारको गैरकानुनी व्यापार

७.२.४ रासायनिक वातावरण

- इन्धन, लुब्रिकेन्ट्स, अम्ल तथा अन्य रसायनहरुको चुहावट
- धुलो एवं धुँवा उत्सर्जन

८. प्रस्ताव कार्यान्वयनका विकल्पहरु

विकल्प विश्लेषण वातावरणीय प्रभाव अध्ययनको महत्वपुर्ण अंगको रुपमा लिइन्छ। नदिजन्य पदार्थ संकलन गर्दा वन क्षेत्रका साथै संकलन क्षेत्रमा कुनै किसीमको हानी नोक्सानी नपारी तथा वातावरणमा कुनै प्रभाव नपार्ने गरी संकलन गर्ने व्यवस्था गरिनेछ। खोलामा बाढि नआएको बखत संकलन गर्न दिइनेछ। संकलन कार्यमा वातावरणलाई असर नपार्ने परम्परागत तथा आधुनिक साधनको प्रयोग गरिनेछ। जैविक विविधताको संरक्षणलाइ ध्यानमा राखि निर्धारित स्थानबाट मात्र प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने र यो प्रस्तावले वातावरणलाई क्षति नपुर्‍याइ प्रस्तावमा उललेखित श्रोत सर्वेक्षणबाट निर्धारित भए बमोजिम परिमाण मात्र संकलन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ। वातावरण संरक्षण नियामावाली २०५४ को अनुसुचि ३ मा उल्लेख भए अनुसार विश्लेषण गर्नु पर्ने विकल्पहरु निम्नानुसार रहेका छन्।

१. आयोजना स्थल परिवर्तन

२. प्रस्ताव कार्यान्वयन नगर्ने

५.प्रतिवेदन तयार गर्दा लाग्ने समय, अनुमानित खर्च र अध्ययन टोली

५.१ अध्ययनको समय तालिका (Time Schedule)

क्र.स.	क्रियाकलापको विवरण	पहिलो महिना	दोस्रो महिना
१	तथ्याङ्क संकलन (Primary and Secondary Information collection) सन्दर्भ सामग्रीहरुको अध्ययन र कार्यसुचि तयारी		
२	कार्यसुचि पेश गरि स्वीकृति लिने		
३	सार्वजनिक सुचना प्रकाशन, चेकलिष्ट तथा प्रश्नावली तयारी, स्थलगत जानकारी संकलन र सार्वजनिक अन्तरक्रिया		
४	प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको मस्यौदा (ड्राफ्ट) तयार		
५	सरोकारवालाबाट प्राप्त सुझाव समावेश गरि प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन लेखन		
६	प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन पेश गरि स्वीकृति लिने		

५.२ अध्ययन खर्च लागत :

प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार गर्दा लाग्ने बजेट रु. ५ लाख ।

५.३ अध्ययन टोली (Study Team) :

- वातावरण इन्जिनियर
- वातावरण प्राविधिक
- समाजशास्त्री
- जिवशास्त्री
- भुभर्गशास्त्री

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

९. प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट वातावरणमा पर्ने प्रभावहरुको रोकथामका उपायहरु :

प्रस्तावको बढोत्तरीकरण/न्यूनीकरण गर्ने उपायहरुको चर्चा गर्दा देहायका विषयवस्तुहरु समावेश गरिनुपर्दछ । अध्ययनका क्रममा पहिल्याएका एवं अनुमान गरिएका हरेक सकारात्मक प्रभावहरुको बढोत्तीकरण गर्ने उपायहरु एवं हरेक नकारात्मक प्रभावहरु निषेध गर्ने/सच्याउने/क्षतिपूर्ति तिर्ने जस्ता प्रभाव न्यूनीकरण उपायहरु प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिनेछ । यो प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने प्रभावहरु कम गर्न लाग्ने खर्च र त्यसबाट प्राप्त हुनसक्ने आर्थिक र अन्य लाभहरुबारे विश्लेषण गरी उपयुक्त सुझाव प्रतिवेदनमा समावेश गरिनेछ ।

प्रभाव बढोत्तरीकरण एवं न्यूनीकरणका उपायहरु प्रस्ताव कार्यान्वयनको (सङ्कलन/उत्खनन् ढुवानी) चरणमा भौतिक, जैविक, सामाजिक आर्थिक एवं सांस्कृतिक र रासायनिक वातावरण गरी ४ समूहमा वर्गीकरण गरिनेछ ।

वनस्पति एवं वन क्षेत्र सँग सम्वन्धित न्यूनिकरणको उपायहरु प्रस्ताव गर्दा "वन क्षेत्रको जग्गा अन्य प्रयोजनको लागि उपलब्ध गराउने कार्यविधि, २०६३" अनुरुप प्रस्ताव गरिनेछ ।

हरेक वातावरणीय प्रभावलाई समेट्ने गरी वातावरणीय "प्रभाव-म्याट्रिक्स" तयार पारिनेछ ।

१	प्रकृति (Nature)	प्रत्यक्ष(Direct)
		अप्रत्यक्ष(Indirect)
२	आकार (Size)	उच्च(High)
		मध्यम (Medium)
		न्यून (Low)
३	सिमा (Extent)	स्थानविशेष(Site Specific)
		स्थानीय(Local)
		क्षेत्रीय(Regional)
४	अवधि (Duration)	अल्पकालिन(Short term)
		मध्यम(Medium Term)
		दीर्घकालिन(Long term)
५	प्रकार(Type)	फाइदाजनक(Benificial)
		प्रतिकुल(Adverse)

उपरोक्त तालिकाको आधारमा तथ्यांकहरुको समिक्षा एंव प्रभावको अनुमानलाई व्यक्त गर्नुपर्दछ ।

११. अन्य सान्दर्भिक विष्यवस्तु :

प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण अध्ययन प्रतिवेदनमा व्यवस्थापन योजना बनाई देहायका विषयवस्तुहरु समावेश तथा उल्लेख गर्नु पर्दछ । प्रतिवेदन स्वीकृतिको लागि पेश गर्दा निम्नानुसारका कागजातहरु समेत प्रतिवेदन साथमा संलग्न राखी पेश गरिनेछ ।

- वातावरणीय व्यवस्थापना योजना कार्यान्वयनको लागि जिम्मेवारी तालिका ।
- प्राविधिक अनुगमन कार्यमा आवरुयक प्राविधिक जनशत्ति एवं अनुगनको खर्च विवरण ।
- स्थानीय तहमा रहने अनुगमन टोलीको विवरण एवं अनुगमन खर्च ।

वातावरण सुरक्षा, संरक्षण उपायहरुको लागत खर्च प्रस्ताव गर्नु अघि निम्न विषयहरु ध्यान दिनुपर्दछ ।

- सम्पत्ति क्षतिको लागि उपयुक्त क्षतिपूर्ति दिने ।
- वातावरणमा पर्ने प्रतिकूल प्रभावहरु न्यूनिकरण गर्नाका लागि उपयुक्त प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरुको चयन गर्ने ।
- स्वास्थ्य एवं सरसफाइ गर्ने उपायहरु ।

लागत लाभ मूल्याङ्कनको निचोडमा निम्न कुराहरु उल्लेख गर्नुपर्दछ ।

- वातावरणीय प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरु अपनाउनको लागि लाग्ने खर्च ।
- सकारात्मक प्रभाव बढोत्तरीकरणवका उपायहरु अवलम्वन गर्नका लाग्ने खर्च ।
- सामाजिक उत्थान कार्यक्रमको लागि लाग्ने खर्च ।
- वतावरणीय अनुगमनका गागि लाग्ने खर्च ।
- प्रस्तावको कूल आय ।

वातावरणीय खर्च प्रस्तावको कूल आम्दानीको कति प्रतिशत हुन आउछ

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

९. प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट वातावरणमा पर्ने प्रभावहरुको रोकथामका उपायहरु :

प्रस्तावको बढोत्तरीकरण/न्यूनीकरण गर्ने उपायहरुको चर्चा गर्दा देहायका विषयवस्तुहरु समावेश गरिनुपर्दछ । अध्ययनका क्रममा पहिल्याएका एवं अनुमान गरिएका हरेक सकारात्मक प्रभावहरुको बढोत्तीकरण गर्ने उपायहरु एवं हरेक नकारात्मक प्रभावहरु निषेध गर्ने/सच्याउने/क्षतिपूर्ति तिर्ने जस्ता प्रभाव न्यूनीकरण उपायहरु प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिनेछ । यो प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने प्रभावहरु कम गर्न लाग्ने खर्च र त्यसबाट प्राप्त हुनसक्ने आर्थिक र अन्य लाभहरुबारे विश्लेषण गरी उपयुक्त सुझाव प्रतिवेदनमा समावेश गरिनेछ ।

प्रभाव बढोत्तरीकरण एवं न्यूनीकरणका उपायहरु प्रस्ताव कार्यान्वयनको (सङ्कलन/उत्खनन् ढुवानी) चरणमा भौतिक, जैविक, सामाजिक आर्थिक एवं सांस्कृतिक र रासायनिक वातावरण गरी ४ समूहमा वर्गीकरण गरिनेछ ।

वनस्पति एवं वन क्षेत्र सँग सम्वन्धित न्यूनिकरणको उपायहरु प्रस्ताव गर्दा "वन क्षेत्रको जग्गा अन्य प्रयोजनको लागि उपलब्ध गराउने कार्यविधि, २०६३" अनुरुप प्रस्ताव गरिनेछ ।

हरेक वातावरणीय प्रभावलाई समेट्ने गरी वातावरणीय "प्रभाव-म्याट्रिक्स" तयार पारिनेछ ।

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
२ नं. प्रदेश, नेपाल
२०६३

५.वस्तुगत वातावरणीय अवस्थाको वयान

५.१ भौतिक वातावरण

५.२ जैवीक वातावरण

५.३ सामाजिक आर्थिक र साँस्कृतिक वातावरण:

६. प्रस्ताव कार्यान्वयनका विकल्पहरु

७. प्रभाव पहिचान, अनुमान एवं मूल्यांकन

८. प्रभाव वढोत्तरीकरण एवं न्युनीकरण गर्ने उपायहरु

९. वातावरणीय व्यवस्था योजना

९.१ वातावरणीय व्यवस्थापनकालागि जिम्मेवार निकायहरु

९.२ अनुगमंन तथा वातावरणीय योजना र समय तालिका

९.३ अनुगमन तथा न्युनीकरण खर्चको विवरण

९.४ वातावरणीय व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयनकालागि जिम्मेवार निकायहरुको संगठनात्मक स्वरुप

१०. निष्कर्ष एवं सुझावहरु

- सन्दर्भ सामग्रीहरुको सूची
- अनुसूचीहरु

ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही
२ नं. प्रदेश, नेपाल
२०७३

७. प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने खास प्रभाव :

७.१ सकारात्मक प्रभावहरु

- आयस्रोतको एवं रोजगारीकोअवसर
- बाटोर सडकसञ्जाल बृद्धि
- स्थानिय तहकोआयश्रोत मा बृद्धि
- जलउत्पन्न प्रकोपमा कमि
- विकाश निर्माण सामाग्रीकोउपलब्धता

७.२ नकारात्मक प्रभावहरु

७.२.१ भौतिक वातावरण

- बढी एवं अन्य जलउत्पन्न प्रकोप्
- नदीको वहाब, बाटोमा आउने प्रभाव
- भौतिक संरचनामा हुने असर
- पानी तथा सरसफाइ
- धुलो र ध्वनि प्रदुशनको असरहरु
- सङ्कलन तथा उत्खनन् सामग्रीको भण्डाको प्रभाव
- फोहरमैला एवं खेरजाने सामग्री

७.२.२ सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण

- आयस्रोतको एवं रोजगारीको अवसर
- बाटो र सडकसञ्जाल
- विकास निर्माण सामग्रकिो उपलब्धता
- धार्मिक, सांर्स्कतिक एंव ऐतिहासिक स्थल
- पेशागत स्वास्थ्य तथा सुरक्षामा असर पर्नु
- जनसङ्ख्या विस्थापना
- खेतीयोग्य जमिन एंव कृषिजन्य सामग्री
- कामदारबीच भै भगडा
- नदीको वरपर बस्ती विस्तार एवं नदी अतिक्रपण
- पैदलयात्रीको सुरक्षा

७.२.३ जैबिक वातावरण

- माछा एवं अन्य जलचरमा पर्ने प्रभाव
- वन्यजन्तुको आवतजावत

ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही
२ नं. प्रदेश, नेपाल

अनुसूचीहरु

ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही
२ नं. प्रदेश, नेपाल
२०७३

३.४ तथ्यांक विश्लेषणहरुको प्रभाव पहिचान/अनुमान/मूल्यांकन, प्रभाव न्युनीकरण विधिहरुको पहिचान, सुझाव एवं प्रतिवेदन तयारी

४. विधान, नीति, कानुनी व्यवस्था, निर्देशिका, मापदण्ड एवं सम्मेलनहरुको पुनरावलोकन

५.वस्तुगत वातावरणीय अवस्थाको वयान

५.१ भौतिक वातावरण

५.२ जैवीक वातावरण

५.३ सामाजिक आर्थिक र साँस्कृतिक वातावरण:

६. प्रस्ताव कार्यान्वयनका विकल्पहरु

७. प्रभाव पहिचान, अनुमान एवं मूल्यांकन

८. प्रभाव वढोत्तरीकरण एवं न्युनीकरण गर्ने उपायहरु

९. वातावरणीय व्यवस्था योजना

९.१ वातावरणीय व्यवस्थापनकालागि जिम्मेवार निकायहरु

९.२ अनुगमन तथा वातावरणीय योजना र समय तालिका

९.३ अनुगमन तथा न्युनीकरण खर्चको विवरण

९.४ वातावरणीय व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयनकालागि जिम्मेवार निकायहरुको संगठनात्मक स्वरुप

१०. निष्कर्ष एवं सुझावहरु

ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही
२ नं. प्रदेश, नेपाल
२०७३

१२. प्रतिवेदनको ढाँचा :

प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन तयार गर्ने प्रस्तावकले प्रकृति अनुरुप वातावरण संरक्षण नियमावली, २०५४ को अनुसूची ६ मा उल्लेख भएको ढाँचामा निम्नानुसारका बुँदाहरु समावेश प्रतिवेदन तयार गरिने छ ।

१.१ प्रस्तावकको नाम

१.२ प्रस्तावकको नाम र ठेगाना

१.३ प्रतिवेदन तयार पार्ने संस्था

१.४ प्रस्तावको पृष्ठभूमि

१.५ प्रारम्भिक वातावरण परिक्षण प्रतिवेदनको उद्देश्य

२. प्रस्तावको सामान्य परिचय र सान्दर्भिकता :

२.१ प्रस्तावको प्रकार

२.२ प्रस्तावको प्रमुख विशेषता:

२.३ प्रस्तावको विवरण

२.३.१ प्रस्तावको उद्देश्य

२.३.२ प्रस्ताव क्षेत्रको अवस्थिति

२.३.३ प्रस्ताव क्षेत्रमा यातायातको पहुँच

२.३.४ प्रस्तावको क्षेत्र निर्धारण

२.३.५ सङ्कलन तथा उत्खनन् र ढुवानी (कार्य र विधि) :

२.४ प्रस्ताव क्षेत्रमा ढुंगा, गिट्टी तथा वालुको दिगो उत्खनन/सङ्कलन

२.४.१ प्रस्ताव क्षेत्रमा हाल कायम उत्खनन/संकलन कार्य

२.४.२ ढुंगा, गिट्टी तथा वालुवा उत्खनन/संकलन ठेक्कावाट हुने आयको प्रचलन

२.४.३ संकलन/उत्खनन गरिने परिमाणको आंकलन

३. अध्ययन विधि

३.१. प्रकाशित/उपलब्ध जानकारी र तथ्यांकको पुनरावलोकन एवं संश्लेषण

३.२. फिल्ड सर्भे एवं प्रस्ताव क्षेत्र निरिक्षण

३.३. सार्वजनिक सूचना, जनपरामर्श एवं सिफारिस पत्रहरु

३.४ तथ्यांक विश्लेषणहरुको प्रभाव पहिचान/अनुमान/मूल्यांकन, प्रभाव न्युनीकरण विधिहरुको पहिचान, सुझाव एवं प्रतिवेदन तयारी

४. विधान, नीति, कानुनी व्यवस्था, निर्देशिका, मापदण्ड एवं सम्मेलनहरुको पुनरावलोकन

ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही
२ नं. प्रदेश, नेपाल

१०. प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा अनुगमन गर्नुपर्ने कुराहरु :

सामान्यतया प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने आयोजनामा Baseline, Compliance र Impact अनुगमन किसिमका अनुगमन गरिन्छ।

Baseline अनुगमन निम्नानुसारका Parameter मा गरीने छ।

- खोला किनारको अवस्था
- भिरालोपनको स्थिरता, बाढी आउन सक्ने क्षेत्र तथा किनारा कटान।
- वरिपरीको जंगल तथा वन्यजन्तुको चहलपहल।

Compliance अनुगमनले IEE Study को कार्यान्वयनलाई विश्वस्त पार्न निम्नानुसारका सुझाव दिएकोछ।

- सिफारिस गरिएकान्यूनीकरणका कार्य भए नभएको
- संकलन सम्वन्धी तालिमभए वा नभएको
- संकलन ईजाजत अनुसारकाम भए नभएको
- जनचेतना अभिबृद्धि कार्य भए नभएको
- सुरक्षा, स्वास्थ्यको अवस्था
- तोकिएको परिमाण वा बढी संकलन गरेको वा नगरेको
- संवेदनशील स्थानमा संकलनकार्य भए नभएको

Impact अनुगमनको लागि निम्नकुराहरु प्रस्ताव गरिएको छ :

- भू संरक्षण कार्य गरे नगरेको
- भौतिक संरचनाको संरक्षण भए नभएको
- वायु, धुवा, ध्वनीको प्रदुषण
- स्थानीय रोजगार

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

सामाजिक विश्लेषण फाराम

सहभागितात्मक सामाजिक विवरण

जिल्ला : सर्लाही नगरपालिका : ईश्वरपुर वडा नं. : टोल : प्रभाव क्षेत्र : मिति :

नं.	घरमुलीको नाम	जाती	घरमुलीको लिङ्ग		उमेर अनुसारको जनसंख्या				जम्मा जनसंख्या			शैक्षिक अवस्था अनुसार जनसंख्या					घरको बनावट	
			महिला	पुरुष	६ वर्ष सम्म	६ देखि १४ वर्ष सम्म	१५ देखि ५९ वर्ष सम्म	६० वर्ष भन्दा बढि	महिला	पुरुष	जम्मा	निरक्षर	अनौपचारीक शिक्षा	५ कक्षा भन्दा कम	५ देखि १० कक्षा सम्म	एस एल सी वा माथी	कच्ची	पक्की

ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही
२ नं. प्रदेश, नेपाल
२०७३

अनुसूची १

प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको ढाँचा

१.१ प्रस्तावकको नाम

१.२ प्रस्तावकको नाम र ठेगाना

१.३ प्रतिवेदन तयार पार्ने संस्था

१.४ प्रस्तावको पृष्ठभूमि

१.५ प्रारम्भिक वातावरण परिक्षण प्रतिवेदनको उद्देश्य

२. प्रस्तावको सामान्य परिचय र सान्दर्भिकता :

२.१ प्रस्तावको प्रकार

२.२ प्रस्तावको प्रमुख विशेषता:

२.३ प्रस्तावको विवरण

२.३.१ प्रस्तावको उद्देश्य

२.३.२ प्रस्ताव क्षेत्रको अवस्थिति

२.३.३ प्रस्ताव क्षेत्रमा यातायातको पहुँच

२.३.४ प्रस्तावको क्षेत्र निर्धारण

२.३.५ सङ्कलन तथा उत्खनन् र ढुवानी (कार्य र विधि) :

२.४ प्रस्ताव क्षेत्रमा ढुंगा, गिट्टी तथा वालुको दिगो उत्खनन/सङ्कलन

२.४.१ प्रस्ताव क्षेत्रमा हाल कायम उत्खनन/संकलन कार्य

२.४.२ ढुंगा, गिट्टी तथा वालुवा उत्खनन/संकलन ठेक्कावाट हुने आयको प्रचलन

२.४.३ संकलन/उत्खनन गरिने परिमाणको आंकलन

३. अध्ययन विधि

३.१. प्रकाशित/उपलब्ध जानकारी र तथ्यांकको पुनरावलोकन एवं संश्लेषण

३.२. फिल्ड सर्भे एवं प्रस्ताव क्षेत्र निरिक्षण

३.३. सार्वजनिक सूचना, जनपरामर्श एवं सिफारिस पत्रहरु

ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही
२ नं. प्रदेश, नेपाल

अनुसूची ३

प्रभाव पहिचान, अनुमान एवं मूल्यांकन सूचकांक

क्र.सं.	विषयवस्तु	प्रभाव	तरिका/विधि	प्रभाव बढोत्तरी/न्युनीकरण गर्ने उपायहरु
क	भौतिक वातावरण			
ख	सामाजिक, आर्थिक एवं सांस्कृतिक वातावरण			
ग	जैविक वातावरण			
घ	रासायनिक वातावरण			

ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही
२ नं. प्रदेश, नेपाल
२०७३

सन्दर्भ सामाग्री

- नेपाल सरकार, वातावरण संर क्षण ऐन २०५३
- वातावरण संरक्षण नियमावली, २०५४
- वन तथा भू-संर क्षण मन्त्रीज्यूको अध्यक्षतामा बसेको बैठककोनिर्णय-२०७०/११/२०
- नेपाल सरकार, वातावरण संर क्षण ऐन २०५३ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०५४
- राष्ट्रिय योजना आयोग तथा आइ.यु.सि.यन, राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन निर्देशिका, २०५०
- http://www.lawcommission.gov.np/
- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना, २०६८

सम्पत्ती तथा आम्दानी विवरण

जग्गा जमिन (कट्ठामा)				पशु/पंक्षीको संख्या					औषतमा बार्षिक आम्दानी रु (हजारमा)									खाद्यान्न उपलब्धता				हस्ताक्षर
आफ्नो स्वामित्वको		अरुको जग्गा																				
खेत	बारी	खेत	बारी	गाई/भैंसी	बाख्रा	बंगुर	पंक्षी (हाँस/कुखुरा)	माछा पोखरी	खेतीपाती	पशु/पंक्षी	सेवा	वैदेशिक रोजगार	व्यापार व्यवसाय	दैनिक ज्यालादारी	अन्य आम्दानी	जम्मा	प्रतिव्यक्ति आम्दानी	३ महिनाभन्दा कम	३-६ महिना	६-१२ महिना	वर्षै भरी	

ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही
२ नं. प्रदेश, नेपाल
२०७३

अनुसूची ५

सार्वजनिक सूचना

ईश्वरपुर नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

इश्वरपुर, सर्लाही

२ नं. प्रदेश, नेपाल

प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) सम्बन्धी राय सुझावको लागि सार्वजनिक सूचना

सूचना प्रकाशन मिति

ईश्वरपुर नगरपालिकाको आन्तरिक आय व्यवस्थापनको लागि बाँकेखोला खोला क्षेत्रमा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको लागि ईश्वरपुर नगरपालिकाको कार्यालय, ईश्वरपुर, सर्लाहीद्वारा निम्न प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न लागिएकाले वातावरण संरक्षण नियमावली, २०५४ को नियम ७ (२) बमोजिम यो सुचना प्रकाशित गरिएको छ ।

प्रस्तावकको नाम : ईश्वरपुर नगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, ईश्वरपुर, सर्लाही ।

प्रस्तावको व्यहोरा : ईश्वरपुर नगरपालिकाको बाँके खोलाको किनारामा जम्मा हुने ढुङ्गा, गिट्टी र बालुवाको कारणले गर्दा नदीको सतह बढ्न गई नदीले मोड परिवर्तन गर्दा हुने बाढीजन्य खतराको न्यूनीकरणको लागि ती सामग्रीहरुको उत्खनन् गर्न जरुरी छ । साथै उत्खनन्बाट वातावरणमा पर्न सक्ने असरहरु के कस्ता हुन सक्छन् भन्ने बारेमा नगरपालिका कार्यालयमा लिखित राय सुझाव दिनुहुन ।

क्षेत्रहरु :

१. भौतिक वातावरण
२. जैविक वातावरण
३. सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण
४. मानवीय क्रियाकलाप र वातावरणीय अन्तरक्रिया तथा अन्तरसम्बन्ध

यो प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्नु अघि वातावरण संरक्षण नियमावली, २०५४ बमोजिम यो प्रस्तावबारे प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) गर्ने क्रममा उक्त नियमावली बमोजिम भौतिक, जैविक, सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक प्रणालीहरुमा कस्तो प्रभाव पर्छ भनी यकिन गर्नुपर्ने हुँदा उक्त प्रस्तावबाट प्रभाव पर्न सक्ने यस नगर क्षेत्रको विद्यालय, अस्पताल, सामुदायिक बन, स्वास्थ्य चौकी तथा सम्पूर्ण सरोकारवाला व्यक्ति वा संस्थालाई यो सूचना प्रकाशित भएको मितिले १५ (पन्ध्र) दिनभित्र निम्न ठेगानामा आइपुग्ने गरी राय सुझाव उपलब्ध गराईदिनु हुन अनुरोध छ ।

राय सुझाव दिने ठेगाना
ईश्वरपुर नगरपालिका
ईश्वरपुर, सर्लाही
सम्पर्क फोन : ०४६-५७५००५
इमेल : ishworpur2071@gmail.com
वेवसाइट : www.ishworpurmun.gov.np

ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही

३. जैविक वातावरण

१. प्रस्तावित खोलामा रहेको माछा एवं जलचरको प्रजाति
२. प्रस्तावित खोलामा जलचरको अवस्थामा भएको परिवर्तन
३. प्रस्तावित क्षेत्र भएर बन्यजन्तुको अवातजावत
४. गैरकानुनी शिकारको अवस्था
५. वन्यजन्तु एवं वनपैदावरको गैरकानुनी व्यापारको अवस्था
६. धेरै संख्याको क्रमानुसार पाइने
   - बन्यजन्तु
   - चराचुरुङ्गी
   - बनस्पति
७. संख्या र क्षेत्र घट्दै गएका
   - बन्यजन्तु
   - चराचुरुङ्गी
   - बनस्पति
८. संख्या बढ्दै गएका
   - बन्यजन्तु
   - चराचुरुङ्गी
   - बनस्पति
९. पहिला पाइने अहिले नपाइने
   - बन्यजन्तु
   - चराचुरुङ्गी
   - बनस्पति
१०. पहिला नपाइने अहिले पाइने
   - बन्यजन्तु
   - चराचुरुङ्गी
   - बनस्पति
११. अन्य
   - जडिबुटी
   - जडिबुटी प्रसोधन
   - मसलाबाली
   - चरण क्षेत्रको व्यवस्था
   - उपलब्ध घाँस प्रजाति
   - मुख्य खाद्यान्न बालि नालिहरु
   - नगदे बाली
   - फलफुल
   - तरकारी

४. रासायनिक वातावरण (Chemical Environment)

प्रस्तावित क्षेत्रमा प्रस्ताव कार्यान्वयनका क्रममा उत्सर्जन हुने धुलो एवं धुँवाका साथै रसायनहरु (इन्धन, लुब्रिकेन्टस, अम्ल) र उत्खनन् र ढुवानी गर्दा वातवरणमा पार्न सक्ने प्रभाव

ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही
२ नं. प्रदेश, नेपाल
२०७३

अनुसूची २

सामाजिक विश्लेषण फारम

ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही
२ नं. प्रदेश, नेपाल
२०७३

अनुसूची ४(ख)

छलफल/अन्तरक्रियामा सहभागीहरुको उपस्थिति

ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही
२ नं. प्रदेश, नेपाल
२०७३

Quantity Estmation Sheet

S.N.	Distance (m)	Chainage (m)	Width (m)	Depth (m)					1/3rd Width (m)	x-sectional Area (sqm)	Mean Area (sqm)	Volume (cum)
				d_1	d_m	d_2	d_{avg}	$d_{avg}+0.30$				
Site 1 : D/S												
1												
2												
Site 2 : U/S												
8												
9												
Total Volume Per year (270 days)												
Average Volume Per day												

ईश्वरपुर नगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय ईश्वरपुर, सर्लाही २ नं. प्रदेश, नेपाल २०७३

अनुसूची ७

सम्बन्धित संस्थाहरुबाट प्राप्त सिफारिस-पत्र

अनुसूची ८

स्वीकृत कार्यसूचीको छाँयाप्रति

अनुसूची ९

संकलन क्षेत्र तथा छलफल गरिएका सान्दर्भिक फोटोहरु

अनुसूची १०

सम्बन्धित नक्साहरुको छाँयाप्रति

अनुसूची ११

जिल्लाको नक्शा

अनुसूची १२

ईश्वरपुर नगरपालिकाको नक्शा

अनुसूची १२

बाँके खोलाको उत्खनन्/संकलन स्थलको टोपो नक्सा

अनुसूची १३

संकलन/उत्खनन् स्थानको गुगल नक्सा

अनूसूची १४

अध्ययनको क्रममा सम्पर्क राखिएका व्यक्तिहरुको सूची

अनुसूची १५

विज्ञबाट प्राप्त सुझाव एवं सुझाव कार्यान्वयन सम्बन्धि बुँदाहरु

ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही
२ नं. प्रदेश, नेपाल
२०७३

Material Breakdown Sheet

Site	Chainage (m)		Quantity (m^3)				
	From	To	Total	Sand	Gravel	Boulder	Stone
Site 1 D/S							
Site 2 U/S							
Total (Site 1+ Site2) Per Year							
Total (Site 1+ Site2) Per Day							

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही
२ नं. प्रदेश, नेपाल
२०७३

अनुसूची ४ (क)

लक्षित समूह छलफल

लक्षित समुह छलफल (Focus Group Discussion) का बुँदाहरु

१. भौतिक अवस्था

१.१ बाढी एवं अन्य जलउत्पन्न प्रकोप

१. बस्ती स्तरमा अनुभव गरिएका बाढी एवं अन्य जलउत्पन्न प्रकोप के के हुन् ?

२. प्रकोप कहिले कहिले भयो ?

३. प्रकोको बारम्बारता कति हो ?

४. प्रकोपबाट भएको धन जनको क्षति कति थियो ?

१.२ नदीको वहाव/बाटोमा आउने प्रभाव

१. खोलाको बहाव परिवर्तन छ कि छैन ?

२. बहाव परिवर्तन गर्दा के कस्तो समस्या देखिए ?

३. बहाव परिवर्तन रोक्न के गर्नु पर्ला ?

१.३ नदीजन्य पदार्थको उत्खनन् बाट हुने असरहरु

१. प्रस्तावित स्थानबाट नदीजन्य पदार्थको उत्खनन गर्दा भौतिक संरचनामा के असर पर्दछ ?

- कुलो, नहर
- सडक

२. प्रस्तावित स्थानबाट नदीजन्य पदार्थको उत्खनन् गर्दा खानेपानी तथा सरसफाइ कुनै असर पर्छ ? पर्ने भए कस्तो असर पर्छ ? र कम गर्ने के उपायहरु के-के हुन सक्छन ?

३. प्रस्तावित स्थानबाट नदीजन्य पदार्थको उत्खनन् गर्दा बस्तीमा धुलो एवं ध्वनीको असर पर्छ कि पर्दैन ? पर्ने भए कम गर्ने के गर्नु पर्ला ?

४. सङ्कलन/उत्खनन् सामग्रीको भण्डारणको प्रभाव के हुन सक्छ ?

५. फोहोरमैला एवं खेर जाने सामग्री के कसरी व्यवस्थापन गर्नु पर्ला ?

२. सामाजिक आर्थिक एवं सांस्कृतिक वातावरण

१. स्थानीय स्तरमा जनशक्तिको उपलब्धता के-कस्तो छ ?

२. बाटो/सडक सञ्जालमा सुधार गर्नुपर्ने अवस्था के कति छ ?

३. स्थानीय स्तरमा नदिजन्य पदार्थको माग के-कस्तो छ र कसरी उपलब्ध भईराखेको छ ?

४. सङ्कलन/उत्खनन् स्थलबाट नजिक रहेका धार्मिक/सांस्कृतिक एवं ऐतिहासिक स्थल केही छन ? भए कति दुरीमां छन ?

५. सङ्कलन/उत्खनन् कार्यका लागि कुनै परिवार विस्थापना गर्नु पर्छ कि पर्दैन ?

६. सङ्कलन/उत्खनन् क्षेत्र नजिकको जमिन खेतीयोग्य छ कि छैन ? यस कार्यले कुनै असर पार्छ कि पार्दैन ?

७. स्थानीय र बाह्य कामदारबीचको द्वन्दको सम्भावना के-कस्तो हुन सक्छ ?

८. नदीको वरपर बस्ती विस्तारको सम्भावना के छ ?

९. नदी नियन्त्रणको कार्य योजना के कस्तो छ ?

ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही

सर्लाही जिल्ला, ईश्वरपुर नगरपालिकाको बाँके खोलाको तोकिएको क्षेत्रबाट ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा आदी (नदी जन्य पदार्थ) उत्खनन तथा संकलन कार्यको लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण (IEE)को लागि

सार्वजनिक सूचना

प्रकाशित मिति: २०७७/०५/०३

सर्लाही जिल्ला, ईश्वरपुर नगरपालिकाको बाँके खोलाको क्षेत्रबाट ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा आदी (नदी जन्य पदार्थ) उत्खनन तथा संकलन कार्यद्धारा निम्न बमोजिमको प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न लागिएको छ ।

प्रस्तावकको पुरा नाम र ठेगाना	ईश्वरपुर नगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, इश्वरपुर सर्लाही जिल्ला, प्रदेश नं. २ फोनं. ०४६- ५७५००५, ५७५२०५
प्रस्तावको ब्यहोरा	सर्लाही जिल्ला, ईश्वरपुर नगरपालिकाको बाँके खोलाको तोकिएको क्षेत्रबाट ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा आदी (नदी जन्य पदार्थ) उत्खनन तथा संकलन कार्यको लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण
प्रभाव पार्न सक्ने सम्भावित जिल्ला/गा.पा./न.पा.	सर्लाही ईश्वरपुर नगरपालिका वडा नं. १२ र १३

माथि उल्लेखित प्रस्तावको प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण अध्ययन सम्बन्धि प्रस्ताव तयार गर्ने सिलसिलामा तोकिएको क्षेत्रको जैविक, भौतिक, साँस्कृतिक, सामाजिक, आर्थिक प्रणाली बिच के कस्ता प्रभावहरु पर्न सक्ने यकिन गर्न सो स्थानको गा. पा./न. पा. तथा त्यस क्षेत्रका बिद्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य संस्था तथा सरोकारवाला ब्यक्ति वा संघ संस्थाहरुको लिखित राय सुझाव लिन आवश्यक भएकोले कुनै राय सुझाव भएमा यो सूचना प्रकाशित भएको मितिले ७ (सात) दिन भित्र निम्न लिखित ठेगानामा आई पुग्ने लिखित राय सुझावहरु दिन हार्दिक अनुरोध गरिन्छ ।

प्रस्तावकको पुरा नाम र ठेगाना	ईश्वरपुर नगर कार्यपालिकाको कार्यालय,सर्लाही जिल्ला, प्रदेश नं. २ फोनं. ०४६- ५७५००५, ५७५२०५
परामर्शदाताको नाम र ठेगाना	नेपाल इन्भाईरोमेन्ट एण्ड ईन्जिनियरिङ्ग कन्सल्टेन्सी सर्भिसेज प्रा. लि. काठमाडौं म. न. पा. -३१, शान्तिनगर, काठमाडौं, नेपाल फोन नं. ९८६२९९९६५६, ९८५१०८८५११,

ईश्वरपुर नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

ईश्वरपुर, सर्लाही

प्रदेश नं. २, नेपाल

फोन नं. :- ०४६-५७५००५

फ्याक्स नं. :- ०४६-५७५००५

website :- www.ishworpurmun.gov.np

email :- ishworpur2071@gmail.com

प.सं. :- २०७७/०७८

च.नं. :- १९४

मिति २०७७।०६।११

श्री जिल्ला प्रशासन कार्यालय,
मलंगवा, सर्लाही ।

विषय : प्रतिनिधि पठाई दिने सम्वन्धमा ।

उपरोक्त सम्वन्धमा ईश्वरपुर नगरपालिका क्षेत्रमा पर्ने बाँके खोलावाट नदिजन्य पदार्थ उत्खनन तथा संकलन गरी विक्रि गर्ने प्रयोजनकोलागि यस नगरपालिकावाट तयार गरिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदनको मस्यौदा माथि छलफल एवं राय सुझावकोलागि देहायअनुसारको मिति, समय र स्थानमा सरोकारवालाहरूको उपस्थितिमा वैठक वस्ने भएकोले उक्त वैठकमा सहभागिताकोलागि तहाँ कार्यालयवाट एक जना अधिकृत प्रतिनिधि पठाई दिनु हुन अनुरोध गरिन्छ ।

६।११

(पुष्करमणि घिमिरे)

नि. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

बैठक वस्ने मिति, समय र स्थान

मिति २०७७।०६।१२ गते

समय : दिउसो २:०० बजे

स्थान : ईश्वरपुर नगरपालिकाको नयाँ कार्यालय भवन ।

अनुसूची ६

परिमाण मापन तथा गणना फारम

Depth Measurement Sheet

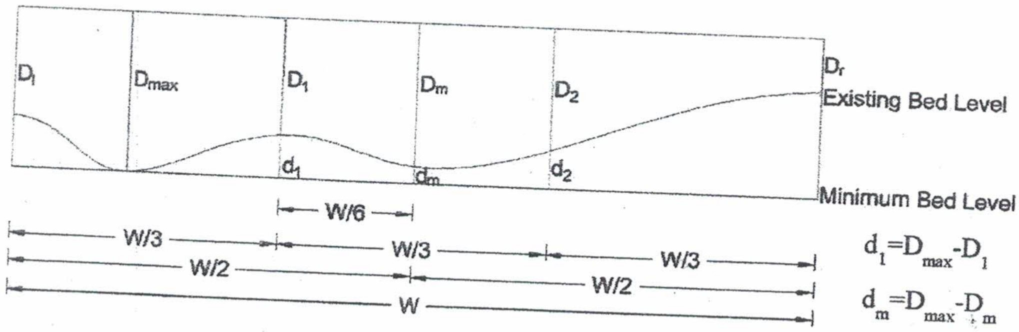

$d_1 = D_{max} - D_1$

$d_m = D_{max} - D_m$

$d_2 = D_{max} - D_2$

Figure : x-section of River at any chainage

S.N.	Distance (m)	Chainage (m)	Width (m)	Depth (m)						Remarks
				D_l	D_1	D_{mid}	D_2	D_r	D_{max}	

ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही
२ नं. प्रदेश, नेपाल
२०७३

ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही
प्रदेश नं. २, नेपाल

फोन नं. :- ०४६-५७५००५
फ्याक्स नं. :- ०४६-५७५००५
website :- www.ishworpurmun.gov.np
email :- ishworpur2071@gmail.com

प.सं. :- २०७७/०७८
च.नं. :- १५५

मिति २०७७।०६।११

श्री डिभिजन वन कार्यालय,
लालवन्दी, सर्लाही ।

विषय : प्रतिनिधि पठाई दिने सम्वन्धमा ।

उपरोक्त सम्वन्धमा ईश्वरपुर नगरपालिका क्षेत्रमा पर्ने बाँके खोलावाट नदिजन्य पदार्थ उत्खनन तथा संकलन गरी विक्रि गर्ने प्रयोजनकोलागि यस नगरपालिकावाट तयार गरिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदनको मस्यौदा माथि छलफल एवं राय सुझावकोलागि देहायअनुसारको मिति, समय र स्थानमा सरोकारवालाहरूको उपस्थितिमा वैठक वस्ने भएकोले उक्त वैठकमा सहभागिताकोलागि तहाँ कार्यालयवाट एक जना अधिकृत प्रतिनिधि पठाई दिनु हुन अनुरोध गरिन्छ ।

(पुष्करमणि घिमिरे)
नि.प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

<u>बैठक वस्ने मिति, समय र स्थान</u>
मिति २०७७।०६।१२ गते
समय : दिउसो २:०० बजे
स्थान : ईश्वरपुर नगरपालिकाको नयाँ कार्यालय भवन ।

अनुसूची ३

सुचना टाँस

ईश्वरपुर नगरपालिका
१३ नं वडा कार्यालय

श्रीनगर,सर्लाही

२ नं प्रदेश,नेपाल

प.सं.(Letter No.):— २०७७/०७८

चलानी नं.:- 66

मिति :- २०७७/०५।०४

श्री ईश्वरपुर नगरपालिका
नगरकार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर,सर्लाही ।

बिषय:- जानकारी सम्बन्धमा ।

प्रस्तुत सम्बन्धमा ईश्वरपुर नगरपालिकाको प.सं २०७७/०७८ च.नं. ९५ मिति २०७७।०५।०३ को पत्रसँग संलग्न रहेको बाँके खोलाबाट नदिजन्य पदार्थ उत्खन्न तथा संकलन गरी बिक्री गर्ने प्रयोजनको लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदनबारेको ७ दिने सार्वजनिक सुचना यस वडा कार्यालयको सार्वजनिक सुचना पार्टी र सार्वजनिक स्थलहरुमा सुचना टाँस भएको व्यहोरा अनुरोध गरिन्छ ।

राम करण महता
वडा अध्यक्ष,ई.न.पा.१३

अनुसूची २

प्रकाशित सुचना

ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही
प्रदेश नं. २, नेपाल

फोन नं. :- ०४६-५७५००५
फ्याक्स नं. :- ०४६-५७५००५
website :- www.ishworpurmun.gov.np
email :- ishworpur2071@gmail.com

प.सं. :- २०७७/०७८
च.नं. :- 220

मिति २०७७।०६।१३

श्री नेपाल इन्भाइरोमन्ट एण्ड इन्जिनियरिङ कन्सलटेन्सी सर्भिसेज प्रा.लि.
शान्तिपुर, काठमाडौं ।

विषय : परिमार्जन सहित अन्तिम प्रतिवेदन तयार गरी पेश गर्ने सम्वन्धमा ।

उपरोक्त सम्वन्धमा ईश्वरपुर नगरपालिका क्षेत्रमा पर्ने बाँके खोलावाट नदिजन्य पदार्थ उत्खनन तथा संकलन गरी विक्रि गर्ने प्रयोजनकोलागि तयार गरिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदनको मस्यौदा माथि सरोकारवालाहरूको उपस्थितिमा मिति २०७७।०६।१२ गते सम्पन्न वैठकवाट प्राप्त यसैसाथ संलग्न बमोजिमको राय सुझावलाई समावेश गरी बाँके खोलावाट नदिजन्य पदार्थ उत्खनन तथा संकलन गरी विक्रि गर्ने प्रयोजनकोलागि प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षणको अन्तिम प्रतिवेदन तयार गरी पेश गर्न हुन जानकारी गरिन्छ ।

७७।६।१३

(पुष्करमणि घिमिरे)
नि. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

ईश्वरपुर नगरपालिका

१२ नं वडा कार्यालय

कालिकाजोर, सर्लाही

२ नं प्रदेश, नेपाल

प.सं. ०७७/०७८
च.नं. ६६

मिति :२०७७/०५/०४

विषय : जानकारी सम्बन्धमा ।

श्री :- ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर , सर्लाही

प्रस्तुत विषयमा ईश्वरपुर नगरपालिकाको प.सं.०७७/०७८ च.नं. ९५ मिति २०७७/०५/०३ को पत्रसँग संलग्न रहेको बाँके खोलाबाट नदिजन्य पदार्थ उत्खनन तथा संकलन गरी बिक्री गर्ने प्रयोजनको लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदनबारेको ७ दिने सार्वजनिक सुचना यस वडा कार्यालयको सार्वजिनक सुचना पाटी र सार्वजनिक स्थलहरुमा सुचना टाँस भएको व्यहोरा अनुरोध छ ।

०७७।५।४

नागेन्द्र पाखिन
वडा अध्यक्ष

नागेन्द्र पाखिन
वडा अध्यक्ष

REDMI NOTE 8 PRO
AI QUAD CAMERA

(ख) जिल्ला अनुगमन समितिबाट अनुमति लिएर कुनै निश्चित आयोजना परियोजना र कार्यक्रमको लागि नदीजन्य पदार्थ उत्खननको लागि मेकानिकल उपकरण प्रयोग गर्न सकिने।

(ग) स्थानीय स्तरको वडास्तरीय अनुगमन समितिको व्यवस्था गर्ने।

ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर, सर्लाही
प्रदेश नं. २, नेपाल

फोन नं :- ०४६-५७५००५
फ्याक्स नं. :- ०४६-५७५००५
website :- www.ishworpurmun.gov.np
email :- ishworpur2071@gmail.com

प.सं. :- २०७७/०७८
च.नं. :- १९6

मिति २०७७।०६।११

श्री जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय,
मलंगवा, सर्लाही ।

विषय : प्रतिनिधि पठाई दिने सम्वन्धमा ।

उपरोक्त सम्वन्धमा ईश्वरपुर नगरपालिका क्षेत्रमा पर्ने बाँके खोलावाट नदिजन्य पदार्थ उत्खनन तथा संकलन गरी विक्रि गर्ने प्रयोजनकोलागि यस नगरपालिकावाट तयार गरिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदनको मस्यौदा माथि छलफल एवं राय सुझावकोलागि देहायअनुसारको मिति, समय र स्थानमा सरोकारवालाहरूको उपस्थितिमा वैठक वस्ने भएकोले उक्त वैठकमा सहभागिताकोलागि तहाँ कार्यालयवाट एक जना प्रतिनिधि पठाई दिनु हुन अनुरोध गरिन्छ ।

६।११

(पुष्करमणि घिमिरे)

बैठक वस्ने मिति, समय र स्थान

मिति २०७७।०६।१२ गते
समय : दिउसो २:०० बजे
स्थान : ईश्वरपुर नगरपालिकाको नयाँ कार्यालय भवन ।

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

आज मिति २०६६ साल असोज १२ गतेका दिन ईश्वरपुर नगरपालिकाका प्रमुखज्यूको अध्यक्षतामा एवं देहायका पदाधिकारीहरुको उपस्थितिमा बाँके खोलाबाट नदीजन्य पदार्थ उत्खनन तथा संकलन गरी बिक्री गर्ने प्रयोजनको लागि तयार गरिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन उपर छलफल बैठक संचालन गरी निम्न विषयमा छलफल एवं निर्णय गरियो।

उपस्थिति

नगर प्रमुख श्री मनोज कुमार देवकोटा - मनोजकुमार देवकोटा

उपप्रमुख श्री एकावती देवी चौधरी -

प्रशासकीय अधिकृत: श्री भोजराज धमला -

प्रदेश निर्वाचन विरेन्द्र राज गुरुङ, (कैलाली) -

पशु प्रमुख रामकृष्ण महतो सरलाही १५

" " नागेन्द्र पारखल " "

स. व. अ. कमल प्र. साह डि.व.का. सलाही

रेन्जर उज्वल यादव डि.व.का. सलाही

उपमहानगरपालिका रमा देवि अधिकारी

" " मदन कुमारी कार्की

केशव शाही (विकास)

शिलानाथ झा (विकास)

संदिपनाथ उप्रेती (विकास)

पुष्कर राज विष्ट

निर्णय

१. प्रस्तुत IEE Report मा देहायका निर्देशन समावेश गरी अन्तिम प्रतिवेदन तयार गर्न सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो।

(क) नदीजन्य पदार्थ उत्खननको लागि आवश्यकता अनुरुप मेसिनरी उपकरण प्रयोग गर्न पाइने

ईश्वरपुर नगरपालिका
१३ नं वडा कार्यालय
श्रीनगर,सर्लाही
२ नं प्रदेश,नेपाल

प.सं.(Letter No.):— २०७७/०७८

चलानी नं.:- ६९

मिति :- २०७७/०५।११

श्री ईश्वरपुर नगरपालिका
नगरकार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर,सर्लाही ।

बिषय:- जानकारी सम्बन्धमा ।

प्रस्तुत सम्बन्धमा ईश्वरपुर नगरपालिकाको प.सं २०७७/०७८ च.नं. ९५ मिति २०७७।०५।०३ को पत्रसँग संलग्न रहेको बाँके खोलाबाट नदिजन्य पदार्थ उत्खन्न तथा संकलन गरी बिक्री गर्ने प्रयोजनको लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदनको लागि यस वडा नं १३ मा कुनै व्यक्ति,संघ संस्थाबाट लिखित राय सुझाव नआएको व्यहोरा जानकारीको लागि अनुरोध गरिन्छ ।

२०७७/५/११

राम करण महतो
वडा अध्यक्ष,ई.न.पा.

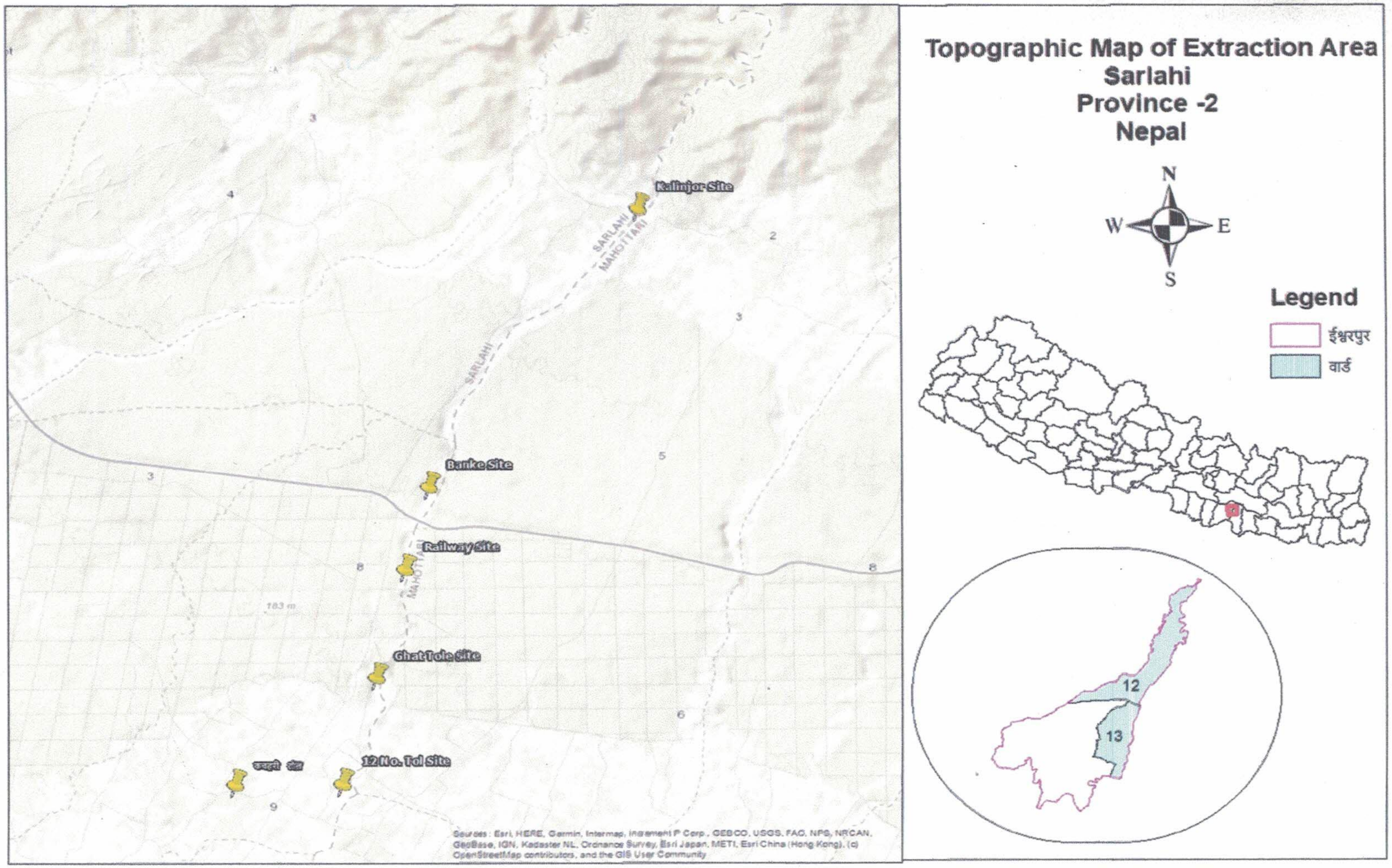

चित्र : टोपोग्राफीक नक्सा

अनुसूची ५

नक्सा

अनुसूची ४

माईनुट/रायसुझाव

घर धुरी सर्वेक्षण

घर धुरी सर्वेक्षण

अनुसूची ६

अन्य

ईश्वरपुर नगरपालिका
१२ नं वडा कार्यालय
कालिन्जोर, सर्लाही
२ नं प्रदेश नेपाल

प.सं. ०७७/०७८
च.नं. ८१

मिति :२०७७/०५/११

विषय : जानकारी सम्बन्धमा ।

श्री :- ईश्वरपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ईश्वरपुर , सर्लाही

प्रस्तुत विषयमा ईश्वरपुर नगरपालिकाको प.सं.०७७/०७८ च.नं. ९५ मिति २०७७/०५/०३ को पत्रसँग संलग्न रहेको बाँके खोलाबाट नदिजन्य पदार्थ उत्खनन तथा संकलन गरी विक्री गर्ने प्रयोजनको लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदनको लागि यस वडा नं. १२ मा कुनै व्यक्ति, संघ संस्थाबाट लिखित राय सुझाव नआएको व्यहोरा जानकारीका साथ अनुरोध छ ।

०७७।५।११

नागेन्द्र पाखिन
वडा अध्यक्ष

नागेन्द्र पाखिन
वडा अध्यक्ष

REDMI NOTE 8 PRO
AI QUAD CAMERA

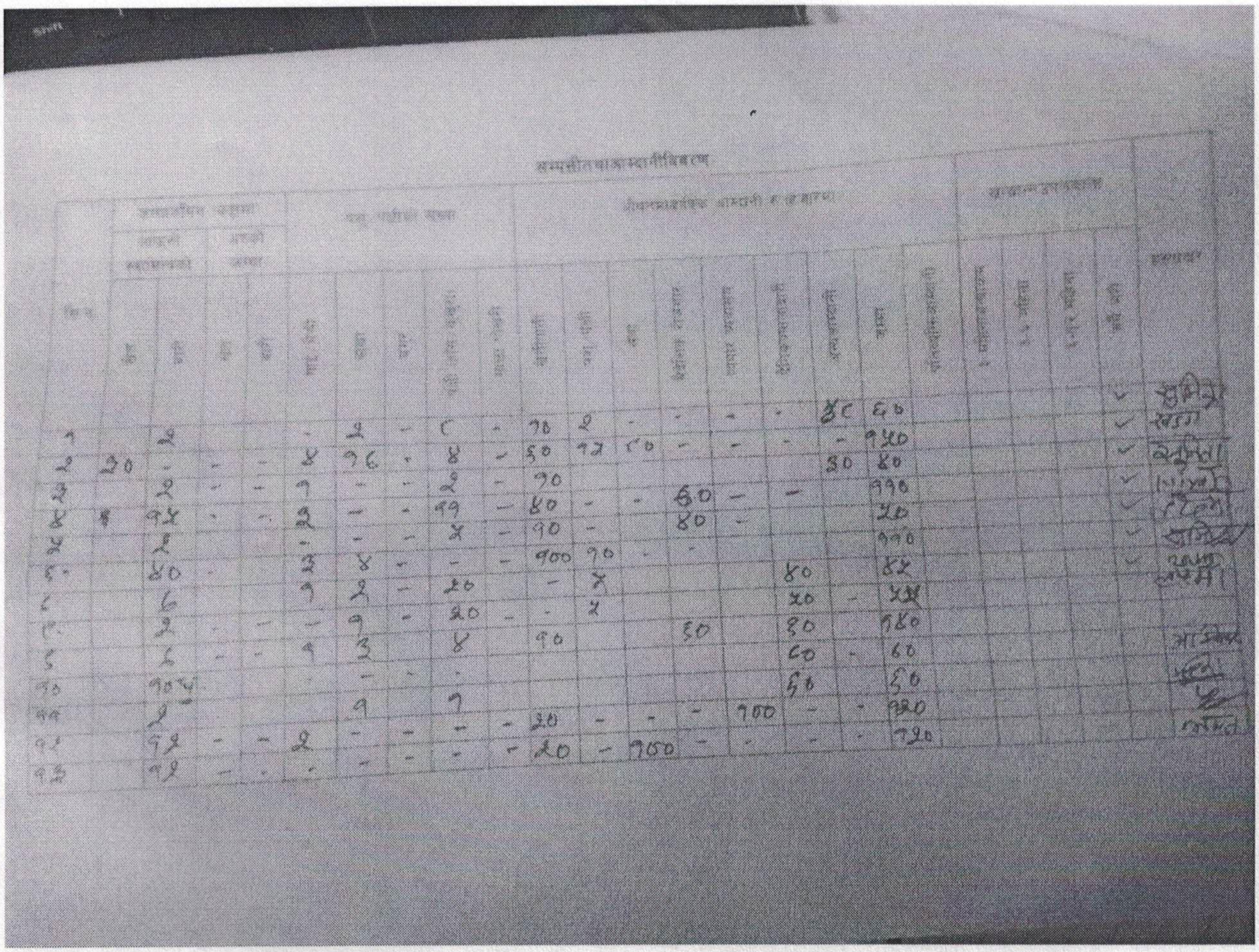

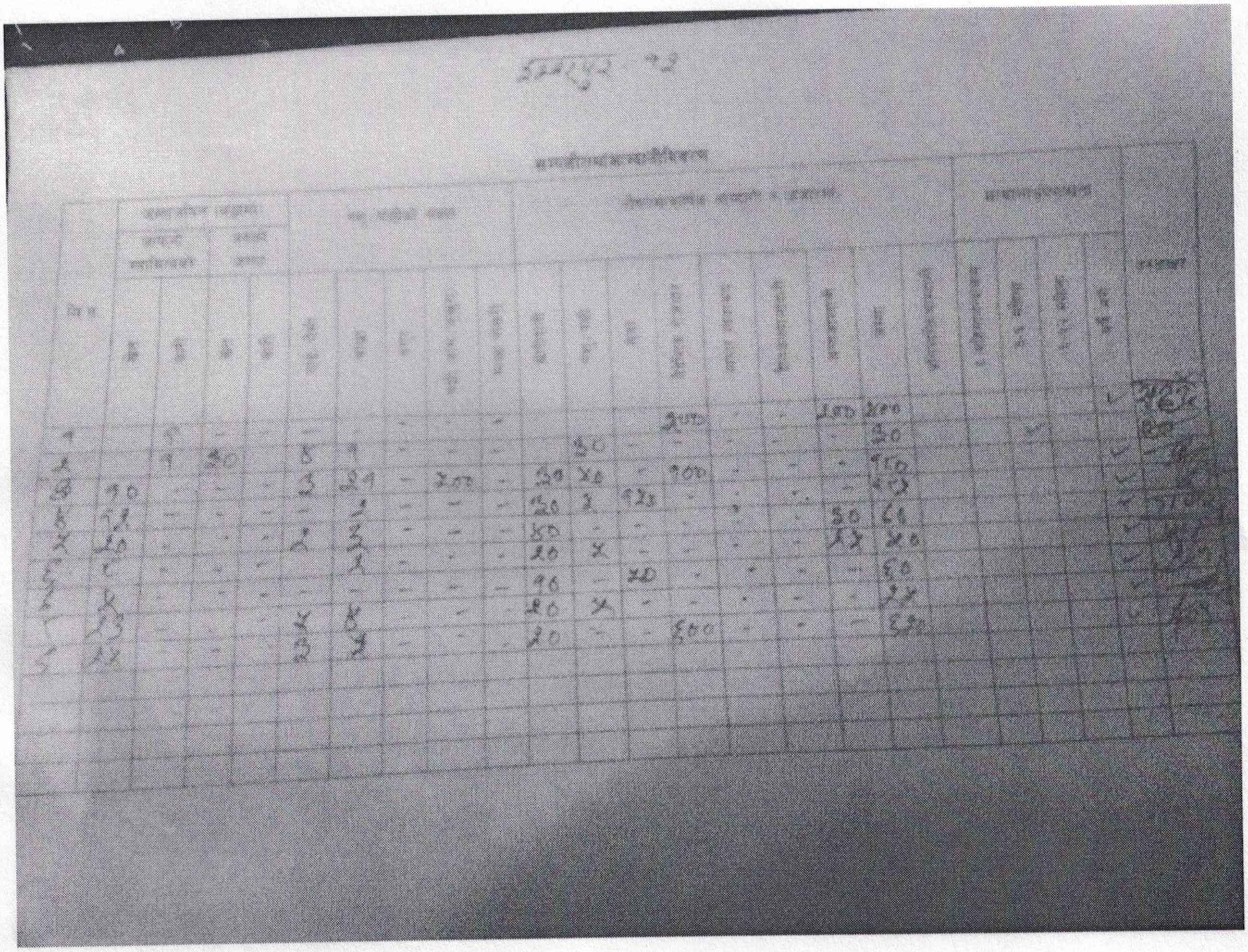

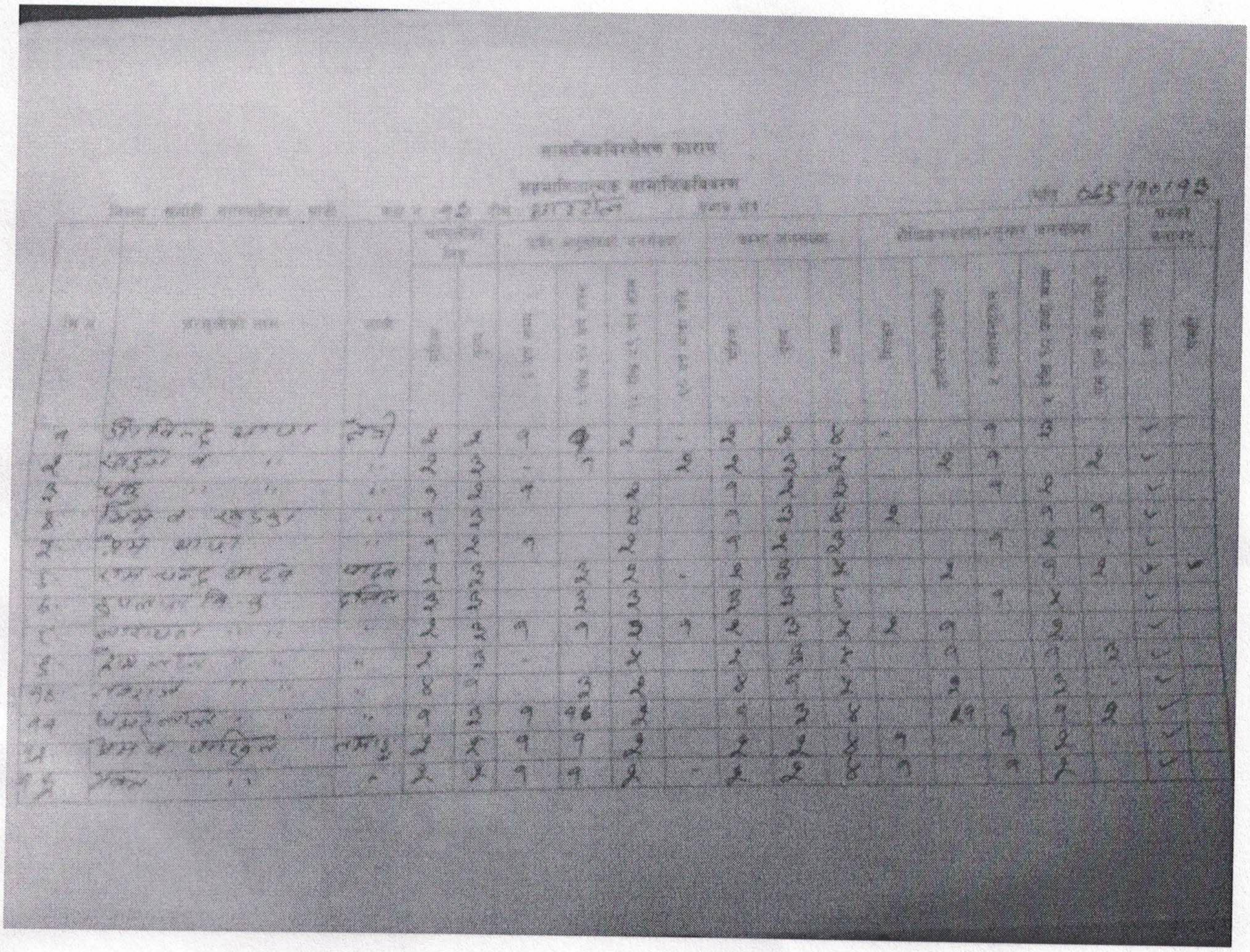

अनुसूची ६

अन्य

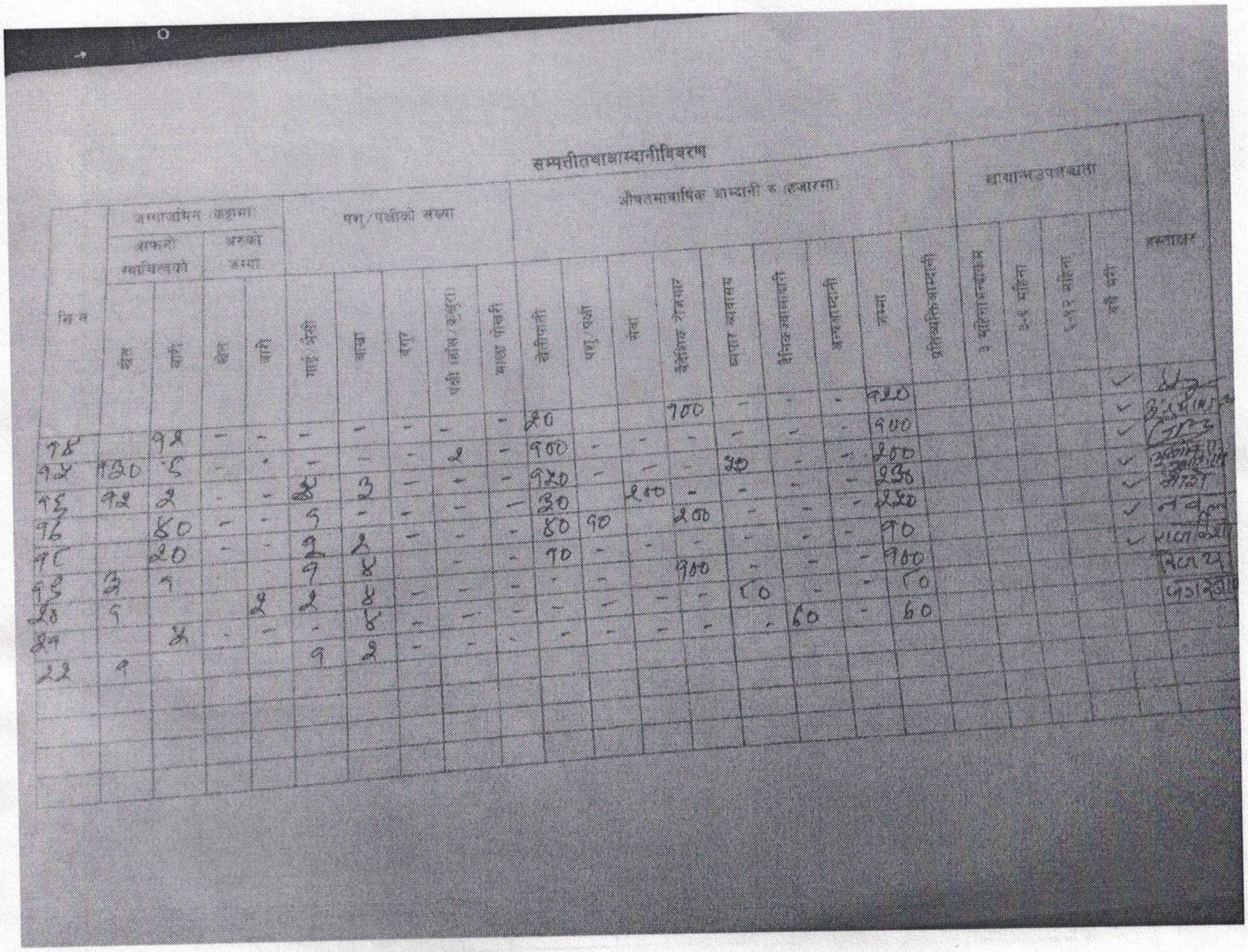

सम्पत्तीतथाआम्दानीविवरण

सि.नं	जग्गाजमिन (कठ्ठामा) आफ्नो स्वामित्वको		अरूको जग्गा		पशु/पक्षीको संख्या					औषतमासिक आम्दानी रु (हजारमा)									खाद्यान्नउपलब्धता				हस्ताक्षर
	खेत	बारी	खेत	बारी	गाई भैंसी	बाख्रा	सुंगुर	पक्षी (हाँस कुखुरा)	माछा पोखरी	खेतीपाती	पशु पक्षी	सेवा	वैदेशिक रोजगार	व्यापार व्यवसाय	दैनिकज्यालादारी	अन्यआम्दानी	जम्मा	प्रतिव्यक्तिआम्दानी	३ महिनाभन्दाकम	३-६ महिना	६-१२ महिना	सबै भरी	
१८		१२	-	-	-	-	-	-	-	२०			१००	-	·	-	१२०					✓	
१९	१३०	५	-	·	-	-	-	२	-	१००	-	-	-	-	-	-	१००					✓	
१५	१२	२	-	-	४	३	-	-	-	१२०	-	-	-	३०	-	-	२००					✓	
१६		८०	-	-	५	-	-	-	-	३०		२००	-	-	-	-	२३०					✓	
१७		२०	-	-	२	४	-	-	-	८०	९०		२००	-	-	-	२२०					✓	
१३	३	१			१	४		-	-	७०	-	-	-	-	-	-	९०					✓	
२०	१			२	२	४	-	-	-	-	-		१००	-	-	-	१००					✓	
२१		४	·	-	-	४	-	-	-	-	-	-	-	८०	-	-	८०						
२२	१				१	२	-	-	-	-	-	-	-	-	६०	-	६०						

अध्ययनकाक्रममा सम्पर्क राखिएको केहि व्यक्तिहरुको सूची

क्र.सं.	व्यक्तिको नाम	पद	ठेगाना
१.	रुपलाल वि.क.		कृष्णपुर - १३ धारटोल
२.	हेम ,,		,, - १३ ,,
३.	मन माया ,,	वडा सदस्य	
४.	शेर ब. ,,		
५.	वुद्धिमान लामा		
६.	तेज ,,		
७.	अकविर वि.क.		
८.	हिरा ब. तमाङ		
९.	वुद्धिमान वि.क.		
१०.	विर ब. किसिङ		
११.	विजय लामा		
१२.	जानकी वि.क.		
१३.	प्रकृति माया ,,		
१४.	मोती ब. पारिकुल		
१५.	अमृत पारिकुल		
१६.			
१७.			
१८.			
१९.			
२०.			
२१.			
२२.			
२३.			
२४.			
२५.			

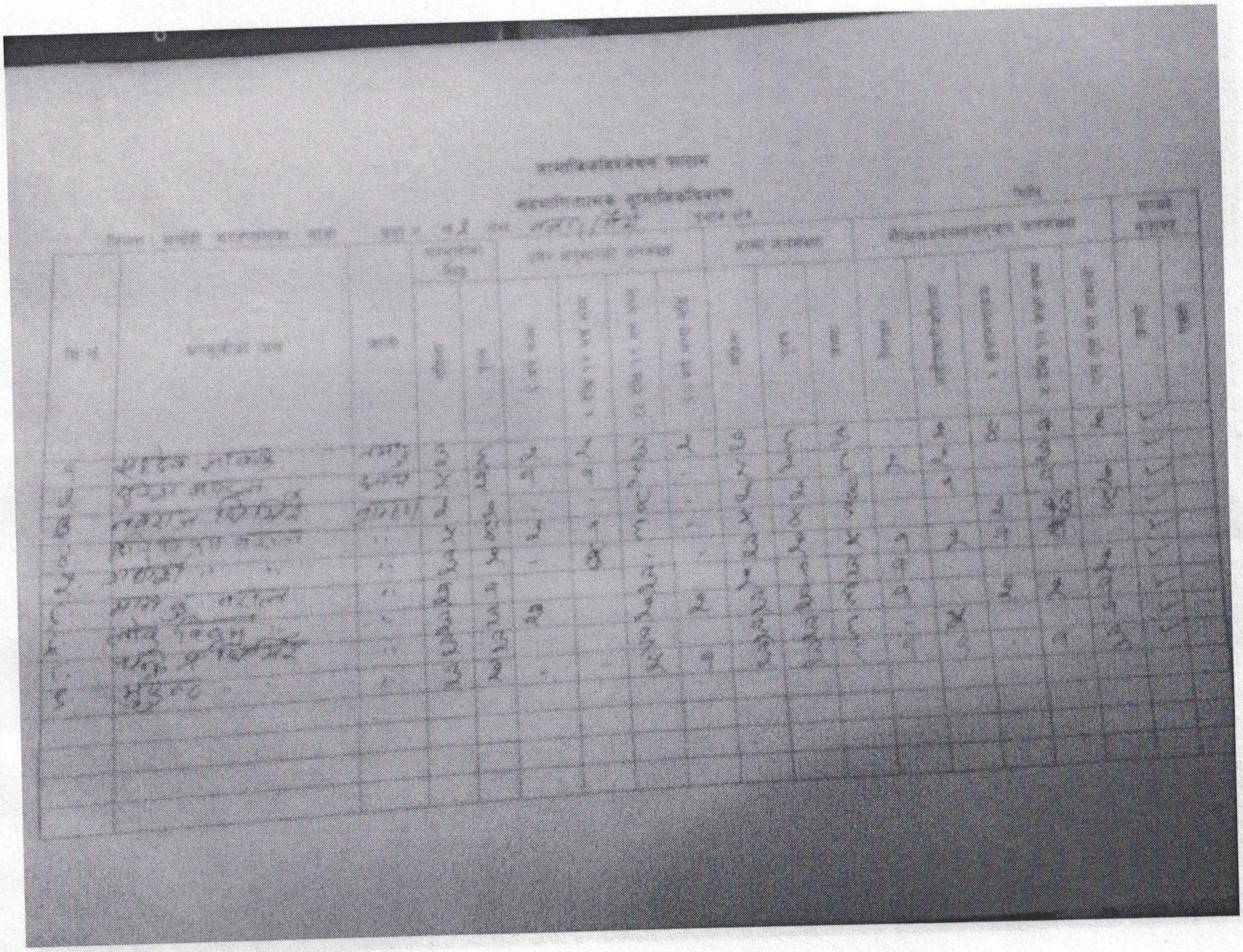

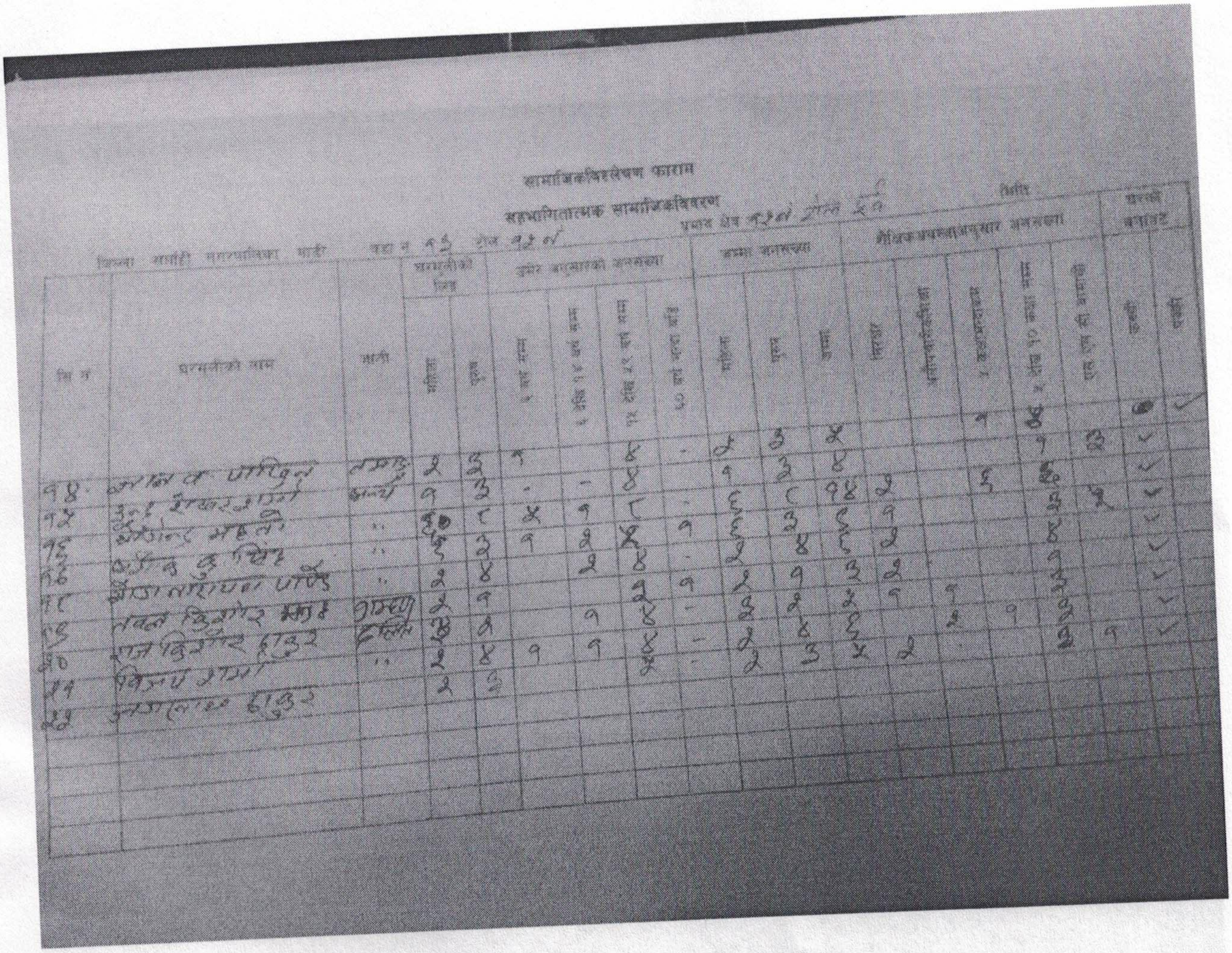
सामाजिकविश्लेषण फाराम

सहभागितात्मक सामाजिकविवरण